

Bestemmingsplan Buitengebied

Ontwerp 1 november 2013

GEMEENTE OPSTERLAND
BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED
ONTWERP 21-10-13

TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

blz

HOOFDSTUK 1 INLEIDING	1
HOOFDSTUK 2 HUIDIGE SITUATIE	3
2.1 Landschap	3
2.2 Bebouwing	14
2.3 Landbouw	18
2.4 Natuur	22
2.5 Wonen	26
2.6 Sport-, horeca- en recreatieve voorzieningen	27
2.7 Niet-agrarische bedrijvigheid	30
2.8 Diverse voorzieningen en functies	30
2.9 Infrastructuur	31
2.10 Waterhuishoudkundige aspecten	33
HOOFDSTUK 3 PLANOLOGISCHE BEPERKINGEN	37
3.1 Geluidhinder	37
3.2 Luchtkwaliteit	37
3.3 Externe veiligheid	37
3.4 Overige milieutechnische belemmeringen	42
3.5 Ecologische waarden	43
3.6 Archeologische waarden	43
3.7 Waterhuishouding	44
3.8 Bodem	44
3.9 Milieuzonering bedrijven	44
3.10 Plan-merplicht	44
HOOFDSTUK 4 UITGANGSPUNTEN VOOR HET BESTEMMINGSPLAN	49
4.1 Algemene uitgangspunten	49
4.2 Agrarische bedrijven	52
4.3 Niet-agrarische bedrijven	57
4.4 Wonen	58
4.5 Sport, horeca en recreatieve voorzieningen	61
4.6 Maatschappelijke functies	62
4.7 Landschap, water en bodem	63
4.8 Natuur- en Bosgebied	66
4.9 Water en waterbeheer	67
4.10 Infrastructuur	67
4.12 Archeologie	68
4.13 Windenergie	69
HOOFDSTUK 5 JURIDISCH KADER	70
5.1 Functies in het bestemmingsplan	70
5.2 De verbeelding	70

5.3 De regels	70
5.4 Bestemmingen	72
5.3 Bestemmingsplanprocedure	76

HOOFDSTUK 6 UITVOERBAARHEID **77**

6.1 Inleiding	77
6.3 Maatschappelijke uitvoerbaarheid	77

BIJLAGEN

Bijlage 1	Ecologisch onderzoek buitengebied
Bijlage 2	Beleidskader
Bijlage 3	Planologische beperkingen
Bijlage 4	Onderzoek externe veiligheid
Bijlage 5	Onderzoek Cultuurhistorie
Bijlage 6	Eindverslag Inspraak
Bijlage 7	Overlegnota

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

AANLEIDING TOT ACTUALISATIE

Het geldende bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Opsterland dateert van 1990 en heeft op een aantal onderdelen zijn actualiteit verloren. Dit geldt zowel voor het beleid dat ten grondslag ligt aan het plan als voor de feitelijk in het plan opgenomen situatie en de bijbehorende regelingen. Dit is voor het gemeentebestuur van Opsterland aanleiding geweest om te besluiten tot de herziening van het bestemmingsplan.

PROCES

In het kader van de totstandkoming van onderliggend bestemmingsplan is gestart met het opstellen van een Startnotitie en een Plan van aanpak. Deze notities zijn vooral bedoeld geweest om richting te geven aan het proces en de kaders te geven voor de inhoud. Vervolgens is met de Nota van Uitgangspunten (Inventarisatie- en uitgangspuntnota Bestemmingsplan Buitengebied 2008) een eerste hoofdstap gezet. Deze nota heeft de beleidsanalyse, inventarisatienota en beleidsvoorstellen samengebracht tot de te volgen uitgangspunten van het beleid. De Nota van Uitgangspunten, en de juridische vertaling daarvan, vormt daarmee de onderlegger van het bestemmingsplan.

Het bestemmingsplan Buitengebied is de integrale herziening van het voorgaande bestemmingsplan. Dit betekent dat het onderliggende bestemmingsplan alle beleidsvelden voor het buitengebied omvat. Parallel aan het opstellen van de Nota van Uitgangspunten is door de gemeente op verschillende onderdelen beleid geformuleerd. Deze beleidsvoorstellen zijn uiteindelijk in onderliggend bestemmingsplan verwerkt. Het gaat daarbij om de volgende beleidsvoorstellen:

- Nota Serrestallen en agrarische bouwpercelen;
- Kadernotitie Vrijkomende agrarische bebouwing;
- Nota Kansen Benutten;
- Notitie Paardenhouderij.

VELDINVENTARISATIE

Van augustus tot en met oktober 2007 heeft een veldinventarisatie plaatsgevonden, waarbij alle functies, de ligging en de bebouwing geïnventariseerd zijn. Bewoners en eigenaren in het buitengebied hebben van eind november 2007 tot begin 2008 op de geregistreerde gegevens kunnen reageren. Eind 2007 heeft er nog een vervolginventarisatie plaatsgevonden van de oorspronkelijke boerderijen. Deze inventarisatie is een belangrijk uitgangspunt voor het opstellen van het nieuwe bestemmingsplan geweest. Sinds de inventarisatie en de terinzageliggig van het voorontwerp van het bestemmingsplan hebben zich nog de nodige ontwikkelingen voorgedaan waarmee in het plan rekening is gehouden.

BEGRENZING VAN HET PLANGEBIED

Het bestemmingsplan heeft betrekking op het buitengebied van de gemeente Opsterland. De 'buitengrens' van het plan wordt gevormd door de gemeentegrens van Opsterland. De kernen in de gemeente vallen niet binnen het Bestemmingsplan Buitengebied. De grenzen van de voor de kernen vigerende bestemmingsplannen vormen de 'binnengrenzen' van het plan.

Met het nieuwe bestemmingsplan zullen de verschillende bestemmingsplannen worden herzien die in tabel 1 zijn weergegeven.

Bestemmingsplan	Vastgesteld door de raad
Gorredijk - Rondweg	07-11-2000
Gorredijk Rondweg – De Leijen 13 e.o.	01-02-2010
Nij Beets - Zandwinput	18-09-2006
Beekdalhoeve Koningsdiep –(De Mersken 2 Ureterp)	10-01-2011
Bakkeveen - camping De Ikeleane	05-02-2007
Verbindingsweg Opperhaudmare/Hegebrechsterleane	05-10-1997
Exploiratieboring Langezwaag / Wijzigingsplan Mijnboulocatie Langezwaag	06-06-2011 / 27-08-2012
Gorredijk – Partiële herziening bestemmingsplannen Geluidzone bedrijventerrein Overtoom	05-07-1999
Beheersverordening Buitengebied	03-06-2013

Tabel 1. Bestemmingsplannen en beheersverordening die geheel of gedeeltelijk door het plan worden herzien

VOORONTWERP

Het voorontwerp van het bestemmingsplan Buitengebied heeft op grond van de gemeentelijke Inspraakverordening (2006) in de zomer van 2011 in het gemeentehuis te Beetsterzwaag en de bibliotheken van Gorredijk en Ureterp ter inzage gelegen. De stukken konden ook digitaal via de landelijke voorziening www.ruimtelijkeplannen.nl en/of de gemeentelijke website worden ingezien.

Begin juli 2011 is eveneens een aantal instanties, in navolging van de gesprekken die in 2008 zijn gevoerd over de “Inventarisatie- en uitgangspuntennota Bestemmingsplan Buitengebied 2008”, mondeling geïnformeerd over de wijze waarop de inhoud van die nota e.d. is vertaald in het bestemmingsplan.

Deze inspraakfase is afgesloten met de formele vaststelling van het Eindverslag inspraak “Voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied 2011” in oktober 2012.

LEESWIJZER

In de toelichting is aandacht geschonken aan de volgende aspecten:

- de huidige en feitelijke situatie in het plangebied (hoofdstuk 2);
- een samenvatting van de planologische kaders die mede bepalend zijn voor het ruimtelijke beleid van de gemeente (hoofdstuk 3). Het gehele kader van planologische beperkingen (en mogelijkheden) is in bijlage 3 opgenomen;
- het gemeentelijk ruimtelijk beleid voor het plangebied (hoofdstuk 4);
- een toelichting op de juridische vertaling van het gemeentelijk beleid (hoofdstuk 5);
- de uitvoerbaarheid van het plan (hoofdstuk 6).

De weergave van de belangrijkste beleidsnota's en beleidslijnen, die gelden op zowel rijks-, provinciaal, intergemeentelijk als gemeentelijk niveau voor het buitengebied van de gemeente, zijn vanwege de omvang van het hoofdstuk als bijlage 2 bij deze toelichting opgenomen.

HOOFDSTUK 2 Huidige situatie

In dit hoofdstuk is ingegaan op de bestaande situatie in het plangebied. Hierbij komen diverse aspecten aan de orde, zoals de kenmerken van het landschap en de in het gebied aanwezige functies. Deze worden beschreven vanuit het perspectief van de voor een bestemmingsplan buitengebied relevante punten.

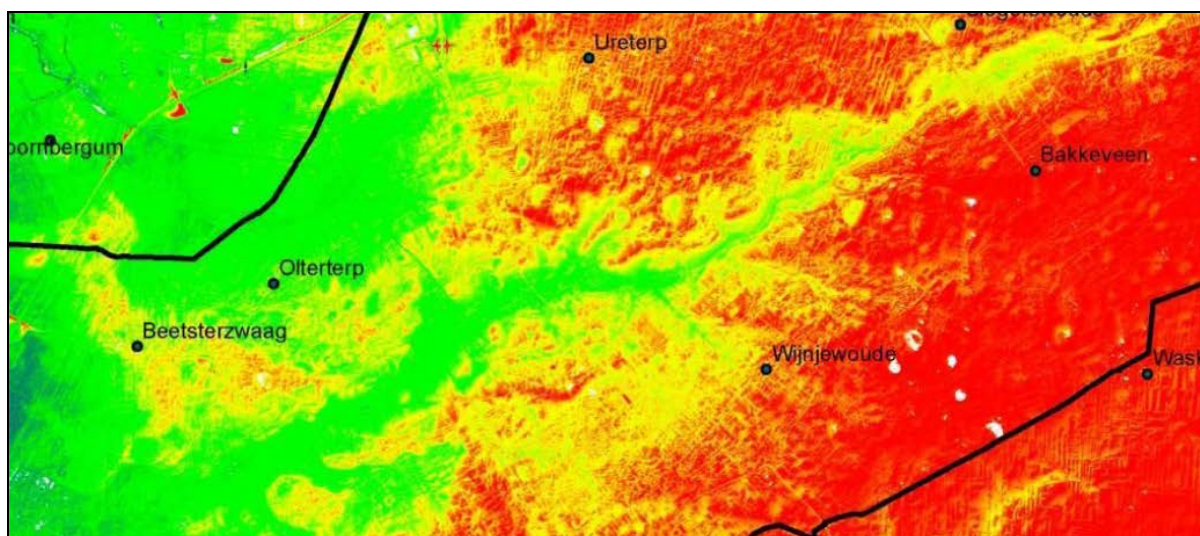
2.1 Landschap

Deze beschrijving van het landschap is ontleend aan het Cultuurhistorisch Onderzoek (bijlage 5). Daarin wordt de ontstaansgeschiedenis van het landschap beschreven en wordt het landschap geanalyseerd en wordt een waardestelling gedaan.

ONTSTAANSGESCHIEDENIS

In de voorlaatste ijstijd (Saalien tussen 370.000 en 130.000 jaar geleden) lag Fryslân onder een ijslaag die vanuit Scandinavië naar het zuiden geschoven was. Deze ijslaag bracht klei, zand en stenen mee (keileem) en vormde o.a. het Fries-Drents Plateau, waarvan de uitlopers zich tot in de Zuidelijke Wouden uitstrekken. In de laatste ijstijd (Weichselien 115.000-10.000 jaar geleden) bereikte het ijs Fryslân niet meer, maar de bodem was wel permanent bevroren en de vegetatie verdween.

In de warmere periode tussen de ijstijden smolt de ijskap waardoor er een stroom van smeltwater op gang kwam en die het zacht glooiende gebied aantastte door erosie. Deze smeltwaterstromen schuurden brede dalen uit, de voorlopers van de huidige beekdalen in het oosten van Fryslân en duidelijk zichtbaar op de hoogtekaart (Actueel Hoogtebestand Nederland figuur 1).

Figuur 1: Hoogtekaart 2008

In de warmere perioden van het Weichselien trad er door wind en water ook erosie op en verdween het land onder een dikke laag dekzand. Daar waar het grondwater aan de oppervlakte kwam vormden zich, door de permanente vorst, heuvels met een ijskern, zogenaamde ijslenzen of pingo's.

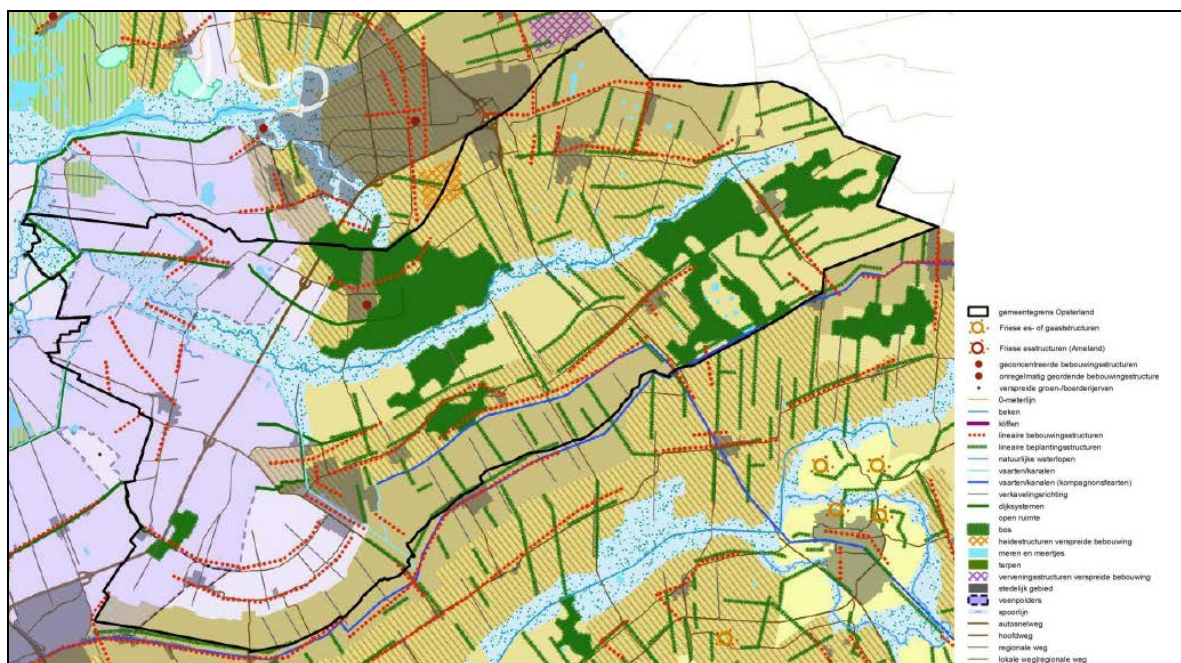

- De veenpolders kennen hun ontstaan in de 19e en 20e eeuw, na de grootschalige laagveenontginningen in het Lage Midden met rampzalige overstromingen.
- De jonge veen- en heideontginningen waren vooral een resultaat van ontginnings- en werkverschaffingsprojecten in de 20e eeuw.

Al deze ontwikkelingen hebben bijgedragen aan de verschijningsvorm van het huidige cultuurlandschap.

In de topografische kaart 2012 (figuur 2) zijn deze verschillende gebieden aangegeven en deze worden hierna behandeld. De cultuurhistorische ontwikkelingen zijn leidend voor de gebiedsindeling en de benaming van de cultuurlandschappen van de gemeente. De gebiedsindeling wijkt op onderdelen af van het landschapsbeleidsplan. Ook de benaming is iets anders.

De unieke combinatie van natuurlijk landschap en zijn gebruik en bewoning heeft de diverse cultuurlandschappen gevormd en deze vormen de basis voor de beoordeling van de ruimtelijke kwaliteit.

Figuur 3: cultuurhistorische structuren

CULTUURHISTORISCHE STRUCTUREN GEMEENTE OPSTERLAND (FIGUUR 3)

Cultuurhistorische ontwikkelingen die de hele gemeente betreffen zijn vooral te vinden in infrastructurele structuren voor bescherming en mobiliteit: (tol)wegen, voet- en kerkenpaden, (trek)vaarten en jaagpaden, opvaarten, sloten, dijken en spoor- en tramwegen.

De ontwikkelingsgeschiedenis van de gemeente is grotendeels bepaald door een samenspel van het aanwezige landschap en het gebruik van dit landschap door de bewoners, waardoor voor elk type cultuurlandschap een eigen ontwikkeling is gerealiseerd en een specifieke cultuurhistorische ontwikkeling is aan te geven.

Het landschap bepaalde de ontwikkeling van de samenleving tot in de 19e eeuw de industriële revolutie haar intree deed en de samenleving het landschap ging bepalen. Dit is vooral te zien in de infrastructuur van sporen en wegen die dwars over welke andere ontwikkeling of structuur uitgerold werd. De economische vooruitgang was hierbij het uitgangspunt.

Tot het midden van de 19e eeuw waren er maar weinig of geen verharde wegen in Opsterland. De belangrijkste verbindingen liepen van west naar oost, over de zandruggen. Er was een tolgeweg van Frieschepalen via Lippenhuizen en Gorredijk naar Heerenveen en Lemmer. De noord-zuid verbindingen waren voornamelijk over het water; er liep een tolgeweg van Beetsterzwaag naar Lippenhuizen

Deze oude structuren van tolgewegen, kerkenpaden, jaagpaden en opvaarten raken ondergeschikt na de industriële groei. De tramwegen vormen een tussenvorm. Ze zijn een vorm van modernisering, van het moderne mobiele tijdperk, maar ze volgen nog wel de bestaande doorgaande routes. In 1882 kwam de stoomtramlijn Heerenveen-Gorredijk tot stand. Deze werd in 1884 doorgetrokken naar Drachten. In 1911 werd de lijn Gorredijk- Oosterwolde aangelegd.

Voor de waardebeoordeling zijn deze oorspronkelijke oude wegen, trambanen, voet- en kerkenpaden, dijken, vaarten en wijken van groot belang (zie bijlage 5). Uitgangspunt is de handhaving en waar mogelijk het herstel van de oorspronkelijke structuren.

AARDKUNDIGE RELIËFSTRUCTUUR GEMEENTE OPSTERLAND (FIGUUR 4)

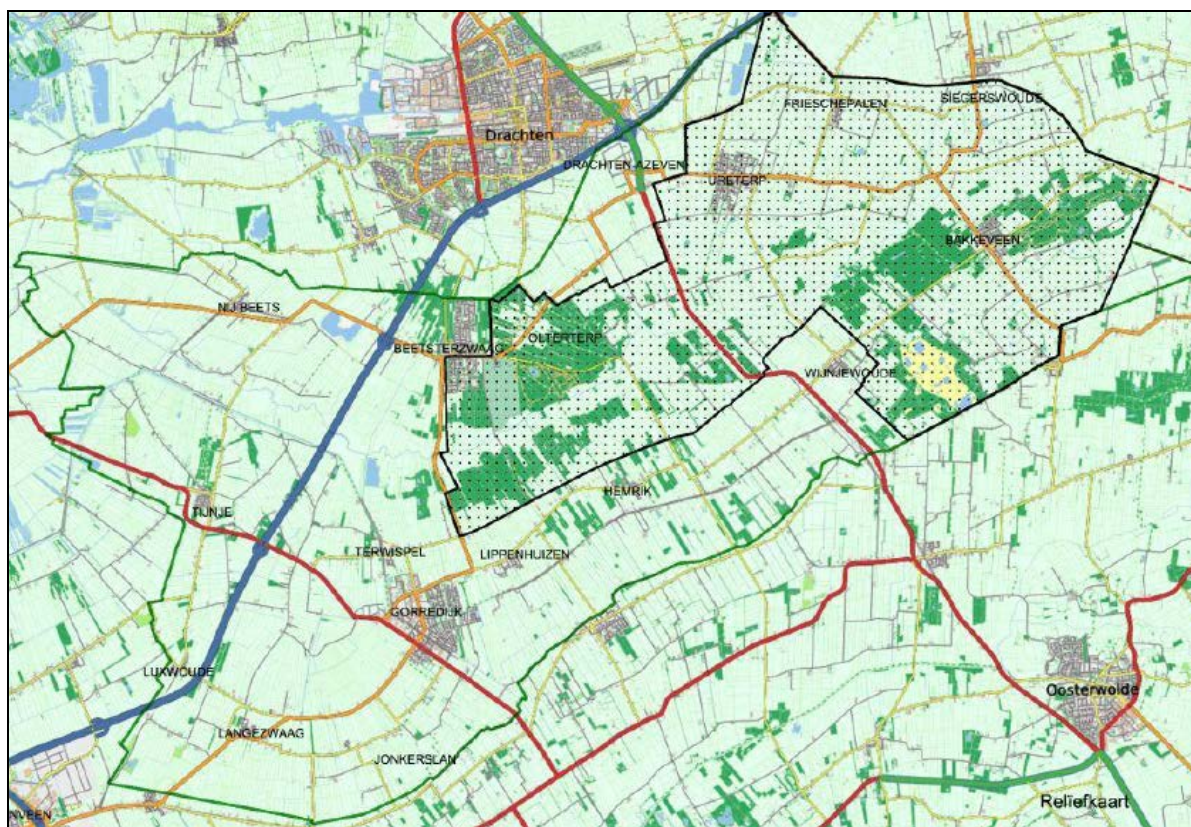
De gemeente Opsterland heeft door haar ligging aan de uitlopers van het Fries-Drents Plateau een verscheidenheid aan landschappen en aardkundige ontwikkelingen binnen haar grondgebied, ontstaan in de voorlaatste ijstijd. Deze ontwikkeling heeft ook een variatie aan reliëf voortgebracht. Dit reliëf is de weerslag van de ontstaansgeschiedenis en de bruikbaarheid van de ondergrond en verklaart de ontstaansgeschiedenis van de cultuurlandschappen. Ook de dobben en pingoruïnes vormen een onderdeel vanuit dezelfde tijdsontwikkeling.

De hoogtekartaal (figuur 1) laat zien dat er sprake is van duidelijke hoogteverschillen, niet alleen tussen het veengebied en het plateau, maar hierbinnen ook tussen de beekdalen en de zandruggen. Een combinatie van de hoogtekartaal, de aangegeven aardkundig waardevolle gebieden (CHK2), hoogtelijnen en verschillen op de topografische kaart en visuele waarneming heeft reliëfbeeld opgeleverd (figuur 4).

De aangegeven grens is een relevante grens voor het gebied dat bescherming verdient, het is niet een absolute grens van het al dan niet aanwezige reliëf. Het gebied geeft met name aan waar de kwetsbaarheid van het reliëf in het landschap het grootst is en de meeste aandacht behoeft.

Het beekdal en de zandruggen zijn belangrijk en kwetsbaar; zo ook de zandkop bij Olterterp. Het voormalige dal van de Drait in het noordoosten van de gemeente is ook een historische en kwetsbare structuur.

Het reliëf is een belangrijke ruimtelijke structuur die, omdat er binnen Fryslân de verschillen in het reliëf vaak zeer beperkt en subtiel zijn, zeer kwetsbaar is en bescherming nodig heeft. In het gebied dat op de kaart aangegeven wordt is het reliëf met het blote oog waar te nemen en vormt hierdoor een belangrijke waarde. Het reliëf in het gebied waar veel pingoruïnes aangetroffen worden, het oosten van de gemeente, is subtieler, maar belangrijk. Naast reliëf van de nog aanwezige pingoranden (die veelal verdwenen zijn) zijn de pingoruïnes ook informatiebronnen van vroegere klimatologische omstandigheden en de invloed van de mens in het gebied.

Figuur 4: Aardkundig reliëf

Een deel van het aangegeven gebied, zoals de Lippenhuisterheide, de Hemrikkerscharren, de Wijnjeterper Schar, de Duurswouderheide, de Bakkeveense duinen, wordt al beschermd vanuit natuur maar verdient ook bescherming vanuit het belang dat reliëf in dit gebied vertegenwoordigt.

De Mersken langs de Boorne / Alddijp, het gebied rond Ureterp aan de vaart en Frieschepalen en het voormalige dal van de Drait hebben duidelijk zichtbare hoogteverschillen. Hier geldt: het aanwezige reliëf respecteren en als uitgangspunt hanteren bij nieuwe ontwikkelingen.

Het reliëf in het landbouwgebied van het Mandeveld is dusdanig grootschalig geworden dat dit als onderdeel van de grootschalige agrarische ontwikkeling zijn verschijningsvorm houdt en behoeft geen expliciete bescherming.

Dit geldt ook voor het gebied rondom de Hemrik en Wijnjewoude. Er wordt voor de archeologie een verdiepingsslag uitgevoerd waarbij o.a. de dobben en pingoruïnes nader bestudeerd en gewaardeerd worden en de ontstaansgeschiedenis rondom verdwenen boerderijplaatsen, oude kerkhoven en huisterpen, zowel langs de Boorne / Alddijp als langs de voormalige Moerdiep / Wispel / Olde Ee.

HET BEEKDAL- EN DEKZANDRUG CULTUURLANDSCHAP

Zoals reeds vermeld zijn de beekdalen gevormd na de voorlaatste ijstijd. In de dalen en tegen de dekzandruggen heeft zich na de laatste ijstijd, een hoogveenpakket gevormd.

Het duurde voor het huidige Opsterland vermoedelijk tot de 10e / 11e eeuw voor er bewoning was. Het gebied was grotendeels bedekt met hoogveen met een zoom van lichte broek- of moerasbossen.

Men vestigde zich in eerste instantie op de grens van dit broekveen en het hoogveen, op de westelijke uitlopers van het Fries-Drents plateau, de dekzandruggen ten noorden en ten zuiden van de Boorne / Alddjip. Het gebied was via de riviertjes toegankelijk. De oudste bewoning is in de directe omgeving van die riviertjes, zoals de Boorne / Alddjip en Smalle Ee-Drait en de vrijwel verdwenen Wispel, gevonden. De bewoners maakten gebruik van deze riviertjes om hun veengronden te ontwateren door het graven van sloten haaks op de riviertjes. Deze sloten dienden tevens als perceel- en eigendomscheiding. Archeologisch onderzoek bij Wijnjeterp heeft aangetoond dat de vroeg, middeleeuwse bewoners dicht bij de rivier woonden. Deze oudste ontginningen langs de rivier werden omgevormd tot weiden en hooilanden. Door het ontwateren trad sterke daling van het maaiveld op en daardoor werden de bewoners gedwongen verder landinwaarts te trekken en te herbouwen. Het oude Friese recht van opstrek gold en dit betekende dat grond in het verlengde van wat men reeds bezat, ook automatisch eigendom werd. Men schoof dus op dezelfde kavel verder. Dit leidt tot de karakteristieke langgerekte verkavelingspatronen die uiteindelijk eindigen bij een dorpsgrens of grietenijgrens ('scheyd', 'scheyding tuschen...' Schotanus, 1718) of een parochiegrens (bij kerkeigendommen). De bebouwing vormde een nieuw lint verder landinwaarts. De oudere, eerdere locaties zijn verlaten. En de landen werden veelal als hooilanden benut. Hooilanden waren te schraal en nat voor vee en bouwland, maar zomers net droog genoeg om hooi te kunnen leveren. De locaties 'old kerkhof' herinneren nog aan de oude locaties, die zich tussen de 10e en 12e eeuw vanaf de rivier bewogen hebben naar de huidige locatie van de dorpen die in de late middeleeuwen (13e - 14e eeuw) zijn ontstaan.

In het westen van Opsterland zijn bij archeologisch onderzoek huissteden in het veen gevonden. Deze veenterpen tezamen met de oude kerkhoven en de verkavelingsrichting bevestigen een ontginning vanuit de veenstroompjes. Onder invloed van wateroverlast schoof de bewoning verder het veen in en vormden uiteindelijk in de middeleeuwen het lint Luxwoude- Langezwaag- Kortezwaag. Onder de huidige veenpolders schuilt een middeleeuwse ontwikkeling. De velden dicht bij de rivier zijn voor een deel weer verworpen tot fenne (slecht weiland), schar (heideveld) of veld. De ontginning boven Lippenhuizen laat een uitgebreid netwerk aan 'Lijdijsken' zien. Leidijken zijn aangelegd om het reeds in cultuurgebrachte hoogveen en dan met name bouwland, te beschermen tegen het zure grondwater van het nog niet ontgonnen hoogveen dat hoger ligt. Het is een permanent opschuivend systeem, dynamisch en flexibel tot het veen opgebruikt is.

LANDGOEDERENGORDEL BEETSTERZWAAG / OLTERTERP

Beetsterzwaag is aanvankelijk een klein gehucht (kleiner dan Beets) op de dekzandrug langs de Boorne / Alddjip aan de doorgaande weg van Oldeboorn naar Bakkeveen en Drenthe.

Het wordt een belangrijke plaats binnen de grietenij Opsterland, mede door de aanwezigheid van grootgrondbezitters, al in de 17e eeuw. Zij waren stemhebbend en konden het bestuur van de grietenij bepalen. Zowel adel als ook gegoede burgers, rijk geworden door de hoogveenontginningen, vestigen zich in Beetsterzwaag en steken hun aanzien niet onder stoelen of banken.

De groei van het aantal 'aanzienlijke woningen' in Beetsterzwaag en Olterterp vindt vooral in het begin en midden van de 19e eeuw plaats. Hierbij krijgt de aanleg van parktuinen veel aandacht en ook het arsenaal bos wordt fors uitgebreid.

PARKLANDSCHAP RONDOM DE SLOTPLAATS

Ook in Bakkeveen is door grootgrondbezit een landgoed ontstaan. De Slotplaats werd in 1668 aangelegd. De grietman Tjaard van Aylva heeft rond die tijd alle gronden vanaf het Voorwerk (ten oosten van Siegerswoude) tot de Mandewyk (ten zuiden van Bakkeveen) verworven en bouwt het slot 'Het Blauwhuis'. Dit wordt in 1838 afgebroken. In 1818 verrees achter het Blauwhuis een landgoedwoning, die in 1920 verbouwd is en nu het theehuis De Slotplaats vormt. De heer Aylva bouwt niet alleen een voornaam huis maar ontwerpt ook de ruimtelijke lay-out van de bewoning rondom het slot, het 'nieuwe' Bakkeveen, in een strak grid met de Drachtster vaart / Bakkeveense vaart als as. Dit grid is ook toegepast op de parkomgeving van het huis. Deze grid is ook in de latere bosaanplant doorgevoerd. De bosaanplant was op de kadastrale kaart nog beperkt tot de Beakendyk, maar is eind 19e eeuw en in de loop van de 20e eeuw verder uitgebreid. Deze recentere bosaanplant volgt de middeleeuwse verkavelingsrichting en hoort in dat opzicht bij het beekdal- en dekzandrug cultuurlandschap, maar het landgoed zelf langs de vaart hoort eigenlijk bij de veenontginningen vanuit zijn ontstaansgeschiedenis.

DE HOOGVEENONTGINNINGEN

De plaatsen Luxwoude, Langezwaag en Kortezwaag zijn ontstaan door rivierontginningen vanuit de Wispel en Oude Ee10. De oorspronkelijke woonplaatsen lagen dicht bij de riviertjes, getuige een 'Old Kerkhof' bij Kortezwaag. Ook hier zijn, als gevolg van wateroverlast door het inklinken van het ontgonnen land, de woonplaatsen opgeschoven naar de huidige locatie. Was de vervening aanvankelijk voor eigen gebruik, in de 15e eeuw is er al sprake van georganiseerde ontvening in Opsterland. Er werd gewerkt met leidijken om het ontgonnen land te beschermen tegen het zure veenwater. Langs de Kliese is op de Schotanuskaart nog een 'leydyck' getekend; deze loopt verder naar het oosten, aan de zuidkant van de vervening vanuit Lippenhuysen en Hemrick.

In de 16e eeuw raakt de ontginning in het zuidwesten van de grietenij Opsterland in een stroomversnelling door de aanpak van een aantal particulieren met de aanleg van de Schoterlandse Compagnonsvaart en de Jonkersloot en Nye Sloot.

De Schoterlandse vaart die oorspronkelijk gepland was door Lippenhuizen en Hemrick, kan bij Kortezwaag niet verder doordat andere ondernemingen hier inmiddels bezittingen hebben en buigt naar beneden af, om via de meer zuidelijk gelegen as Jubbega-Donkerbroek verder oostwaarts te gaan.

Deze ontginningen onder Kortezwaag werd in de 2e helft van de 16e eeuw gestart door de familie Dekema. Ook was hier het echtpaar Jonker Renynck van Bourmanya te Couerden actief.

Hun nalatenschap werd in 1598 gekocht door de Leeuwarder zakenlieden Eelkes, Wisses en Nijenhuis. Er was al sprake van "een uitgaande sloote van de Veenscheidinghe aff tot inde Ee", de Jonkers Sloot, voor de waterafvoer via de Wispel naar de Ee. Deze verbinding, de Jonkers Sloot, was al voor 1580 door de Hege dyk (van 'Heerenveen na Gorredyk') gegraven met een verlaat tussen de Hege Dyk en de Olde Ee. Deze Sloot was blijkbaar niet geschikt voor turfschepen, want er wordt in 1606 toestemming gegeven om de 'Here-wegh' in Trimbeets (Gorredyk bestond nog niet) door te graven en daar een brug en sluiscomplex aan te leggen. Door veel protesten van vooral inwoners van het Lage Midden werd dit verhinderd. Uiteindelijk is het complex venen, waarin inmiddels ook de Gorresloot was gegraven, verkocht aan Hans van Wyckel en Tiberius van Oenema

en is rond 1630 een doorvaart met sluis in de Hege Dyk gemaakt. Dan ook ontwikkelt zich aan de sluis het veenkoloniale dorp, de vleck, Gorredyck. Deze 'Nye Landen' worden uiteindelijk onderdeel van de Opsterlandse Veencompagnie.

In 1641 wordt met inwoners van Noorder-Drachten en Zuyder-Drachten een overeenkomst gesloten dat de Drachtstervaart doorgetrokken gaat worden. De vaart wordt door een laagte (zie hoogtekaart) in het hoogveengebied getrokken, de vroegere bovenloop van de Drait. Het veen was nog onvergraven en wordt vanuit de vaart zowel aan de noord- als de zuidzijde ontgonnen. De hoeveelheid wijken is groot, de kavels zijn smal en sporadisch bewoond. De Drait is een zijtak van de Wijde / Smalle Ee ten westen van Drachten en heeft zijn bovenloop vanuit het Fries-Drents plateau.

De bovenloop liep oorspronkelijk blijkens de hoogtekaart door noordoost Opsterland, maar hiervan is noch een aanduiding noch een verkavelingspatroon zichtbaar op de Schotanuskaart. Er is nog wel een leidijk zichtbaar onder de ingetekende wijken, zowel aan de noordkant als aan de zuidkant van de Drachtstervaart. Dit duidt op een al aanwezige ontginning tussen de leidijken en waarschijnlijk in het dal van de Drait. De vaart en het wijkenpatroon lijken de loop te volgen en zijn hoogst waarschijnlijk een afspiegeling van de toen aanwezige eigendomsverhoudingen c.q. verkaveling.

De Drachtstervaart wordt kort na 1656 doorgetrokken en is reeds in 1669 in Bakkeveen aangeland. Dit is het begin van de veenkolonie Bakkeveen. Uiteindelijk loopt de vaart door tot in het laatste hoogveengebied rond Haule, via de Mandewijk en via de Haulerwijkstervaart van Haulerwijk naar Veenhuizen. Het gebied heeft het reliëf van een beekdal- dekzandrug landschap.

Als gevolg van de afwatering van het Fries-Drents plateau en de bevroren ondergrond in de laatste ijstijd zijn er in dit gebied veel pingo's en dobben gevormd. De dobben zijn alleen op het zuidoostelijke en noordoostelijke zandgebied van Fryslân aangetroffen. De bijzondere waarde omvat zowel geologische, geomorfologische en bodemkundige landschapselementen, als archeologische en cultuurhistorische informatie.

In 1645 wordt de Opsterlandse Compagnie opgericht om de venen ten oosten van Gorredijk aan snee te brengen met een afwatering via de Wispel naar de Boorne of zuidwaarts.

Het plan was oostwaarts te vervenen door de dorpen Lippenhuizen, Hemrick, Wynjeterp, Duurswoude tot in Bakkeveen. De vaart wordt min of meer op het traject van de west- en oostwaarts lopende leidijk aangelegd en het veen ten zuiden van de voormalige leidijk wordt door middel van wijken ontwaterd en aan snee gebracht. De gronden ten noorden van de vaart behoren aan de bewoners, ten zuiden van de vaart is de Compagnie eigenaar.

DE VEENPOLDERS

Het gebied van de veenpolders ligt in het westen van de gemeente en maakt onderdeel uit van het zogenoemde 'Lage Midden'. Het gebied ligt tussen de hoge kleigronden langs de kust (het terpen gebied met haar kwelderwallen) en het hoger gelegen achterland aan de oost-zuidoost zijde (de zandruggen als uitlopers van het Fries-Drents plateau) en bevat de benedenloop van de veenrivier de Boorne / Alddijp. Tijdens de opwarming en zeespiegelstijging vond veenvorming plaats. In de vroege middeleeuwen was er al sprake van bodemdaling door ontginningen. Het gebied is blijkens diverse archeologische onderzoeken al in de 11e eeuw vanuit de veenrivier Boorne / Alddijp en het zijriviertje de Wispel / Olde Ee ontgonnen.

De waterhuishouding in dit gebied werd door de lage ligging problematisch. Bovendien was er de dreiging van waterstuwing vanuit de Zuiderzee. Er werden al vroeg dijken aangelegd, getuige de Leppedijk (11e eeuw), de Hemdijken (13e eeuw) en de Slachtedijk tussen Akkrum en Joure (11e eeuw?).

Na de grootschalige hoogveenontginningen werden kansen gezien in dit laagveengebied en begonnen hier de grootschalige ontveningen. Anders dan bij het hoogveen leidde het hier, in het Lage Midden, tot een 'verdrongen land' met watersnoodrampen voor de bevolking.

In de 19e eeuw werd uiteindelijk ingegrepen door de regering die het instellen en oprichten van veendistricten en veenpolders eiste. Deze grootschalige inpolderingen en ontginningen bepalen het cultuurlandschap van dit gebied, maar hierbij moet niet worden vergeten dat onder de huidige veenpolders een middeleeuwse ontwikkeling schuilt. De verkavelingsrichting laat dit zien, maar ook de archeologische informatie uit het gebied en het verdwenen gehucht De Ryp. De benedenloop van de Boarn / Alldjip is onderdeel geworden van de veenpolders, maar heeft de karakteristieken van het open en lege beekdal met ontginning loodrecht op de beek behouden. Op de Schotanus kaart (1718) is het gebied grotendeels in gebruik als hooylanden en fennen (slecht weiland). Er is inmiddels 'vergraven onland' ten oosten van de 'Wydde Wispel' en ten zuiden van Luxwoude. Het gebied zelf was toen nog minder interessant dan het hoogveengebied achter Gorredijk. Hoogveen werd al in de 16e eeuw grootschalig vergraven, waarbij afvoer over water een belangrijk onderdeel vormde. Hiertoe was al vóór 1619 een kanaal gegraven van Oldeboorn naar Gorredijk, 'it Nieuwe Diept' via de Wydde Wispel'. Er moest hierbij een Hooyweg (een hoger liggende weg waarlangs 's zomers het hooi van de drassige landen gehaald kon worden) doorgraven worden, de Luxter Hooyweg. Hier werd een zet geplaatst, waarop zomers planken gelegd konden worden om de hooiwagens te laten oversteken. Een zet werd hier een 'tinie' of 'tynje' genoemd. Hier is het latere Tynje ontstaan.

Er werd in de 17e eeuw al wel laagveen vergraven, maar het was een moeizaam proces omdat het veen onder de waterspiegel lag en met dijkjes en watermolens drooggelegd moest worden. In 1751 nam de laagveenvergraving een hoge vlucht nadat Gieterse verveners vanuit Overijssel de baggerbeugel introduceerden en de klyn (veenspecie) direct uit het water gebaggerd kon worden en op de hagen (stroken veen tussen de petgaten) gedeponeerd kon worden om tot turf te drogen. Dit werd dan weer verzameld op hoopsteden, opgehoogde opslagplaatsen waar soms een turfschuur op verscheen. Bij het vervenen werd ook regelmatig op een 'huisstede' gestoten en vergraven. Die plaatsen waren 'sa hurd as glês'. Deze huissteden waren in feite kleine woonterpen, overblijfselen van de bewoning uit de middeleeuwen.

Maar dit grootschalige ontvenen leidde tot het ontstaan van uitgestrekte waterplassen die zich door de werking van de wind verder uitbreidden en zelfs dorpen in de omgeving bedreigden. Na jarenlange protesten kwam Willem I in 1822 met een Koninklijk Besluit waarbij verveners eerst een polderdijk met een molen moesten aanleggen, vervolgens mochten vervenen en tenslotte het uitgeveende land weer droog moesten maken. Na 1822 zijn veenpolders opgericht als waterstaatkundige organisaties die de vervening organiseren en beheren. De veenderijen worden opgedeeld in veendistricten: een klein deel van het 5e en het grootste deel van het 6e en het 7e veendistrict liggen in Opsterland. Er is voor het 4e en 5e district een veenpolder opgericht en ook voor de combinatie van het 6e en 7e district.

Het deel van het 5e district ten westen van Langezwaag is waarschijnlijk voor de waterbeheersing tot het 5e veendistrict bepaald, want dit gebied was al vrijwel geheel ontleend met uitgebreide wijken stelsel.

De verkaveling in de polders is zeer goed zichtbaar; ook lijkt het op de Eekhoff kaart een grote waterplas, de verkavelingsstructuur zoals die al in de middeleeuwen gevormd is, is duidelijk zichtbaar op de kadastrale kaart van 1832. Er was al een begin gemaakt met het beschermen van de binnenlanden, o.a. door de aanleg van de Nieuwe Leppedijk in 1831. De oude Leppedijk dateert van rond de 11e eeuw en had als rivierdijk de taak Oostergo te beschermen. Het traject is ten noorden en oosten van Warniahuizen voor de nieuwe functie nog verlegd en vormt de huidige grens tussen Opsterland en Smallingerland. Het inpolderen van de veenpolder '6e en 7e veendistrict' startte in 1848 met het graven van de Nieuwe Vaart en het aanleggen van een polderdijk. Deze vaart begint bij de Ulesprong, de Teijenssluis, een sluis in het Nieuwe Diep en vormt de verbinding tussen de Boorne / Alldijp en Gorredijk. Hij loopt ten zuiden van en evenwijdig aan de Boorne / Alldijp door het west-oost gesitueerde beekdal, maakt ter hoogte van het oude kerkhof van Ter Wispel een knik naar het zuidoosten en sluit uiteindelijk aan op het Klisserak / de Kromten bij Gorredijk.

De eerste droogmaking van de veenpolder '6e en 7e veendistrict' lag onder Langezwaag en Luxwoude. Er werden twee achtkantige molens gebouwd, negen wijken gegraven en een schutsluis aangelegd. Ook bij latere droogleggingen voor deze polder werden windmolens ingezet, maar deze hadden niet voldoende capaciteit om de gewenste waterstand te handhaven en in 1876 werd een stoomgemaal gebouwd aan de buitenringvaart. De molens bleven wel in bedrijf om water uit de polders te malen en vanuit de polderboezem naar de provinciale boezem. Er werden veel wijken gegraven, zowel voor de waterafvoer als ook voor de doorvaart. De drooglegging in het noordwestelijke deel van de polder startte rond 1881. In 1899 werd het laatste deel, de Warren, ontgonnen. Het stoomgemaal werd tussen 1884 en 1905 vergroot en gemoderniseerd en bleek voldoende vermogen te hebben zodat de windmolens buiten bedrijf gesteld konden worden (1911). In de jaren '50 werd de waterhuishouding gereorganiseerd. De Wispel en Klidzeregt werden drooggelegd, sluizen afgebroken en wegen aangelegd (o.a. van Langezwaag naar Oude Dijk onder Terwispel). De waterschappen werden geconcentreerd in het waterschap De Polder van het 6e en 7e veendistrict en deze ging op in het in 1966 opgerichte waterschap Boarnferd20.

De veenpolder 'De Groote Veenpolder in Opsterland en Smallingerland' werd in 1868 ingesteld, maar de verving was al in 1863 op gang gekomen. Nijbeets, een nieuwe nederzetting, is heel snel hierna ontstaan als huisvesting voor de veenarbeiders. De polder en Nij Beets liepen door winterse stormen regelmatig onder water en vaak braken de plaatselijke dijkjes door, waardoor er regelmatig grote verliezen aan turf waren. Uiteindelijk moest het tot een watersnood (1892) komen waarbij Tijnje zwaar getroffen werd voor er stevige polderdijken aangelegd werden. De polder werd vanaf 1910 drooggemalen en ontgonnen. Er werd in het zuidelijke deel begonnen met de Oostpolder. Hiervoor is het dieselgemaal aan het Polderhoofdkanaal, 'De Veenhoop', gebouwd. In 1918 werd het stoomgemaal 'de Boorne' gebouwd waar de westelijke polderdijk De Boorn afdamde om de Zuidoost-, de Zuidwest- en de Westpolder te bemalen. Omdat de capaciteit niet voldoende was werd besloten aan de zuidelijke polderdijk bij het polderhoofdkanaal een elektrisch aangedreven gemaal te plaatsen, het 'Zuidergemaal', gereed in 1925. De drooglegging voor de noordelijke deelpolders zoals de Boornbergumerpolder werd gerealiseerd door het 'Noordergemaal' (1926).

Er was gedurende de ontvening in de 19e eeuw die op menskracht steunde, veel sociale onrust over de uit te betalen lonen. Er werd veel gestaakt ('bollejagen') om de juiste lonen per roede voor het turfmaken, het bakwerk en het bokwerk te verdienen. Waren de lonen in het midden van de 19e eeuw voldoende om redelijk van te leven, na de landbouwcrisis van 1870 kwam er de klad in, mede door de opkomst van de steenkool. Bovendien werd eind 19e eeuw de baggelmachine geïntroduceerd, waardoor veel arbeiders overbodig werden. Een groot deel van de arbeiders ging naar Duitsland, maar ook daar kwam begin 20e eeuw een terugloop. Er kwam nog een opleving in de werkgelegenheid in de polders rond 1914 omdat de overheid voor de oorlog veel turf opeiste. Met de vrede kwam ook de definitieve neergang van de veenderij en steeg de werkeloosheid dramatisch. Inmiddels werd ook arbeid, zowel particulier als vanuit de overheid, ingezet voor het ontginnen en landbouwrijp maken van landbouwgebieden. Maar dit ging met horten en stoten. Veel gronden werden gereed gemaakt voor veeteelt. Het bevorderde de zuivelindustrie en er werden zuivelfabrieken gebouwd o.a. in Terwispel, waar na de ontginning van de polder veel weiland beschikbaar kwam.

Er werden diverse werkverschaffingsprojecten uitgevoerd.

DE JONGE VEEN- EN HEIDEONTGINNINGEN

Het oostelijke deel van de gemeente Opsterland is na een beperkte ontginning in de middeleeuwen vanuit de beek Boorne / Alldijp lange tijd heide en veen gebleven. De middeleeuwse ontginningen waren voornamelijk ontginningen door en vanuit kloosters en lijken hier beperkt tot ontginning voor eigen gebruik. Er zijn vanuit het uithof Mariënhof in Bakkeveen, een productie-boerderij van klooster Mariëngaarde, ontginningsactiviteiten in gang gezet, maar deze hebben op de Schotanuskaart 1718 geen grote vlucht genomen (ten zuiden van de weg Duirswolde - Baccefeen). Ook het uithof Siegerswoude van klooster Smalle Ee, 't Voorwerck', een groep boerderijen die in dienst van het klooster staat, laat een beperkte ontginning zien op Schotanus 1718. De richting van de (middeleeuwse) ontginning is, zoals van rivierontginningen te verwachten, georiënteerd op de loop van de Boorne / Alldijp die hier zijn bovenloop heeft. Er is sprake van 'Oude Huys Steeden' op de Schotanuskaart. Dit zijn vermoedelijk de relictten van het oorspronkelijke gehucht Baccefeen dat in de Tachtigjarige Oorlog verdwenen is. Het gebied met de zandruggen bevatte weinig veen. Behalve enkele wijken gericht naar het veen rondom het Mieuwmeer, het Wassemeer en de pingo's is hier geen sprake van een grootschalige commerciële aanpak. Het gebied, doorlopend in 'Stellingwerf Oost Einde' is voorlopig onvergraven hoogveen, 'Ongescheiden Feen'. Bakkeveen ligt op een dekzandrug, een van de weinige droge doorgangen om vanuit Groningen, maar vooral ook Drenthe, Friesland binnen te komen. Hier ligt dan ook de 'Wech naa Drente', de Oude Drentsche weg die bij Baccefeen splitste in een noordelijke route via de Beakendyck naar Beetsterzwaag en naar het westen naar Hemrick en Lippenhuysen. Een deel van het tracé is nog steeds in de Bakkeveenster Duinen goed te herkennen aan de holle wegen en karrensporen. Deze weg was strategisch dusdanig van belang dat er rond 1400 een landweer dwars opgelegd is, aangevuld met de in 1593 aangelegde Zwartendijksterschans.

Ruim een eeuw later, in de 19e eeuw, zijn er activiteiten ontplooid langs de Mieuwsmeer wijk en langs de Bakkeveense vaart. De blokverkaveling langs de Bakkeveense vaart is aan beide zijden verder naar achteren uitgebreid.

Het gebied ten zuiden van het voormalige klooster / uithof heeft een andere oriëntatie gekregen. Er zijn wijken gegraven (Nieuw Veensterwijk, Mandewijk en vaart naar Haulerwijk) om aan te sluiten op de Haulerwijk.

In het gebied ten noorden van het Mieuwmeer is een eeuw later, naast de reeds aanwezige beperkte ontginning in het Voorwerk, alleen een sloot vanaf Wilp het heide / veen gebied ingetrokken. Het gebied is nog steeds grotendeels onontgonnen en wordt gebruikt voor het hoeden van schapen.

In het gebied ten zuidoosten van Bakkeveen en ten oosten van Duurswoude wordt het hoogveen vooral gebruikt voor de boekweitcultuur. Op de Duurswouderheide zijn nu nog greppels van boekweitakkers te zien. De Nieuwe Drentsche weg wordt in 1843 aangelegd.

Nadat het hoogveen verdween en de grond uitgeput raakte werd het een terrein van kale heidevelden met zandverstuivingen. Om dit te beteugelen werd er door de grootgrondbezitters meer bos aangelegd o.a. op de zandrug ten oosten van Bakkeveen.

Aan het eind van de 19e eeuw kwam de nieuwe ontwikkeling in beeld: de kunstmest. Dit in combinatie met een potentieel gebied voor ontginningsprojecten en werkverschaffingsprojecten maakte dat dit gebied in de 20e eeuw grotendeels in cultuur werd gebracht. Het betreft het ontginningsproject Voorwerkersveld en de werkverschaffingsprojecten 'onder Koningsdiep', Mandeveld en Duurswoude.

Het beekdal, de bovenloop van de Boorne/Alddijp, is in de projecten Voorwerkersveld en 'onder Koningsdiep' opgenomen en genormaliseerd voor een functionele afvoer van het overvloedige water.

Het Mandeveldproject heeft zowel een landbouwontginning in het zuidelijke deel als bosaanplant in het noordelijke deel gerealiseerd. De zandrug met Bakkeveen en de Bakkeveensterduinen tussen Voorwerkersveld en Landeveld is als natuurgebied behouden. Ook de Duurswouderheide is een werkverschaffingsproject. Hier is voornamelijk bosaanplant gerealiseerd.

In het gebied tussen Bakkeveen en de Duurswouderheide is geen project gestart. Dit gebied was al vanuit de middeleeuwse ontginning en later de hoogveenontginningen ingevuld met kleinschalige landbouw.

Zoals gezegd deze landschapsbeschrijving is ontleend aan het CHO.

Daarin worden de kenmerken per landschapstypen beschreven en wordt een waardebeoordeling gedaan. Deze kenmerkbeschrijving en waardebeoordeling zijn richtinggevend voor de bestemming en voor de toetsingscriteria van nieuwe ontwikkelingen.

2.2 Bebouwing

In het open en besloten landschap van het buitengebied komt een veelheid aan verspreid liggende bebouwing ten behoeve van diverse functies voor. Naast boerderijbebouwing voor de agrarische functie gaat het daarbij ook om woningen voor de woonfunctie en enkele bedrijfsgebouwen voor de niet-agrarische bedrijvigheid. Er zijn bovendien aardgaslocaties en bouwwerken met een bijzondere civieltechnische functie, zoals gemalen en waterkeringen in het buitengebied. Hier en daar liggen kleine bebouwingsconcentraties. Nabij Hemrik is een woonwagenkamp gelegen.

BEBOUWING IN OPEN GEBIED

Het open landschap van Opsterland betreft de veenpolders en de grootschalige veenontginningen, evenals een strook langs het Alddijp (Koningsdiep). Het gebied wordt gekenmerkt door de grootschalige openheid van het landschap, met daarin verspreid liggende bebouwingsconcentraties, linten en solitaire bebouwingen. Deze bebouwingsconcentraties zijn veelal geaccentueerd met beplanting. Hierdoor ontstaan plaatselijke verdichtingen in een weids landschap. De bebouwingsconcentraties variëren van enkele woningen tot kleine gehuchten. Een voorbeeld is Ulesprong, waar het bebouwingsbeeld wordt bepaald door enkele boerderijen en kleinere woningen. De soms stevige erfbeplantingen dragen bij aan de verdichting. De linten kennen soms een grote en soms een lage bebouwingsdichtheid. Kenmerkend is de soms zeer diverse bebouwing. De bebouwing in het open landschap wordt gekenmerkt door ingetogen bebouwing. De architectuur is over het algemeen sober.

BEBOUWING IN BESLOTEN GEBIED

Tot het besloten gebied wordt het oostelijke deel van de gemeente gerekend, van Gorredijk tot Bakkeveen en daarnaast de gebieden rond Beetsterzwaag en Ureterp. De beslotenheid van het landschap door bossen en houtwallen typeert dit gebied. Het gebied wordt gekenmerkt door verspreid liggende bebouwing; zowel geconcentreerd in linten als meer individueel gelegen. Een voorbeeld van een bebouwingsconcentratie betreft Olterterp, waar naast woonhuizen en boerderijen ook instellingen en bedrijven gevestigd zijn. Het bebouwingsbeeld is in deze concentraties even divers als in het buitengebied als geheel. De diversiteit komt onder andere tot uitdrukking in de samengesteldheid van de bebouwingsmassa's. In de loop van de tijd hebben vele verbouwingen plaatsgevonden, waarbij vaak nieuwe bouwmassa's aan de reeds aanwezige bebouwing zijn toegevoegd. In vergelijking tot de bebouwing in het open landschap wordt de bebouwing in het besloten landschap gekenmerkt door uitbundiger bebouwing. De architectuur is over het algemeen rijker.

LINTBEBOUWING

In het buitengebied van Opsterland zijn voorts enkele korte seriematige lintbebouwingen met kleinschalige en identieke woonbebouwing te vinden. Deze zijn aanwezig bij Nij Beets, Ureterp, Siegerswoude en Langezwaag. De woningen zijn vaak gesitueerd aan een ondergeschikte ontsluitingsweg, haaks op een regionale ontsluitingsweg. De woningen worden gekenmerkt door een lage goot- en bouwhoogte. De nokrichting is haaks op de weg. Vaak zijn het samengestelde bouwmassa's, die nog opmerkelijk onaangetast zijn gebleven. In een enkel geval heeft uitbreiding plaatsgevonden. De detaillering van de woningen is sober en het kleur- en materiaalgebruik over het algemeen traditioneel. De kwaliteit ligt in de gaafheid per lint als geheel.

BOERDERIJEN

Verspreid over het gemeentelijk grondgebied komen, zowel binnen als buiten de bebouwde kom, diverse stelpboerderijen en kop-hals-rompboerderijen voor. Boerderijen zijn vanwege hun afmetingen en verschijningsvorm vaak in sterke mate bepalend voor het ruimtelijk aanzien van een gebied. Tegelijkertijd is het merkbaar dat de boerderijbebouwing steeds meer onder druk komt te staan. Zo blijkt dat de boerderijen, die nog in agrarisch gebruik zijn, vaak niet meer voldoen aan de eisen van deze tijd; nieuwe bedrijfsgebouwen worden bijgeplaatst en het oude bedrijfspand krijgt dan een ondergeschikte functie. Sommige boerderijen raken daardoor geleidelijk in verval.

Daarnaast blijkt dat veel agrarische bedrijven zijn beëindigd. Vooral de grote panden lopen risico op verval, omdat een gepaste herbestemming niet altijd wordt gevonden. De kleinere voormalige agrarische bedrijven zijn vaak volledig (dus ook de stal- en opslagruimte) omgezet in woonhuizen. Herstel en onderhoud van kleinere panden is minder kostbaar en zal dus in de meeste gevallen geen knelpunten opleveren. De gemeente hecht aan instandhouding van de in cultuurhistorisch opzicht belangrijke panden uit de 19de en begin 20ste eeuw. Op enkele plekken zijn ook oudere boerderijen aanwezig.

In de afgelopen decennia is sprake geweest van een toenemende schaalvergroting van het agrarische landschap en van het boerenbedrijf. Tevens zijn veranderingen in de bedrijfsvoering doorgevoerd. Het is daarom niet verwonderlijk dat er bij de gemeente steeds vaker verzoeken binnenkomen voor het oprichten van bijzondere stalvormen. Vanuit de gemeente is er aandacht voor de bouw van nieuwe boerderijen en bijzondere stalvormen (boog- en serrestallen). Dit vraagt bijzondere aandacht, omdat deze in het landelijk gebied van grote invloed kunnen zijn op het bebouwingsbeeld. De gemeente wenst met toekomstige bouw een nieuw hoofdstuk aan de bebouwingsgeschiedenis van het gebied te kunnen toevoegen.

Figuur 5: Serrestal (links) en boogstal (rechts)

SERRESTAL

De serrestal is meestal opgebouwd uit meerdere 'tunnels'. Deze hebben een rechthoekige plattegrond en een gebogen dakvorm. Meerdere tunnels vormen samen het totale bouwvolume dat zich kenmerkt door het omvangrijke grondoppervlak, de hoge gootlijn en het samengestelde dak. De stal kan in een later stadium worden uitgebreid door de tunnels te verlengen of door een extra tunnel toe te voegen.

De basis van de serrestal wordt gevormd door een stalen frame dat als draagconstructie dienst doet. Voor de vlakvulling kunnen diverse materialen worden gebruikt. Het dak wordt dichtgezet met doek, terwijl de gevels veelal worden opgebouwd uit een betonnen keerwand met daarboven lichtdoorlatend materiaal (gaas of doek).

Soms wordt een combinatie met damwandbekleding gemaakt. Omdat het materiaal van de topgevel vaak afwijkt van het onderliggende deel, ontstaat vaak een sterke tweedeling tussen het bovenste en onderste gedeelte van het gevelvlak. De serrestal heeft een functionele, doelmatige detaillering en een bedrijfsmatige uitstraling.

BOOGSTAL

De boogstal is een nieuw stalconcept in de veehouderij. Het wordt gekenmerkt door een kolomloze boogvormige overspanning van 25 tot maximaal 50 meter breed en een hoogte van 6 tot maximaal 12 meter. De boogstal is opgebouwd uit een onderbouw en een bovenbouw. Deze zijn onafhankelijk van elkaar te bouwen. De dakconstructie is ook toe te passen op een conventionele onderbouw. De bovenbouw is opgebouwd uit stalen vakwerkliggers, bekleed met windbreekgaas en waterdicht foliemateriaal. Er is veel keuze in kleur en materiaal van kap en kopgevels. De kopgevels kunnen eventueel ook naar binnen geplaatst worden om een overkapte buitenruimte te maken. De boogstal is meestal opgebouwd uit meerdere 'tunnels'.

Deze hebben een rechthoekige plattegrond en een gebogen dakvorm. Meerdere tunnels vormen samen het totale bouwvolume dat zich kenmerkt door het omvangrijke grondoppervlak, de hoge gootlijn en het samengestelde dak. De stal kan in een later stadium worden uitgebreid door de tunnels te verlengen of door een extra tunnel toe te voegen.

RIJKSMONUMENTEN

Een aantal gebouwen in het buitengebied heeft een bijzondere kwaliteit en is op grond daarvan als rijksmonument aangewezen (zie tabel 2).

Locatie	Beschrijving
Foarwurker Wei 3, Bakkeveen	Landhuis met aanleg van de tuin en bos, zonnewijzer en tuinsieraad.
Houtwal 14, Bakkeveen	Gave kleine boerderij van het kop-romptype.
Jarig van der Wielenwei 14, Bakkeveen	Voormalig herberg, in 1890 herbouwd, in de voorgevel gevelsteen Allardsoog 1785.
Mjumster Wei 37, Bakkeveen	Boerderij waarvan het korte lage voorhuis een zadeldak met rieten dekking draagt.
Nije Drintse Wei, op de grens met provincie Drenthe	De zogenaamde Landweer. Zeer oude grenswal met kreupelhout begroeid.
Beetsterweg 13, Beetsterzwaag	Boerderij waarvan het voorhuis als dwarshuis terzijde voor de schuur is gebouwd.
Beetsterweg 16, Beetsterzwaag	Dit complex omvat een stelp met een gedeeltelijk ingebouwde bijschuur en een stookhok.
Van Harinxmaweg 7, Beetsterzwaag	Gave kleine boerderij van het kop-romptype met bijgebouwen.
Kerkepad West 1, Beetsterzwaag	Woning onder zadeldak tussen topgevels, waarvan de voorste eindigt in een forse schoorsteen.
Kerkepad West 2, Beetsterzwaag	Complex van kop-rompboerderijtje, bakhuisje en wagenschuur.
Kerkepad West 10, Beetsterzwaag	Kerk 1889, drie gebeeldhouwde zerken, 18 ^{de} eeuw. Twee klokken 1482 en 1520.
Kerkepad Oost 47, Beetsterzwaag	Tuinmanswoning.
Poostweg 2, Beetsterzwaag	Boerderij waarvan het voorhuis een voorste schuurgedeelte in kop-hals-romptype.
Dwarsfeart 11, Gorredijk	Boerderij van het kop-romptype, het voorhuis onderkelderde.
De Leijen 29, Gorredijk	Hervormde Kerk op het omheind kerkhof.
Himrikerpaed 1, Hemrik	Kleine boerderij van het hallehuistype onder rieten dak.
Himrikerpaed 4, Hemrik	Keuterijtje, het voorhuis heeft een riet gedekt zadeldak tegen topgevel met schoorsteen.
De Buorren 149, Lippenhuizen	Wateren en erfscheiding.
Ripen 3, Nij Beets	Gemaal.
Achterwei 6, Olterterp	Hervormde Kerk.
Van Harinxmaweg 17, Olterterp	Complex Huize Olterterp: Landhuis, Koetshuis en voormalig Ketelhuis.
De Streek 25, Terwispeel	Hervormde Kerk.

Ulesprong 24, Tijnje	Achtkantige houten incomplete poldermolen.
Selmien 47, Ureterp	Middeleeuws kerkgebouw, laat 13 ^{de} eeuw, het koor later rechtgesloten.
Selmien bij nummer 47, Ureterp	Toren Hervormde Kerk. Zware westtoren, laat 13 ^{de} -eeuws.
Breeberchspaed 1, Wijnjewoude	Zogenaamd pedikanteshuisje op het kerkhof. Gebouwtje onder zadeldak tegen topgevels. Tevens Hervormde Kerk op omheind kerkhof.
Breeberchspaed 3, Wijnjewoude	Arbeiderswoning en stookhok.
Tsjerkereed 2, Wijnjewoude	Hervormde Kerk op verhoogd omheind kerkhof.
Weinterp 46, Wijnjewoude	De pastorie van de Nederlands Hervormde Kerk.

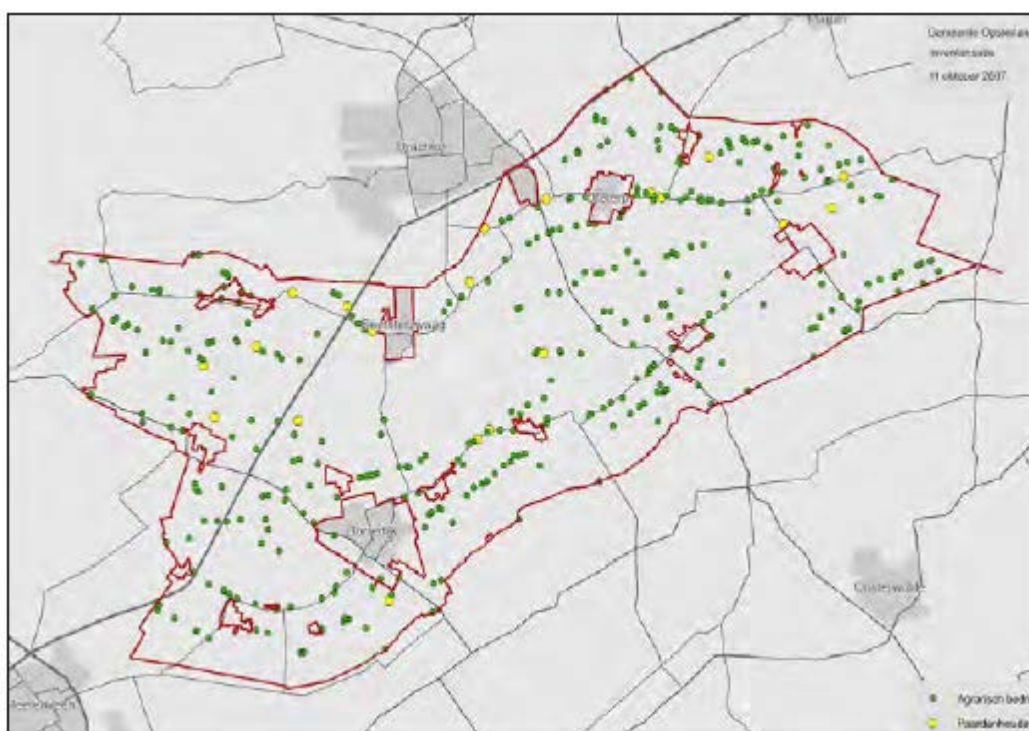
Tabel 2. Rijksmonumenten in het buitengebied (Bron: Gemeente Opsterland)

De genoemde rijksmonumenten zijn beschermd door middel van de Monumentenwet.

2.3 Landbouw

Een groot deel van het landelijke gebied van de gemeente Opsterland is in gebruik als landbouwgrond. De landbouw vervult naast een sociaal-economische ook een beheerfunctie; de landbouw vormt samen met de toeleverende bedrijven en de verwerkingsindustrie een groot sociaal-economisch belang. De agrarische bedrijvigheid en aanverwante bedrijven vormen tevens een bron van werkgelegenheid.

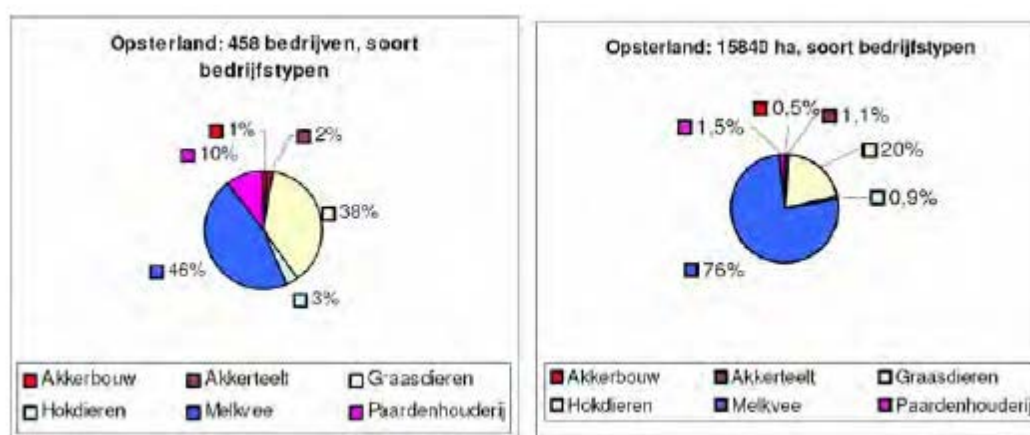
Op de spreidingskaart in figuur 6 is de (globale) ligging weergegeven van de agrarische bedrijven en de paardenhouderijen in de gemeente.

Figuur 6: Spreidingskaart agrarische bedrijven en paardenhouderijen

De gemeente telt ongeveer 458 geregistreerde agrarische bedrijven, die in totaal 15.840 hectare grond in gebruik hebben. In het landelijke gebied komt zowel intensief als extensief grondgebruik voor, evenals intensieve en extensieve veehouderij. Figuur 7 maakt inzichtelijk in welke mate.

De agrarische sector in de gemeente wordt gedomineerd door de veehouderij. Sinds de jaren '80 van de vorige eeuw krijgen veehouderijbedrijven in toenemende mate een akkerbouw karakter. Dit heeft vooral te maken met de verbouw van snijmaïs. Er is sinds 1980 dus wel een grote stijging in het aantal agrarische bedrijven dat snijmaïs verbouwt, maar het gaat zelden om bedrijven die dit als hoofdactiviteit doen.

Figuur 7: Aantal bedrijven en hoeveelheden hectares in gebruik naar bedrijfstypen (Bron: DLG, 2008)

In de agrarische sector vinden reeds enkele decennia grote ontwikkelingen plaats, zoals schaalvergroting, mechanisatie, specialisatie en intensivering. Een van de meest besproken veranderingen in de agrarische sector is de sluiting van een groot aantal agrarische bedrijven in de afgelopen jaren. In 2008 telde de gemeente Opsterland 458 agrarische bedrijven. In 1980 bedroeg dit aantal nog 742. Dit betekent dat in bijna 30 jaar tijd het aantal agrarische bedrijven met ruim 38% is gedaald. Het aantal grotere bedrijven is daarentegen verhoudingsgewijs sterk gegroeid. De afname van het aantal bedrijven is vooral te vinden onder de kleinere agrarische bedrijven.

ONDERSCHIED IN AGRARISCHE BEDRIJFSOMVANG

Agarische bedrijven met een omvang van circa 70 nge¹⁾ worden tegenwoordig als volwaardig eenmansbedrijf beschouwd.

¹⁾ Nederlandse Grootte-Eenheid: een economische maatstaf die gebaseerd is op het brutostandaardsaldo (opbrengsten minus specifieke kosten), waarmee de economische omvang van agrarische activiteiten wordt weergegeven. De NGE per technische productie-eenheid (hectare of dier) wordt berekend door het brutostandaardsaldo van de productie-eenheden te delen door een bepaalde deelfactor die per jaar kan verschillen. De NGE wordt gebruikt om de absolute bedrijfsomvang van agrarische bedrijven of sectoren weer te geven. De omrekenformule die hiervoor in 2009 wordt gehanteerd, is dat 1 NGE gelijkstaat aan €1.420,-. Voorbeelden: Een melkkoe wordt op grond hiervan aangeslagen als 1,20 NGE, een paard van 3 jaar of ouder is 1,4648 NGE, een ram (schaap) 0,0303 NGE, een ooi 0,0528 NGE en een hectare blijvend grasland leidt tot 0,9930 NGE.

De norm van 70 nge²⁾ is dus een volwaardigheids criterium. Kleinere bedrijven betreffen over het algemeen (bedrijfsmatige of hobbymatige) agrarische nevenactiviteiten bij een hoofdfunctie. Hobbymatige activiteiten kennen een omvang van circa 10 nge.

HOBBYBOEREN

Maar liefst een kwart van de boeren in Nederland is hobbyboer met een bedrijf dat kleiner is dan 10 NGE. Een dergelijk bedrijf is te klein, om er een substantieel inkomen uit te genereren is. Een agrarisch hobbybedrijf bestaat veelal uit wat (klein)vee en enkele hectaren grond. Hobbybedrijven worden vaak door een persoon gevoerd die daarnaast een andere bron van inkomsten heeft: een derde van de hobbyboeren ontvangt een pensioenuitkering en in de overige gevallen is er vaak sprake van een baan buitenshuis. Hobbyboerenbedrijven worden gekenmerkt door:

- een bedrijfsomvang van enkele NGE, < 10 NGE.
- nauwelijks of geen marktorientatie.
- een niet verzekerde continuïteit op grond van productiemiddelen.
- een perceel met bijbehorende bebouwing dat in het gebruik in overwegende mate op wonen is gericht.

NEVENBEROEPS- EN MIDDELGROTE HOOFDBEROEPSBEDRIJVEN

De nevenberoepsbedrijven en middelgrote hoofdberoepsbedrijven zijn – naarmate de omvang toeneemt – meer gericht op de markt. Er is een groter belang bij het verwerven van een inkomen. Er wordt overwegend geproduceerd op basis van gemiddeld een hoog aandeel eigen vermogen. Over het algemeen zijn de bedrijfsgebouwen wat ouder en vaak ook verouderd. Er zijn vaak weinig mogelijkheden voor vernieuwing en andere ontwikkeling. Vaak is ook de verkaveling van dergelijke bedrijven matig. Bij dit soort bedrijven bestaat overwegend de grootste behoefte aan het verbreden van de activiteiten met andere dan agrarische bedrijfsactiviteiten. Het aandeel van deze bedrijven neemt af ten gunste van de hobbybedrijven en de volwaardige agrarische bedrijven.

VOLWAARDIGE AGRARISCHE BEDRIJVEN

Van de volwaardige agrarische bedrijven is de verwachting dat deze in de nabije toekomst in meer of mindere mate mee zullen gaan in de trend van schaalvergroting. De vraag is of die agrarische bedrijven stapsgewijs doorgroeien of dat zij ineens een grotere schaa sprong zullen maken, waarbij een bedrijf in omvang bijvoorbeeld geheel verdubbelt of zelfs verdrievoudigt door een ander bedrijf over te nemen.

De behoefte van (grond- en plaatsgebonden) agrarische bedrijven die zich verder willen ontwikkelen door de productieomstandigheden te verbeteren, is groot. Verouderde bedrijfsbebouwing, kleine percelen en “onhandige” randbeplanting staan in de weg voor bedrijven die efficiënt willen (en moeten) produceren.

²⁾ Tegenwoordig wordt de SO –norm steeds vaker gebruikt. SO staat voor Standaard Opbrengst. De SO-norm is een gestandaardiseerde opbrengst per hectare of per dier die met het gewas of diercategorie gemiddeld op jaarbasis wordt behaald. De relevantie van het gebruik van de nge-norm is vooral de beoordeling van volwaardigheid van bedrijven. Daarin is het nog steeds een goed bruikbare norm. De SO-norm is minder geschikt voor de beoordeling van volwaardigheid. Overigens willen we hieraan toevoegen dat voor het bestemmingsplan een combinatie van meerdere beoordelingsaspecten de volwaardigheid van een agrarisch bedrijf vaststelt. De nge-norm is een van die aspecten.

Dergelijke bedrijven zullen in de toekomst steeds streven naar verdere optimalisatie van de productieomstandigheden en zullen steeds een beroep op de gemeente doen om mee te werken aan deze optimalisatie.

Gebleken is dat de volwaardige agrarische bedrijven (meer dan 70 NGE) in de afgelopen jaren in aandeel zijn gegroeid. De kleinere bedrijven (minder dan 40 NGE) laten een afname zien, waardoor hun aandeel procentueel ongeveer gelijk blijft. Opvallend is een sterke afname van het aantal middelgrote agrarische bedrijven (van 40 NGE tot 70 NGE); het blijkt dat agrarische bedrijven óf een strategie van kleinschaligheid kiezen, dan wel een sterke schaalvergroting in gang zetten. De middelgrote bedrijven stoppen de bedrijfsvoering; een deel van deze bedrijven behoudt wat grond om tijdens het pensioen als hobbyboer verder te gaan. Naar verwachting zal het proces van schaalvergroting zicht voortzetten.

LANDBOUWSTRUCTUURONDERZOEK OPSTERLAND

Mede in dit licht bekeken en in verband met de voorbereiding van diverse plannen en projecten in het landelijke gebied, waaronder dit bestemmingsplan Buitengebied, acht de gemeente het van groot belang dat inzicht bestaat in de toekomstige ontwikkelingen in de landbouw. Hiertoe is in 2008 door de Dienst Landelijk Gebied (DLG) een landbouwstructuuronderzoek uitgevoerd, genaamd "Opsterlân bou Struktuerundersiik". Het doel van het onderzoek is de ontwikkelingen voor ongeveer de komende 10 jaar inzichtelijk te maken. Het onderzoek heeft met name gedraaid om het verkrijgen van nadere gegevens over de gevolgen en kansen van de schaalvergroting voor de verschillende agrarische bedrijfsvormen en de verwachte omvang van gebouwencomplexen en de daarbij horende bouwpercelen. Daarnaast heeft een detaillering van het onderzoek voor 5 deelgebieden plaatsgevonden waar in meer of mindere mate de komende 10 jaar ontwikkelingen worden verwacht met andere functies dan alleen landbouw:

- Bakkeveen: Hoofddoelstelling is een verdere ontwikkeling van recreatiemogelijkheden, maar ook ruimte voor woningbouw.
- Drachten: Hoofddoelstelling is het landschappelijk mooi houden van het gebied tussen Beetsterzwaag, Drachten en de Rijksweg A7.
- Riperkrite (Westelijk-Opsterland): Hoofddoelstelling is zoeken naar een nieuwe economische drager in de vorm van natuur-waterberging-recreatie, naast de landbouwfunctie.
- Alddijp (Koningsdiep): Hoofddoelstelling is het verbeteren van de landbouwstructuur (ondersteund door het Landinrichtingsproject Koningsdiep).
- Witte gebied: Hoofddoelstelling is het verbeteren van de landbouwstructuur.

Door DLG is in het landbouwstructuuronderzoek de volgende algemene conclusie getrokken. In de gemeente gaat de schaalvergroting van de landbouw door. Dit vergt afstemming met de andere ontwikkelingen in het landelijk gebied. De komende vijf jaar zullen vooral de (volwaardige) bedrijven groter dan 70 NGE volop investeren om te kunnen produceren tegen wereldmarktprijzen. Het is daarom van belang dat de landbouwontwikkelingen vanuit het gemeentelijk beleid (o.a. bestemmingsplan Buitengebied) in de gaten wordt gehouden om daarmee onomkeerbare en/of desinvesteringen van de ondernemers te voorkomen. Het is daarom goed om de ondernemers te wijzen op de (on)mogelijke ontwikkelingen naar de toekomst, zodat een weloverwogen beslissing kan worden genomen over uitbreiding van hun bedrijf ter plekke of elders.

2.4 Natuur

Ten behoeve van het bestemmingsplan is een compleet overzicht van de beschermde natuurgebieden en door de Flora- en faunawet beschermde dier- en plantensoorten opgesteld (Ecologisch onderzoek buitengebied). Dit rapport is als bijlage 1 bij dit bestemmingsplan Buitengebied opgenomen. Voor een compleet overzicht van de natuurwaarden wordt kortheidshalve naar dit rapport verwezen. De volgende typen beschermde gebieden komen in het plangebied voor:

NATURA 2000-GEBIEDEN

De Natura 2000-gebieden betreffen gebieden die reeds vallen onder de Vogel- en/of Habitatrichtlijn. In Opsterland komen een drietal Natura 2000-gebieden voor. De Bakkeveense Duinen en het Wijnjeterper Schar vallen beide onder de Habitatrichtlijn. Van Oordt's Mersken is van origine een Vogelrichtlijngebied. Het Terwispeler Grootschar, gedeeltelijk liggend in Van Oordt's Mersken, is later aangewezen als Habitatrichtlijngebied.

BESCHERMDE NATUURMONUMENTEN

Voorheen waren dit de beschermde natuurmonumenten en staatsnatuurmonumenten. Met ingang van de herziene Natuurbeschermingswet (Nbw) is dit onderscheid vervallen. Bovendien komt de status van een beschermd Natuurmonument te vervallen voor dat gedeelte dat samenvalt met het Natura 2000-gebied. Wel maken de natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarden, op grond waarvan het beschermde Natuurmonument is aangewezen, voor dat gedeelte van het Natura 2000-gebied onderdeel uit van de instandhoudingsdoelstellingen.

DE ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

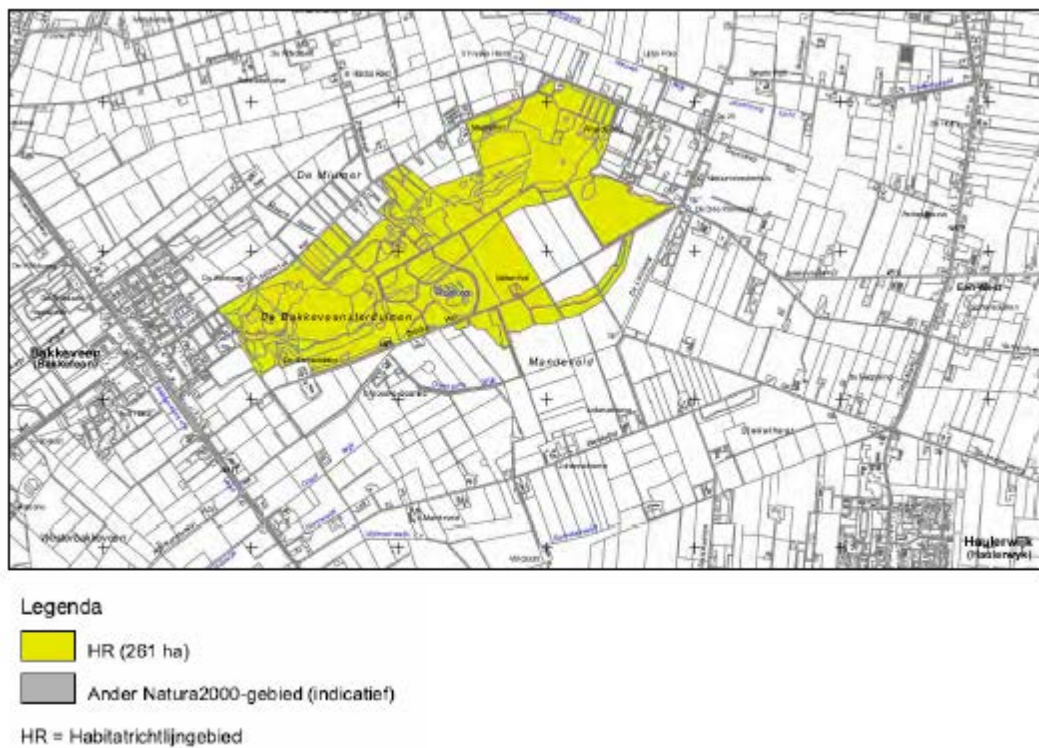
De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) bestaat uit:

- Kerngebieden: onder andere natuurterreinen, bossen en grote wateren.
- Natuurontwikkelingsgebieden: gebieden die een goede mogelijkheid bieden voor het ontwikkelen van natuurwaarden.
- Verbindingszones: zones die uitwisseling van soorten tussen bovengenoemde gebieden mogelijk maken.

Van de drie belangrijkste en via de Natuurbeschermingswet beschermde Natura 2000-gebieden wordt hierna een beeld geschetst. Dit zijn: De Bakkeveense Duinen, het Wijnjeterper Schar en Van Oordt's Mersken. Alle drie de Natura 2000-gebieden zijn eveneens aangewezen als onderdeel van de EHS.

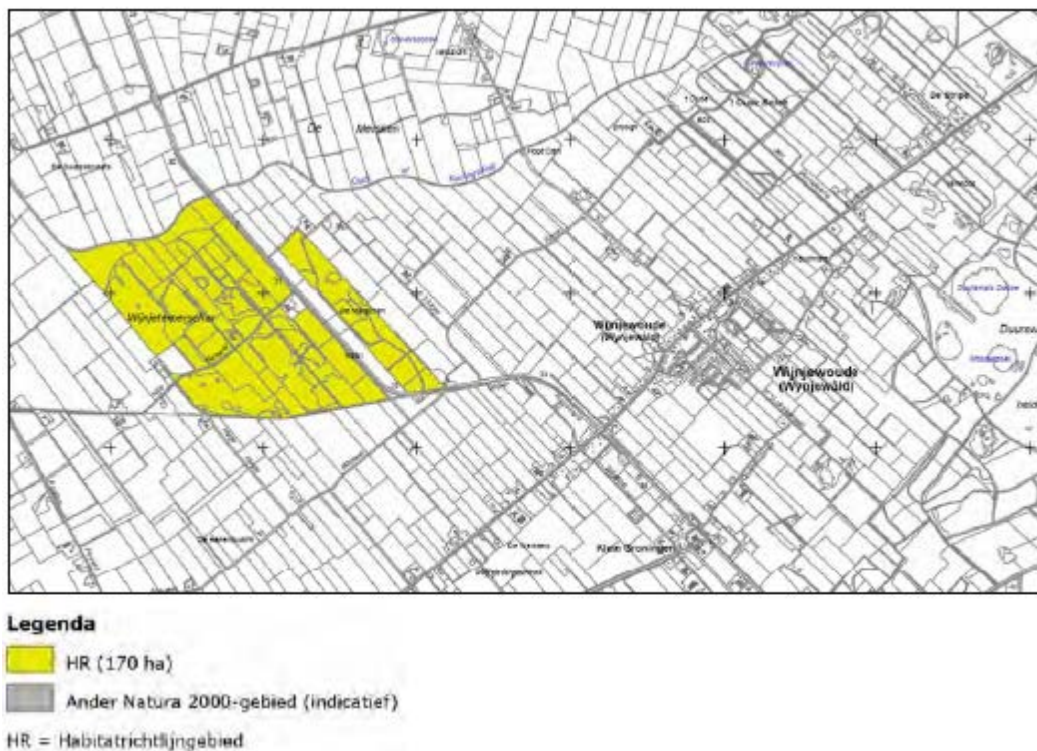
BAKKEVEENSE DUINEN

De Bakkeveense Duinen (zie Figuur 8) is een gevarieerd gebied met bos- en heideterreinen en graslanden in het dal van de Boarn (Boorne) of het Alddijp (Koningsdiep). In dit plaatselijk sterk geaccidenteerd terrein liggen uitgestrekte heidebegroeiingen als een deken over de duinen en zure vennen. Open zand en pioniergraslanden van stuifzand nemen een ondergeschikte plaats in. De bossen op het terrein bestaan vooral uit aangeplante en spontaan opgeslagen grove dennenbegroeiingen. Het gebied de Bakkeveense Duinen is in de eerste tranche voorlopig aangewezen als Natura 2000-gebied. Het concept-aanwijzingsbesluit heeft begin 2007 ter inzage gelegen.

Figuur 8: Ligging Natura 2000-gebied Bakkeveense Duinen (Bron: Ministerie van LNV, 2010)

HET WIJNJETERPER SCHAR

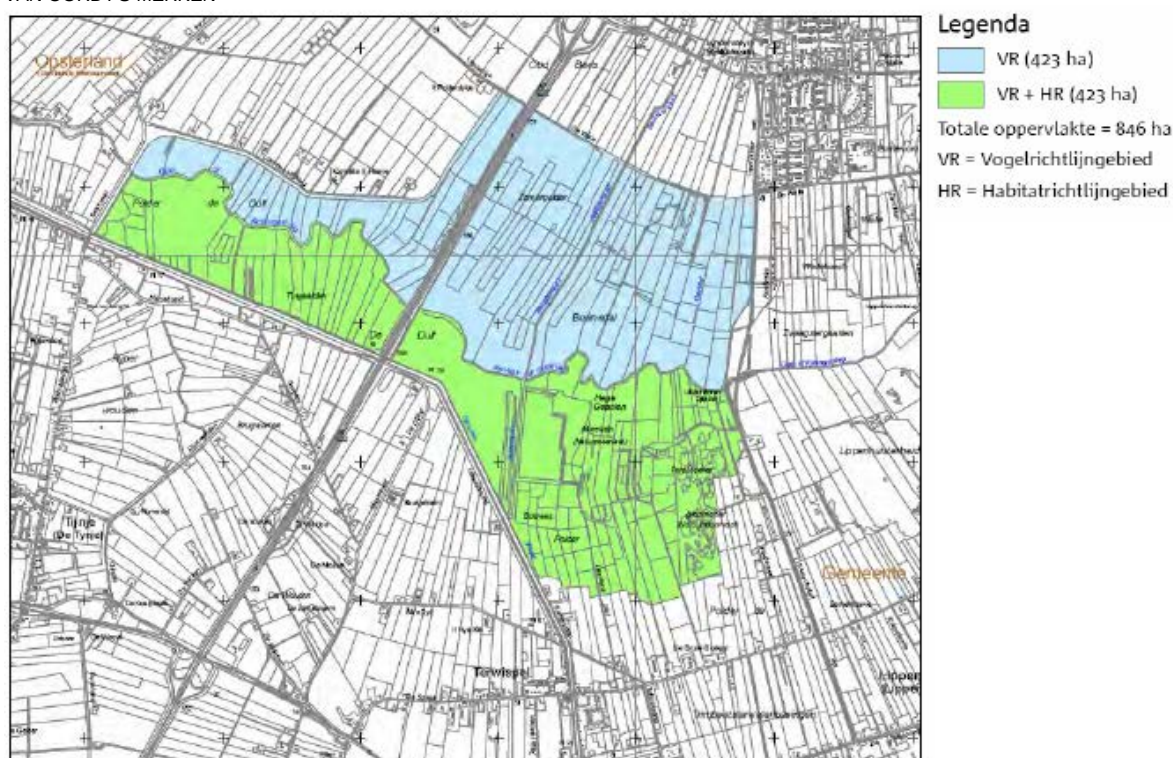

Figuur 9: Ligging Natura 2000-gebied Wijnjeterper Schar (Bron: Ministerie van LNV, 2010)

Het Wijnjeterper Schar (zie Figuur 9) is een heidegebied in de middenloop van het Alldijp. Het grootste deel van het gebied bestaat uit een reliëfrijk dekzandlandschap, waarin leem aan de oppervlakte komt.

Langs de beek ligt een smal veengebied. In het zandgebied ligt een groot aantal laagten. In de laagten in de keileem hebben zich beekerdgronden gevormd, waar het aanwezige blauwgrasland aan gebonden is. Karakteristiek in het gebied zijn daarnaast droge en natte heide, heischraal grasland en kleine zeggenmoerassen. Lokaal komt dotterbloemhooiland voor. De graslanden worden afgewisseld met vochtige bossen. Door het reliëf en de verschillende bodemsoorten zijn veel natuurlijke gradiënten tussen de vegetatietypen aanwezig. Het gebied is net als De Bakkeveense Duinen in de eerste tranche aangewezen als Natura 2000-gebied.

VAN OORDT'S MERKEN

Figuur 10: Ligging Natura 2000-gebied Van Oordt's Merken (Bron: Ministerie van LNV, 2010)

Van Oordt's Mersken (zie Figuur 10) ligt in de benedenloop van het Alldijp op de overgang van zandgronden naar laagveen en op de overgang van de laterale gradiënt van het beekdal. Het terrein kent een kleinschalige afwisseling van diverse typen grasland en moerassen. Het gebied is vooral van belang vanwege de aanwezige blauwgraslanden. Daarnaast komen dotterbloemhooilanden en grote zeggenvegetaties voor. Het laagste deel is een belangrijke ganzenpleisterplaats. Het is ook van Europees belang als broedgebied voor soorten van kruidenrijke graslanden (paapje).

De procedure aanwijzing van het gebied Van Oordt's Merken (inclusief het Terwispeler Grooten) als Natura 2000-gebied is in 2008 van start gegaan.

ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Naast de hiervoor genoemde Natura 2000-gebieden behoort onder meer de beoogde ecologische verbindingzone langs het Alddijp tot de EHS.

Het overzicht van de EHS is ontleend aan de provinciale kaart van 2009. Inmiddels is er een nieuwe EHS-kaart. Een fragment daarvan is weergegeven in figuur 11. Voor Opsterland levert een vergelijking tussen de nieuwe en oude kaart minimale verschillen op. Een deel van die verschillen is niet te verklaren vanuit de werkelijke situatie. Het betreft nog een concept EHS-kaart. De beschrijving hierna en de vertaling in het bestemmingsplan zijn derhalve gebaseerd op de EHS van 2009.

Figuur 10. EHS in de gemeente Opsterland
(Bron: Provincie Fryslân, 2009)

Figuur 11: EHS in de gemeente Opsterland (bron: Provincie Fryslân, 2009)

Er zijn diverse kleinere ecologische verbindingzones in het plangebied (deels buitw de EHS). De natte ecologische verbindingzones betreffen:

- Drait - Verbindingskanaal (aangelegd in 1996-1997);
- Vlierbossloot - Binnenringvaart - Zilverkanaal naar Alddijp.

De beoogde droge ecologische verbindingzones zijn:

- Merskenheide - Duurswouderheide;
- Wijnjeterper Schar - Duurswouderheide;
- Duurswouderheide - Haulerveld;
- Wijnjeterper Schar - Tjonger;
- Lippenhuisterheide - Dellebuursterheide;
- Beetsterzwaag naar de Friese Wouden.

Besloten is deze zones te realiseren in het kader van de uitvoering van de restopgave van het voormalige ROM-project Zuidoost-Friesland.

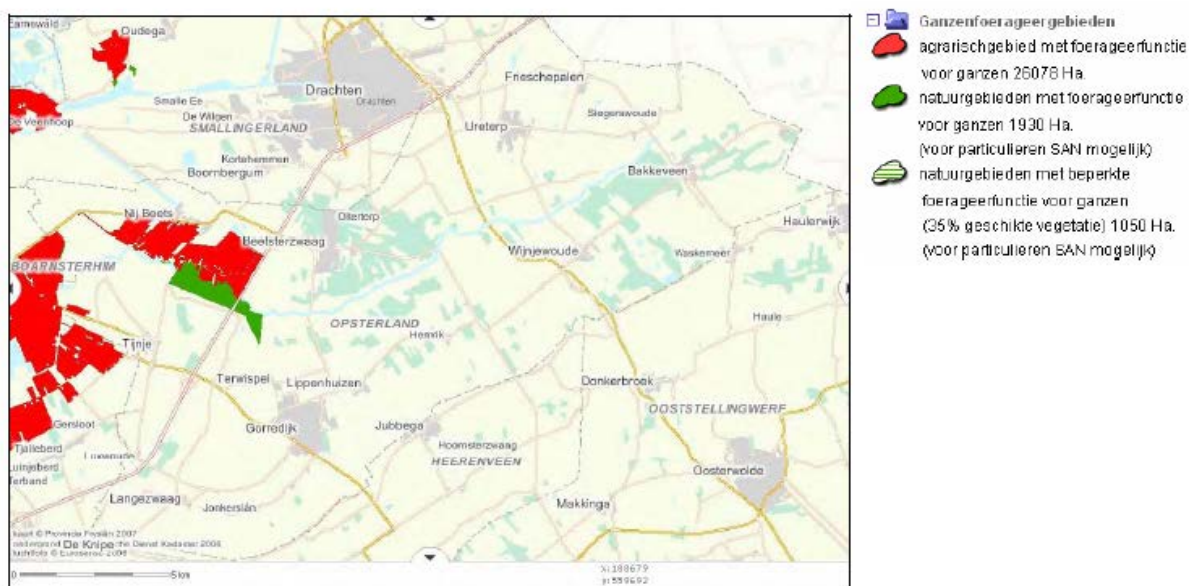
De provincie Fryslân heeft zich ten doel gesteld een robuuste natte ecologische verbindingszone van Zuidwest-Friesland naar Noordoost-Friesland tot stand te brengen. Ten gevolge van gewijzigd rijksbeleid is dit inmiddels achterhaald.

WEIDEVOGELGEBIEDEN

Binnen de gemeente Opsterland is voorts een aantal belangrijke weidevogelgebieden aanwezig. Deze gebieden vallen grotendeels onder de eerdergenoemde EHS.

GANZENFOERAGEER-GEBIEDEN

De provincie Fryslân is een belangrijk overwinteringsgebied voor ganzen. Voor de opvang van ganzen en smienten heeft de provincie ganzenfoerageergebieden aangewezen. Deze gebieden zijn in het streekplan Fryslân 2007 aangegeven. Binnen de gemeente liggen de ganzenfoerageergebieden voornamelijk in het gebied ten zuiden van Nij Beets.

Figuur 12: Ganzenfourageergebied (Bron: Provinsje Fryslân, 2009)

De gemeente kent daarnaast ook nog andere natuurgebieden, zoals bijvoorbeeld: de Fennen nabij Gorredijk, Kapellepölle nabij Wijnjewoude/Klein Groningen en de Merskenheide nabij Ureterp.

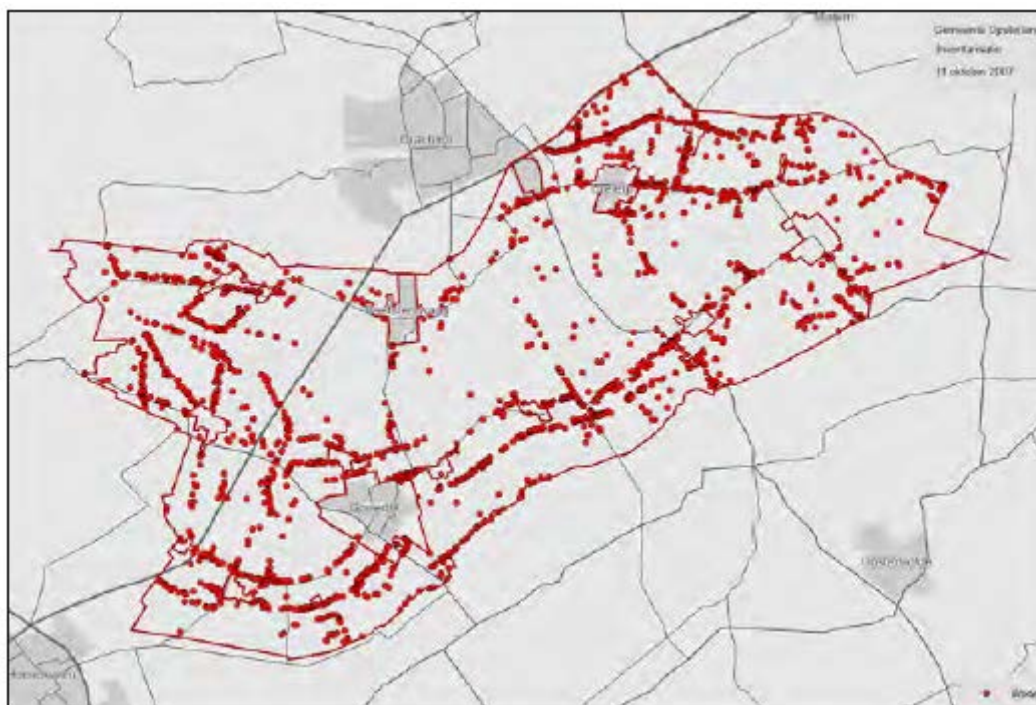
2.5 Wonen

In het landelijke gebied van de gemeente vindt relatief veel bewoning plaats. Het type woningen in het buitengebied is zeer divers. Een deel van de woningen bestaat uit bedrijfswoningen bij agrarische bedrijven en niet-agrarische bedrijven. Ook zijn voormalige boerderijen thans in gebruik als burgerwoning. Buiten dat er veel woningen verspreid in het buitengebied staan, zijn ook veel woningen gesitueerd in de bebouwingslinten.

De meeste woningen bestaan uit een gebouw dat als één bouwlaag met een bewoonbare kap is gebouwd.

In figuur 13 is de spreidingskaart opgenomen waarop de ligging van woningen in het plangebied geïllustreerd is. Daarin is het patroon van de ontsluiting van het buitengebied goed herkenbaar en wordt tevens duidelijk dat een groot aantal woningen in de vorm van linten in het buitengebied aanwezig is.

Figuur 13: Spreidingskaart woningen

2.6 Sport-, horeca- en recreatieve voorzieningen

Verspreid in het buitengebied zijn diverse functies aanwezig op het gebied van de sport-, horeca- en recreatieve voorzieningen. De ligging van deze functies is globaal weergegeven op de in figuur 14 weergegeven spreidingskaart.

SPORT

Wat betreft sportvoorzieningen zijn er verschillende ijsbanen in het buitengebied van Opsterland aanwezig. Bij Nij Beets, Tijnje en Hemrik ligt bovendien een openluchtwembad. Bij Beetsterzwaag zijn voorts een 18-holesgolfbaan en een tennisbaan gelegen. Tevens zijn in het buitengebied verscheidene maneges te vinden.

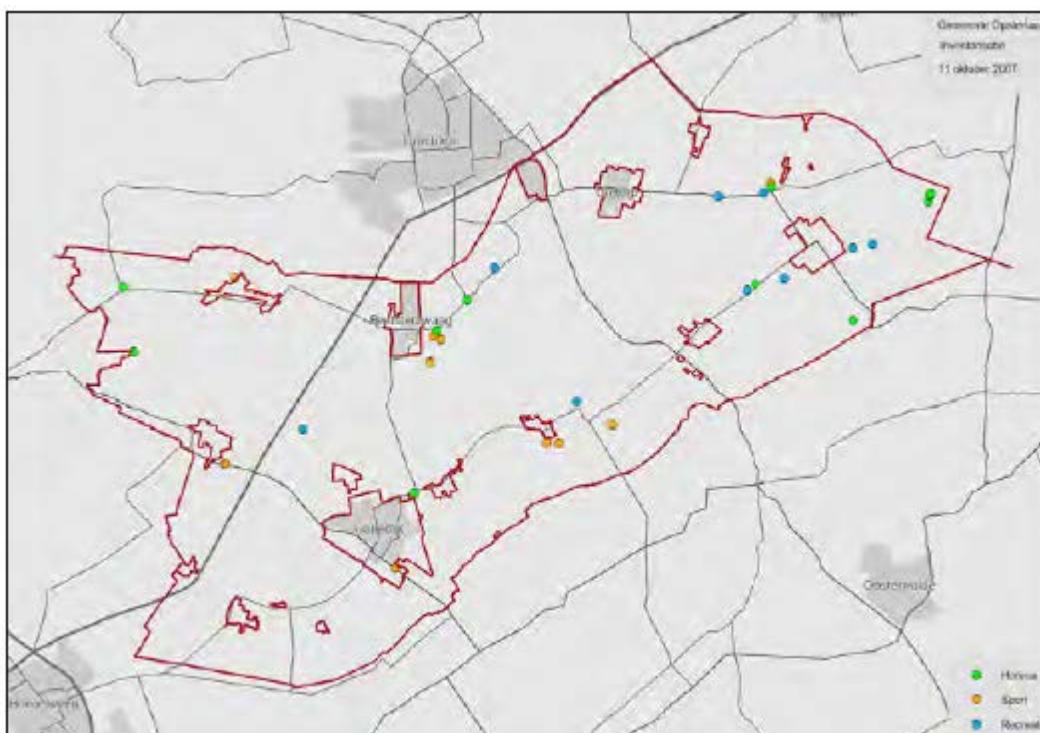
HORECA

Wat betreft de horeca komen los van elkaar of in combinatie (met overige verblijfsrecreatieve voorzieningen) enkele hotels, restaurants, cursus- c.q. congresscentra en cafés voor.

DAGRECREATIE

De recreant en toerist komen naar Opsterland om te genieten van rust, ruimte, natuur en cultuur; om er te wandelen, fietsen, varen of paardrijden.

Het gedifferentieerde landschap van de gemeente Opsterland leent zich uitstekend voor fietsen en wandelen. Dit uit zich in een zeer uitgebreid en fijnmazig fiets- en wandelrouten netwerk van paadjes en wegen. Dit wordt recreatief dan wel toeristisch als een sterk kwaliteitspunt van de gemeente ervaren. Karakteristieke dorpsbeelden en beeldbepalend erfgoed versterken voorts de aantrekkelijkheid van het gebied voor de recreant en toerist.

Figuur 14: Spreidingskaart sport, horeca en recreatie

Op de verbinding Tijnje - Nij Beets ligt een veerpontje in Ulesprong over de Nije Feart voor wandelaars en fietsers.

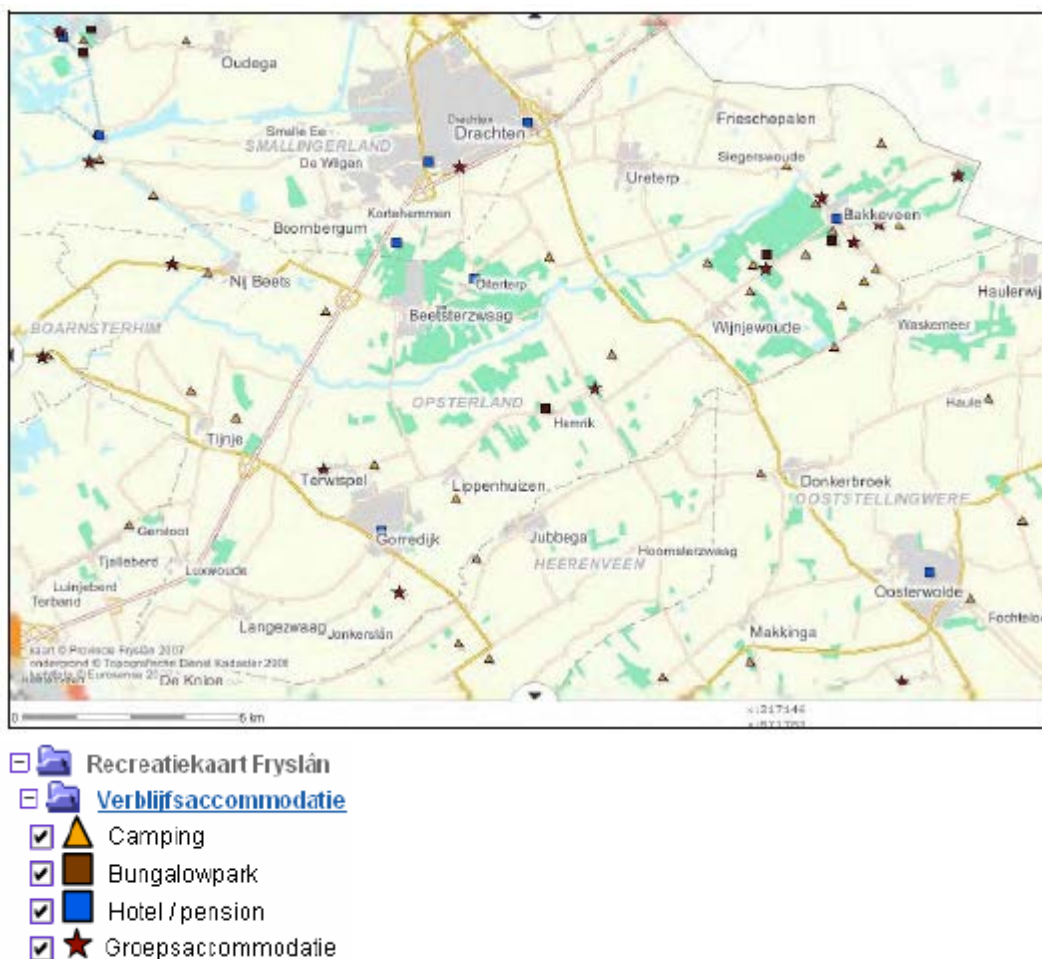
In het plangebied liggen geen specifieke concentratiepunten van dagrecreatie. Alleen het speelbos Sparjeburd van Staatsbosbeheer te Hemrik heeft primair een dagrecreatieve functie. De bossen rond Beetsterzwaag en de bos- en heideterreinen ten oosten en westen van Bakkeveen hebben een functie gericht op dagrecreatief medegebruik.

In het plangebied wordt aan De Ripen 3 te Nij Beets het Sudergemaal aangetroffen als onderdeel van het verderop gelegen openlucht laagveenderij museum It Damshûs.

VERBLIJFSRECREATIE

Op verblijfsrecreatief vlak kan op veel verschillende plaatsen in de gemeente worden overnacht. Dit varieert van redelijk grootschalige kampeerterreinen rond Bakkeveen, die primair gericht zijn op de toeristisch-recreatieve sector, enkele standplaatsen voor het kamperen bij de boer. Kamperen vindt al dan niet in combinatie met de verhuur van appartementen en recreatiebungalows of Bêd en Brochje plaats.

Ook komen er enkele kampeerboerderijen en hotels in het buitengebied voor. Verspreid in het plangebied komen eveneens recreatiewoningen voor.

Figuur 15: Verblijfsaccommodaties in Opsterland op de recreatiekaart van Fryslân (Bron: Provincie Fryslân, 2009)

OEVER- EN VAARRECREATIE

Naast landrecreatie komt ook oever- en vaarrecreatie voor. Het gebied Zuidoost-Friesland, waartoe Opsterland behoort, is een rustig watersportgebied. Belangrijk voor de watersport is hier de zogenoemde Turfroute. Dit is de recreatieve vaarroute over de historische kanalen tussen Drenthe, de kop van Overijssel en het Friese Merengebied. Via de Opsterlânske Kompanjonsfeart (Opsterlandse Compagnonsvaart) en de Nije Feart (Nieuwe Vaart) loopt de turfroute door de gemeente langs natuurgebieden en door dorpjes heen. De Nationale Parken het Drents-Friese Wold, het Dwingelderveld, de Alde Feanen en de Weerribben worden door deze route met elkaar verbonden. Voor de toervaarders zijn langs de Turfroute verschillende voorzieningen aanwezig. Momenteel wordt gewerkt aan de heropening van het Polderhoofdkanaal.

In de gemeente worden aan de Turfroute enkele aanlegplaatsen van recreatieschap de Marrekrite aangetroffen. De Marrekrite zorgt voor aanleg, beheer en onderhoud van aanlegplaatsen in de bij het recreatieschap betrokken gemeenten.

In het plangebied zijn voorts veel beweegbare bruggen en sluizen.

2.7 Niet-agrarische bedrijvigheid

Het aantal niet-agrarische bedrijven en maatschappelijke voorzieningen in het buitengebied is over het algemeen genomen beperkt. Voor een deel betreft dit bedrijven die in voormalige boerderijen zijn gevestigd. De specifieke recreatiebedrijven (campings, groepsaccommodaties en dergelijke) zijn reeds in de voorgaande paragraaf over recreatie behandeld.

Niet-agrarische bedrijvigheid komt verspreid voor in het plangebied. De bedrijven zijn veelal gesitueerd in de bebouwingslinten. Zij zijn divers van aard. Een aantal bedrijven betreft landbouwgerelateerde bedrijvigheid, zoals loon- en grondverzetbedrijven (cat. 3.1; SBI-code 016-1) of opslag van landbouwwerktuigen. Ook zijn er meerdere kwekerijen annex tuincentra (cat. 2; SBI-code 4752), en bouw/klussenbedrijven (max. cat. 3.2; SBI-code 41, 42, 43/-1) in het gebied gesitueerd.

Tankstations, waarvan een aantal met een LPG-installatie, komen op verschillende plaatsen in het plangebied voor. Dit naast de bedrijvigheid in de autohandel en -onderdelen (cat. 2; SBI-code 451, 452, 454) en autosloperij (max. cat. 3.2; SBI-code 4677).

Incidenteel worden ook een zorgboerderij (cat. 2; SBI-code 86), bakkerij (min. cat. 2; SBI-code 1071), antiekhandel (cat. 1; SBI-code 47), houtzagerij (cat. 3.2; SBI-code 16101), evenementenservice (cat. 2; SBI-code 562) en een transport-, mechanisatie- (beide max. cat. 3.1; SBI-code 77), rietdekkers-, betonboor- en metselbedrijf (allen max. cat. 3.2; SBI-code 41, 42, 43/-1) onderscheiden.

Een groot aantal van deze bedrijven heeft tevens een bedrijfswoning. Zoals eerder opgemerkt is ook een aantal bedrijven in voormalige boerderijen gevestigd. In een aantal gevallen is de bedrijvigheid niet of nauwelijks waarneembaar, doordat zij ondergeschikt is aan de woonfunctie.

2.8 Diverse voorzieningen en functies

Het buitengebied van de gemeente is zeer divers van karakter qua voorzieningen. Qua maatschappelijke voorzieningen is het aantal kerken en begraafplaatsen in het buitengebied opvallend. Bij Wijnjewoude, Siegerswoude en Ureterp staat een klokkenstoel.

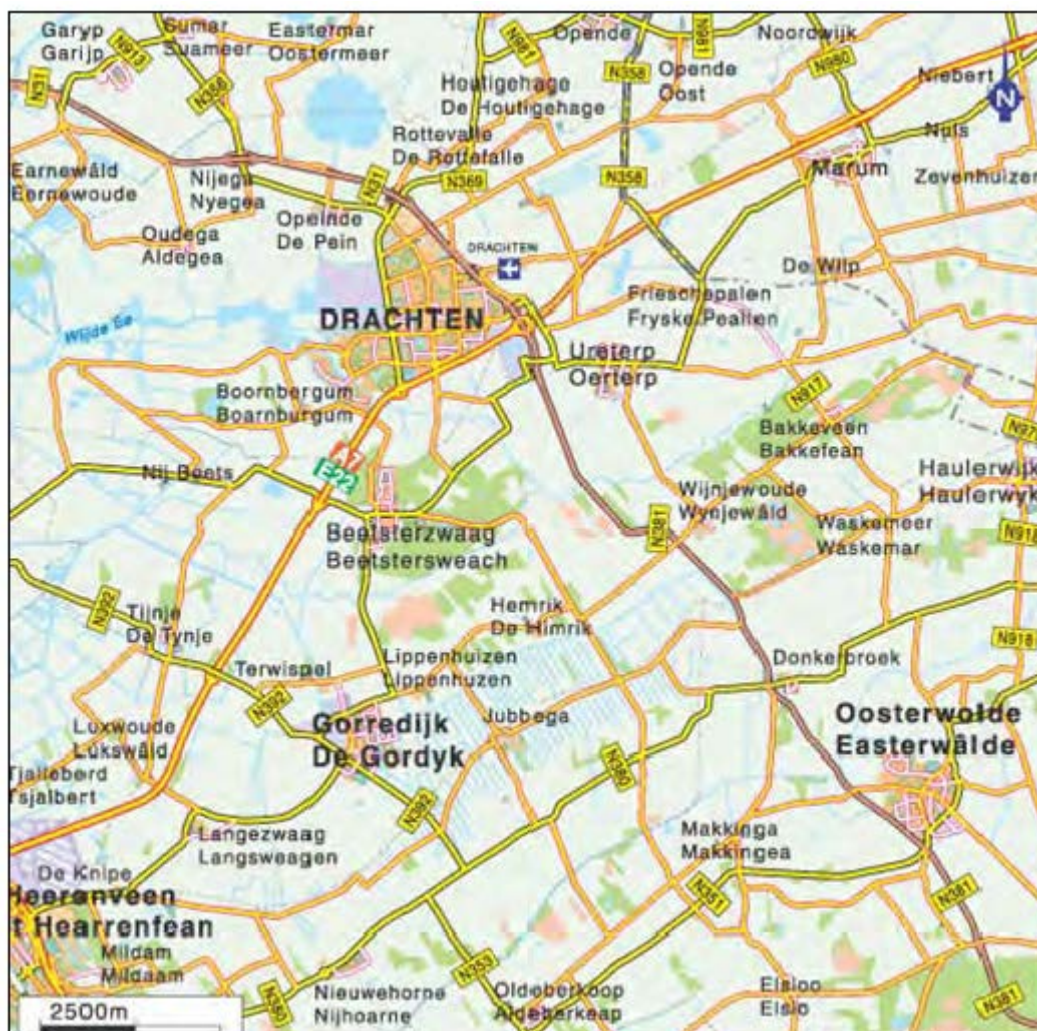
In het buitengebied zijn ten behoeve van de nutsvoorzieningen voorts transformatorhuisjes, gasstations en telecomvoorzieningen geïnventariseerd. Ook zijn er op enkele locaties voorzieningen van het waterschap te vinden, zoals gemalen, keringen etc. Een tweetal tracés ten behoeve van hoogspanningsleidingen doorkruisen de gemeente.

2.9 Infrastructuur

WEGEN

De gemeente Opsterland wordt ontsloten dan wel doorsneden door een groot aantal wegen van lokale en bovenlokale betekenis. De hoofdstructuur van de wegen is in rijks- en provinciale wegenplannen vastgelegd. Er worden stroomwegen, gebiedsontsluitingswegen en erftoegangswegen onderscheiden.

Figuur 16: Topografische wegenkaart van Opsterland (Bron: Falkplan, 2004)

STROOMWEGEN

De stroomwegen vormen het landelijke en regionale hoofdwegennet. Het landelijke stroomwegennet is grofmazig en verbindt de Nederlandse bestuurlijke en economische centra onderling. Regionale stroomwegen zorgen voor de verbinding van de stedelijke centra in de provincie onderling en verbinden deze centra met de landelijke centra. Streefbeeld van de provincie, zoals vastgelegd in het "Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan 2006" (PVVP), is dat deze wegen een pure stroomfunctie hebben op zowel wegvakken als kruispunten.

Een tweetal wegen in de gemeente zijn gekwalificeerd als (nationale) stroomweg, te weten:

- A7: (Zaanstad -) Heerenveen - Drachten (- Groningen en Duitsland).
- N381: Drachten - Drentse grens.

ONTSLUITINGSWEGEN

Naast stroomwegen zijn er in de provincie gebiedsontsluitingswegen. Gebiedsontsluitingswegen hebben voor een groter gebied een ontsluitende functie. De gebiedsontsluitingswegen hebben een sterke verbindende kwaliteit; ze vervullen vooral de verbinding tussen regionale centra en stroomwegen of regionale centra onderling. Bundelende kwaliteit is bij deze wegen ook belangrijk. Gebiedsontsluitingswegen zijn op dit moment vaak uitgevoerd als 80 km/uur weg en in sommige gevallen als autoweg met gelijkvloerse kruispunten.

In Opsterland betreft dit de volgende wegen:

- N392: A7 - Terwispe/Gorredijk (regionale gebiedsontsluitingsweg);
- N917: Ureterp - Haulerwijk.

Voor wat betreft de beheerszones langs provinciale wegen is de provinciale wegenverordening van belang. Voor de als hoofdweg aangeduide verbindingen dient een afstand van 30 meter uit de beheersgrens (is meestal hart bermsloot) aangehouden te worden. De provinciale wegenverordening stelt regels aan het realiseren van bouwwerken en het uitvoeren van andere werkzaamheden binnen de beheerszone. Binnen de gemeente Opsterland zijn de A7 en de verbinding Drachten - Drentse grens (N381) als hoofdweg aangeduid.

De regio kent een fijnmazige verkeersstructuur. De provinciale hoofdwegen zijn daarentegen onvoldoende in staat om het verkeer te bundelen, waardoor zich verkeersveiligheids- en leefbaarheidsproblemen voordoen op het wegennet. Dit doet zich het sterkst voor op het tracé van de N381 van Drachten naar Beilen en Emmen.

De N381 wordt van Drachten tot aan de Drentse grens opgewaardeerd om de verbinding met Drenthe en verder naar Duitsland te verbeteren. Evenzogoed ook om in het gebied zelf een bundelende verkeerskwaliteit te kunnen bieden. Door middel van een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) is hiervoor de planologische basis gelegd (Provinciaal Inpassingsplan N381, 30-11-2011 vastgesteld). Het plangebied van het PIP is buiten dit bestemmingsplan gelaten. Wel is er een wijzigingsbevoegdheid omgenomen om een vrijvallend weggedeelte van de huidige N381 en een deel van de Nije Heawei (een compenserende maatregel ten gevolge van de opwaardering van de N381) van een andere bestemming te kunnen voorzien.

VAARWEGEN

De gemeente Opsterland is niet van belang voor het beroepsvaarwegennet. De gemeente kent echter wel een bescheiden recreatief vaarwegennet.

Het PVVP richt zich primair op de vier grootste doelgroepen, met als hoogste categorie Azm en als laagste Dm:

- grotere zeilschepen (Azm en Bzm);
- open zeilboten en kleinere kajuitzeilboten (Czm);
- (grotere) motorboten (Cm en Dm);
- snelle motorboten (aanwijzing gebieden).

De voor de toervaart van belang zijnde recreatieve vaarverbindingen in Opsterland zijn:

- Opsterlânske Kompanjonsfeart, CEMT-klasse 0 (Dm);
- Nije Feart, (Dm, Czm).

In dit bestemmingsplan met de Provinsje Fryslân als vaarwegbeheerder gestelde eisen ten aanzien van de beheerszone en de bebouwingsvrije zone rekening worden gehouden. De breedte van de beheerszone en de bebouwingsvrije zone is afhankelijk van de classificatie van de betreffende vaarweg.

2.10 Waterhuishoudkundige aspecten

In het Europese en nationale waterbeleid, vastgelegd in onder meer de “Vierde Nota Waterhuishouding” (1998), de adviezen van de ‘Commissie Waterbeheer 21ste eeuw’ en de Europese “Kaderrichtlijn Water” staat het duurzaam omgaan met water centraal: “Het waarborgen van voldoende veiligheid en het zo klein mogelijk houden van de kans op wateroverlast.”

VASTHOUDEN – BERGEN - AFVOEREN

Dit moet mede gezien worden in het kader van ontwikkelingen als klimaatverandering, bodemdaling en zeespiegelstijging. Hiervoor is de trits ‘Vasthouden - Bergen - Afvoeren’ (VBA) leidraad van handelen. Kort gezegd betekent dit dat overtollig water zoveel mogelijk bovenstrooms wordt vastgehouden in de bodem en in het oppervlaktewater. Vervolgens wordt zo nodig het water tijdelijk geborgen in bergingsgebieden en pas als vasthouden en bergen te weinig opleveren wordt het water afgevoerd. Uitgangspunten in dit verband zijn:

- geen afwenteling van problemen naar andere compartimenten in ruimte in tijd;
- zoveel mogelijk gebiedseigen water vasthouden en de inlaat van gebiedsvreemd water zoveel mogelijk beperken;
- beperking van overlast door (grond)water of tekort aan water.

SCHOONHOUDEN - SCHEIDEN - ZUIVEREN

Naast de kwantiteit heeft duurzaam omgaan met water ook betrekking op de kwaliteit van het water. Hierbij staat de trits ‘Schoonhouden - Scheiden - Zuiveren’ centraal. Bij schoonhouden, scheiden en zuiveren gaat het erom dat het water zo veel mogelijk schoon wordt gehouden. Vervolgens worden schoon en vuil water zoveel mogelijk gescheiden en als laatste komt het zuiveren van verontreinigd water aan bod. Uitgangspunten in dit verband zijn:

- vervuiling waar mogelijk bij de bron aanpakken;
- voorkomen van verspreiding van verontreinigingen;
- benutten van schoon water.

Het beleidsdoel duurzaam omgaan met water dient niet alleen in waterbeheerplannen te worden uitgewerkt, maar er moet ook in de bestemmingsplannen rekening mee worden gehouden. Afstemming van waterbeleid en ruimtelijke ordening kan door:

- het bieden van ruimte voor water in verband met veiligheid, wateroverlast en zoetwaterbeheer;
- water als ordenend principe in de functietoekenning;
- kansen benutten die water biedt voor de vergroting van de belevingswaarde en functiecombinaties (bijvoorbeeld cultuurhistorische waarden van voormalige waterlinies);
- randvoorwaarden aan de inrichting en het beheer op basis van water (bijvoorbeeld kruipruimteloos bouwen, zodat de grondwaterstand hoog kan blijven);
- effecten op waterkwaliteit meewegen bij besluitvorming in de ruimtelijke ordening.

WATERWET

De grote opgaven op het gebied van de waterhuishouding in Nederland hebben ertoe geleid dat de Rijksoverheid een Waterwet heeft ontwikkeld. De Waterwet is op 22 december 2009 in werking getreden. In deze wet staat integraal waterbeheer centraal. De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater en heeft ook tot doel de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening te verbeteren. Daarnaast levert de Waterwet een bijdrage aan kabinetsdoelstellingen, zoals vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten.

De Waterwet heeft een achttal bestaande wetten voor het waterbeheer in Nederland vervangen, waaronder de Wet op de waterhuishouding, de Grondwaterwet en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren. Naast de Waterwet blijft de Waterschapswet als organieke wet voor de waterschappen bestaan.

Een belangrijk gevolg van de Waterwet is dat de huidige vergunningstelsels uit de afzonderlijke waterbeheerwetten zijn gebundeld, waardoor alle handelingen in het watersysteem in één vergunning zijn gecombineerd.

DERDE WATERHUISHOUDINGSPLAN FRYSLÂN

Het Derde Waterhuishoudingsplan Fryslân: “Wiis Mei Wetter” (07-11-2009 vastgesteld) geeft de doelen weer die de provincie in de periode van 2010 tot 2015 wil bereiken. Het waterhuishoudingsplan staat centraal in de provinciale besluitvorming. Het plan geeft eveneens de kaders aan voor het rioleringsbeheer van gemeenten en het eigen provinciale beleid. Het waterhuishoudingsplan is de verbindende schakel tussen het ruimtelijke en economische beleid van de provincie en het waterbeheer. Bovendien is het een structuurvisie voor het ruimtelijke beleid. Dit houdt in dat het plan op de onderdelen die hierop betrekking hebben dezelfde status heeft als het streekplan.

De hoofddoelstelling voor het waterbeleid in Fryslân luidt als volgt: “Het hebben en houden van een veilige en bewoonbare provincie en het in stand houden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen, zodat een duurzaam gebruik blijft gegarandeerd”. Deze hoofddoelstelling komt overeen met die van het vorige waterhuishoudingsplan en is nog altijd actueel.

WATERBEHEERPLAN

Onder het motto "Wetter jout de romte kwaliteit" (water geeft de ruimte kwaliteit) heeft het algemeen bestuur van het waterschap in november 2009 het waterbeheerplan 2010-2015 vastgesteld.

Naast de wettelijke verplichting om het beleid en beheer vast te leggen heeft het waterbeheerplan ook als doel het beleid en beheer van het waterschap concreet en inzichtelijk te maken voor de andere overheden, inwoners en belangengroeperingen.

Het waterbeheerplan is in een gezamenlijk project met het provinciale waterhuishoudingsplan opgesteld. Provinciale doelen en maatregelen van het waterschap zijn hierdoor op elkaar afgestemd.

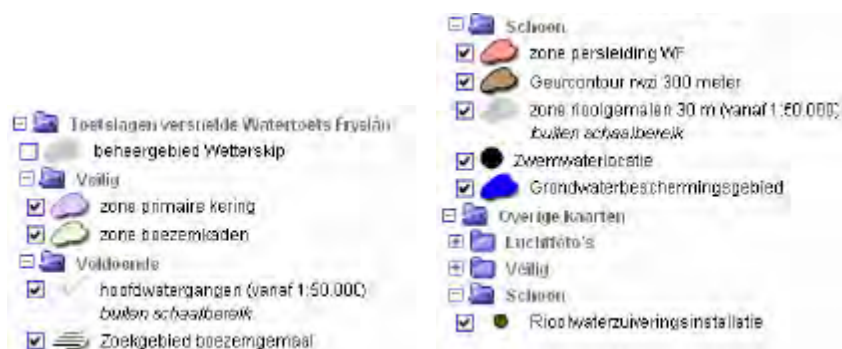
Het beleid en beheer van de provincie en het waterschap zijn gegroepeerd in drie hoofdthema's: waterveiligheid, voldoende water en schoon water. In alle drie de thema's wordt rekening gehouden met de klimaatontwikkeling.

PLANGEBIED

De waterhuishouding is voor de verschillende gebruiksfuncties van de gronden in het buitengebied (landbouw, natuur, wonen en recreatie) van groot belang. Het water uit het gebied wordt geloosd op de boezem. In het plangebied komen verschillende peilvlakken oftewel peilgebieden voor. De verschillende gebieden lozen via diverse hoofdwatgangen op de boezem. De hoofdwatgangen en boezemkaden vormen samen het hoofdstelstel voor de waterhuishouding van het plangebied en zijn tevens sterk bepalend voor de landschappelijke structuur.

In figuur 17 is de waterhuishouding in de gemeente weergegeven. In het plangebied komen de volgende zaken voor die een waterhuishoudkundige rol vervullen:

- verschillende persleidingenzones;
- enkele boezemkadezones in het noordoostelijke deel van de gemeente;
- een tweetal rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) bij Gorredijk en Wijnjewoude met bijbehorende geurcontour van 300 meter in het buitengebied;
- een grondwaterbeschermingsgebied (waterwinning) bij Nij Beets;
- vele hoofdwatgangen (niet zichtbaar op de figuur),
- enkele rioolgemaalzones in de nabijheid van de diverse dorpskernen (eveneens niet zichtbaar op de figuur).

Figuur 17: Fragment waterhuishoudingskaart (Bron: Wetterskip Fryslân, 2009)

HOOFDSTUK 3 PLANOLOGISCHE BEPERKINGEN

Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van de planologische beperkingen die gelden in het plangebied. Het gehele planologische kader is in de bijlage 3 bij dit bestemmingsplan opgenomen.

3.1 Geluidhinder

3.1.1 Wegverkeerslawaaai

Het landelijke gebied van de gemeente Opsterland kent diverse wegen met een geluidzone. Een zone geeft aan in welke gevallen wel of niet geluidsonderzoek moet worden verricht. Voor het bouwen van woningen of een ander geluidsgevoelig object buiten de 'geluidzone' is een geluidsonderzoek niet verplicht. Voor ontwikkelingen binnen deze zones, waarbij geluidsgevoelige functies worden aangepast of gerealiseerd, dient een akoestisch onderzoek te worden uitgevoerd. Nieuwe geluidgevoelige functies dienen te voldoen aan de voorkeursgrenswaarde van L_{den} 48 dB. Het plan maakt geen nieuwe geluidgevoelige functies bij recht of ontheffing mogelijk.

3.1.2 Industrielawaai

Voor terreinen die de vestiging van inrichtingen als bedoeld in artikel 40 juncto artikel 1 van de wet geluidhinder (voormalige categorie A-inrichtingen) mogelijk maken, dient rondom die terreinen een zone te worden vastgesteld, waarbuiten de geluidsbelasting op de gevels de waarde van 50 dB(A) niet te boven mag gaan. Dit is het geval bij bedrijventerrein Overtoom. Dit is een gezonde bedrijventerrein, waarvan de geluidzones deels in het plangebied ligt. Dit bestemmingsplan brengt geen wijzigingen van de zone met zich mee. Ook maakt dit plan geen nieuwe geluidgevoelige functies bij recht of ontheffing mogelijk. De vastgestelde zone is opgenomen in dit plan.

CONCLUSIE

Het plan mag uitvoerbaar worden geacht voor wat betreft het aspect geluidhinder.

3.2 Luchtkwaliteit

Dit bestemmingsplan is een conserverend plan, dat geen grootschalige activiteiten toelaat. Het plan maakt daarom geen projecten mogelijk die in betekende mate van invloed zijn op de luchtkwaliteit mogelijk maken. Het bestemmingsplan voldoet aan het gestelde voor luchtkwaliteit in de Wet milieubeheer.

CONCLUSIE

Het plan is uitvoerbaar voor wat betreft het aspect luchtkwaliteit.

3.3 Externe veiligheid

In het kader van een bestemmingsplan dient vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening de externe veiligheidssituatie te worden onderzocht. Hierbij dienen risicobronnen in kaart gebracht te worden en getoetst te worden aan het plaatsgebonden risico (PR) en het groepsrisico (GR). Uit de inventarisatie van het Bureau Externe Veiligheid Fryslân (Advies externe veiligheid bestemmingsplan

Buitengebied, d.d.13 augustus 2013, kenmerk: 6959 PV/tk) is gebleken dat hogedrukaardgas-transportleidingen, vervoersassen en risicovolle inrichtingen die in het plangebied zijn gelegen, relevant zijn vanuit het oogpunt van externe veiligheid en dat het berekende groepsrisico aanleiding geeft om het groepsrisico te verantwoorden.

Bij de verantwoording van het groepsrisico wordt de wijze waarop het GR ten opzichte van andere belangen is afgewogen aangegeven en wordt onderzocht welke maatregelen eventueel genomen kunnen worden om het groepsrisico te beperken. Voor een feitelijk bestaande situatie zijn er minder mogelijkheden dan voor een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling.

Om te komen tot een actueel bestemmingsplan dat voldoet aan de eisen van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) is een onderzoek naar de externe veiligheidsaspecten uitgevoerd. De resultaten van de uitgevoerde risicoberekeningen en kwalitatieve analyses, aangevuld met het advies van de Brandweer Fryslân (Veiligheidsregio) vormen de basis voor de verantwoording van het groepsrisico in het plangebied van het bestemmingsplan Buitengebied.

3.3.1 Toetsingskader externe veiligheid (begrippen)

Externe veiligheid heeft betrekking op de risico's voor de omgeving, bij het gebruik, de productie, opslag en het vervoer van gevaarlijke stoffen. In het kader van de externe veiligheid dient, in het geval van een verandering bij de risicobron of in de omgeving daarvan, een afweging te worden gemaakt over de externe veiligheid. In het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi), het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) en de Circulaire Risiconormering Vervoer Gevaarlijke Stoffen (cRNVGS) zijn risiconormen opgenomen voor respectievelijk inrichtingen en het vervoer van gevaarlijke stoffen per buisleiding of het vervoer per as en per schip. Hieraan moet getoetst worden bij een aantal besluiten in het kader van de ruimtelijke ordening of in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

RISICONORMEN EXTERNE VEILIGHEID

De overheid stelt grenzen aan de externe risico's van productie, gebruik en transport van gevaarlijke stoffen. De grenzen zijn vertaald in normen voor het plaatsgebonden risico (PR) en een oriëntatie waarde voor het groepsrisico (GR).

PLAATSGEBONDEN RISICO (PR)

Het risico op een plaats buiten een inrichting of langs een transportas voor het vervoer van gevaarlijke stoffen, uitgedrukt als een kans per jaar dat een persoon die onafgebroken en onbeschermd op die plaats zou verblijven, overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval binnen die inrichting of bij de transportas, waarbij een gevaarlijke stof betrokken is. Voor inrichtingen geldt dat binnen de 10-6 per jaar plaatsgebonden risicocontour geen kwetsbare objecten aanwezig mogen zijn. Voor beperkt kwetsbare objecten geldt de 10-6 per jaar plaatsgebonden risicocontour als richtwaarde.

Voor het transport van gevaarlijke stoffen geldt de 10-6 per jaar PR-contour voor nieuwe situaties voor kwetsbare objecten als grenswaarde en voor beperkt kwetsbare objecten als richtwaarde. Voor de bestaande situaties geldt de 10-5 per jaar PR-contour als grenswaarde en de 10-6 per jaar PR-contour als een streefwaarde voor (beperkt) kwetsbare objecten.

GROEPSRISICO (GR)

De cumulatieve kansen per jaar dat een aantal personen overlijdt als gevolg van hun aanwezigheid in het invloedsgebied van een inrichting en een ongewoon voorval binnen die inrichting of bij een transportas, waarbij een gevaarlijke stof betrokken is. Voor het groepsrisico bestaat geen wettelijke norm waaraan getoetst wordt. In plaats daarvan wordt getoetst aan de oriëntatiewaarde van het groepsrisico.

Een beschouwing ten aanzien van deze kwantitatieve waarde is een van de elementen uit de verantwoordingsplicht van het groepsrisico (zie ook hieronder). Binnen deze verantwoording kan het bevoegd gezag van deze waarde afwijken. Er bestaat een oriënterende waarde voor inrichtingen en een oriënterende waarde voor transport van gevaarlijke stoffen.

VERANTWOORDINGSPLICHT GROEPSRISICO

Verantwoording van het groepsrisico is een onderdeel van het externe veiligheidsbeleid. Door middel van een verantwoordingsplicht wil de rijksoverheid overheden aanzetten tot nadenken over, onder andere, de omvang van het groepsrisico in relatie tot de veiligheid van de risicovolle situatie, de gevolgen voor de omgeving, de hulpverlening en de zelfredzaamheid van omwonenden. De verantwoordingsplicht is van toepassing bij iedere relevante verandering van het groepsrisico zowel boven als onder de oriëntatiewaarde. Een verandering kan optreden door uitbreiding/afname van risicovolle activiteiten en/of door een verandering van de personendichtheid.

Volgens het Bevi, het Bevb en de cRNVGS moeten, bij een beperkte verantwoording van het GR, tenminste de volgende aspecten in de bestuurlijke afweging vermeld worden:

- Het aantal personen in het invloedsgebied.
- Het groepsrisico.
- De mogelijkheden tot risicovermindering.
- De mogelijke alternatieven.
- De mogelijkheden van bestrijdbaarheid.
- De mogelijkheden van zelfredzaamheid.

Een belangrijk onderdeel van de verantwoordingsplicht is de adviestaak van de regionale brandweer. De rijksoverheid heeft (wettelijk) vastgesteld dat het bevoegd gezag het bestuur van de regionale brandweer in de gelegenheid dient te stellen advies uit te brengen over de mogelijkheden tot voorbereiding van bestrijding en beperking van de omvang van een ramp of zwaar ongeval en de zelfredzaamheid van personen in het invloedsgebied van de inrichting.

3.3.2 Onderzoek naar de risicobronnen

Uit de inventarisatie van het Bureau Externe Veiligheid Fryslân is gebleken dat de aanwezigheid van de volgende risicobronnen een rol spelen in het kader van externe veiligheid:

1. LPG-tankstations;
2. aardgaswin-/behandelingsinstallaties;
3. hogedruk aardgastransportleidingen;
4. transportroutes over de weg.

Hieronder volgen de conclusies uit voornoemde inventarisatie:

MAATGEVENDE SCENARIO'S

1. BLEVE scenario LPG-tankstation

Het maatgevende scenario bij een LPG tankstation is gebaseerd op het moment dat een LPG tankwagen aan het lossen is. Het betreft een zogenaamde "warme" BLEVE. Een "warme" BLEVE is een ongevalscenario dat ontstaat door het domino-effect waarbij ten gevolge van een (plas)brand bij een tankwagen met brandbaar gas, de druk in de tankwagen zo hoog oploopt dat deze bezwijkt. In een straal van 150 meter vanaf het incident zullen hierbij vooral dodelijke slachtoffers vallen.

BLEVE scenario

BLEVE-scenario: het scenario waarbij een LPG-tankwagen met brandbaar gas (vaak propaan) tot ontploffing komt en een druk- en hittegolf veroorzaakt. Onderscheid wordt gemaakt tussen een 'warme' BLEVE, die kan optreden na ca. 20-30 min. forse hittebelasting van een LPG-tankwagen, en een 'koude' BLEVE die instantaan op kan treden na een mechanisch defect van de LPG-tankwagen. Een 'warme' BLEVE wordt bij vervoer van LPG over de weg niet als relevante calamiteit beschouwd. Het invloedsgebied (ook wel 1%-letaliteitsgebied, dus het gebied waarbinnen 1% van de blootgestelde personen overlijdt) van een BLEVE bedraagt ca. 325 meter. Binnen de 150 meter zijn personen (ook in gebouwen) onvoldoende beschermd tegen de gevolgen van een BLEVE. Bij een 'warme' BLEVE is vluchten de enige optie. Buiten de 150 meter is, in het geval van een BLEVE, schuilen in een gebouw of woning in beginsel de beste manier om de calamiteit te overleven. Daarvoor is het zaak een veilige plek binnen een gebouw op te zoeken buiten het bereik van rondvliegend glas (zoals een toilet of badkamer).

Bij alle geïnventariseerde LPG-tankstations is gebleken dat er geen kwetsbare objecten (woningen) binnen de PR contouren aanwezig zijn. Daarnaast is bij alle LPG-tankstations gebleken dat het GR zeer laag, dan wel niet aanwezig is.

2 en 3. Hogedruk aardgastransportleidingen en aardgaswin-/behandelingsinstallaties

Een hogedrukaardgasleiding kan falen als gevolg van schade door derden. Falen als gevolg van corrosie is (vrijwel) uitgesloten door de veiligheidsmaatregelen die door leidingeigenaren zijn genomen (inherente veiligheid). Door een beschadiging (breuk) van de aardgasleiding kan gas vrijkomen dat vervolgens ontsteekt en een fakkelbrand vormt, waarna secundaire branden ontstaan. In de risicoberekeningen wordt rekening gehouden met twee ontstekingstijdstippen: directe ontsteking en ontsteking op twee minuten na het begin van de gasuitstroom. De kans op een directe ontsteking is hierbij het grootst. In het geval van een fakkelbrand na een directe ontsteking bij een leidingbreuk is er geen tijd om te vluchten en kunnen de personen het invloedsgebied van de leiding slachtoffer worden.

Er zijn een groot aantal buisleidingen met hun invloedsgebied in het plangebied gelegen. Het invloedsgebied van die buisleidingen varieert van 45 meter tot respectievelijk 500 meter. De hulpverleningsdiensten zullen zich bij een volledige breuk richten op het redden van mensen, het ontruimen van het gebied en het blussen van secundaire branden in de omgeving.

Bij alle hogedruk aardgastransportleidingen en aardgaswin-/behandelingsinstallaties is gebleken dat er geen kwetsbare objecten binnen de PR 10-6 contouren aanwezig zijn. Daarnaast is bij alle hogedruk aardgastransportleidingen en aardgaswin-/behandelingsinstallaties gebleken dat het GR zeer laag, dan wel niet aanwezig is.

4. Transportroutes over de weg

Naast de invloed van de risicovolle inrichtingen ligt de Rijksweg A7 binnen het plangebied. Hierop is de Circulaire risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen 2010 (cRNVGS 2010) van toepassing. Deze circulaire verplicht het bevoegde gezag om een beoordeling en afweging van de externe veiligheid mee te nemen bij ruimtelijke plannen die in de directe nabijheid zijn gelegen van een transportas waarover transporten met gevaarlijke stoffen plaatsvinden. De betreffende circulaire is een voorloper van de in de Nota Vervoer Gevaarlijke Stoffen aangekondigde wettelijke verankering van het beleid, in het toekomstige Besluit transportroutes externe veiligheid (Btev, dit wordt vanaf 2014 verwacht)

Langs de transportroute (A7) zijn geen kwetsbare objecten (woningen) binnen de PR contouren aanwezig. Het GR is zeer laag, dan wel niet aanwezig.

5. Andere externe veiligheidsaspecten

BESTRIJDING EN BEPERKING VAN RAMPEN

Voor wat betreft de bluswatervoorziening geeft de regionale brandweer aan dat er in het plangebied voldoende primair-, secundair- en tertiair-bluswater aanwezig is. De opkomsttijd voldoet aan de normen in het besluit Veiligheidsregio's, de opkomsttijd bedraagt minder dan 8 minuten.

BEREIKBAARHEID

Het plangebied wordt doorkruist door een uitgebreid wegennet. Ook locaties buitenaf zijn over het algemeen goed bereikbaar.

ZELFREDZAAMHEID IN HET INVLOEDSGEBIED VAN HET LPG-TANKSTATION

Zelfredzaamheid heeft betrekking op de mogelijkheden voor personen in het invloedsgebied om zichzelf in veiligheid te brengen (of in veiligheid gebracht te worden). Dit is in dit kader specifiek van belang voor de kwetsbare objecten en verminderd zelfredzame personen binnen deze objecten.

Binnen het invloedsgebied zijn, in principe, geen functies aanwezig ten behoeve van verminderd zelfredzame personen.

MOGELIJKHEDEN OM GR TE VERLAGEN/OPTIMALISEREN

Er zou overwogen kunnen worden de doorzet van LPG in de vergunning van de LPG-tankstations op 500 m³/jr vast te leggen.

NUT EN NOODZAAK VAN DE ONTWIKKELING /TIJDSASPECT

Het bestemmingsplan is ouder dan 10 jaar en dient daarom geactualiseerd te worden.

De situatie rondom LPG-tankstations is hierbij tevens op de externe veiligheid aspecten beoordeeld.

Zoals hiervoor ook aangegeven vindt er geen overschrijding plaats van de oriëntatiewaarde voor het GR en wordt de zelfredzaamheid nabij de risicobronnen voldoende geacht.

TOEKOMSTIGE SITUATIE

Het aantal personen binnen de invloedsgebieden van risicobronnen neemt als gevolg van dit bestemmingsplan niet toe. Er is daarom geen sprake van een toename van het GR.

CONCLUSIE

Ondanks maatregelen ter verhoging van de veiligheid kunnen risico's nooit voor 100% worden weggenomen. Ook na het nemen van veiligheidsverhogende maatregelen zal een restrisico blijven bestaan.

Gelet op de resultaten van het onderzoek naar de externe veiligheid in het buitengebied van de gemeente Opsterland kan geconcludeerd worden dat de uit het bestemmingsplan voortvloeiende consequenties voor de zelfredzaamheid en hulpverlening, maatschappelijk aanvaardbaar zijn. Dit mede gelet op het conserverende karakter van het bestemmingsplan Buitengebied. Er kan dan ook gesteld worden dat externe veiligheidsaspecten geen belemmering vormen voor de haalbaarheid van het plan.

In de bijlage 4 behorende bij dit bestemmingsplan wordt uitgebreid ingegaan op de externe veiligheidssituatie van het buitengebied.

3.4 Overige milieutechnische belemmeringen

3.4.1 Straalpaden

Over het plangebied loopt ten behoeve van telecommunicatieverkeer een straalpad. Ter bescherming van het straalpad moeten eisen worden gesteld ten aanzien van hoogte, aard en situering van de bebouwing. De aan te houden breedte van de zone is 200 meter. De hoogte van de toegestane bebouwing binnen deze zone is 27 meter op het gehele traject.

3.4.2 Hoogspanningsleidingen

Er zijn twee hoogspanningsleidingen van 110 kV die het plangebied doorkruisen. Dit betreft de hoogspanningsleidingen Drachten - Gorredijk en Oudehaske - Gorredijk. De leidingen hebben een zone die het gebruik van de gronden beperkt. Voor de in de gemeente voorkomende hoogspanningsleidingen met een spanningsniveau van 110 kV wordt een strook van 2x27 meter als bebouwingsvrije zone gehanteerd. Hierbinnen mogen geen bebouwing, obstakels en hoge beplanting worden aangebracht. Deze beperkingen zijn privaatrechtelijk geregeld en hebben geen planologische implicaties.

3.4.3 Aandachtsgebied radarverstoring

In het uiterste noordwestelijke deel van de gemeente is een aandachtsgebied radarverstoring van kracht. Ter voorkoming van radarverstoring worden in het bestemmingsplan geen mogelijkheden geboden om gebouwen hoger dan 45 meter te realiseren.

3.4.4 Aandachtsgebied laagvliegzone

Over de gemeente ligt een aandachtsgebied laagvliegzone. Dit als gevolg van de laagvliegroute voor vastvleugelige vliegtuigen bekend onder de naam "linkroute nr. 10A". In deze (circa 3.700 meter brede) route dient in verband met de vliegveiligheid een maximum bouwhoogte voor gebouwen en overige bouwwerken van 40 meter te worden aangehouden.

CONCLUSIE

Het bestemmingsplan respecteert de consequenties voor het plangebied die voortkomen uit overige technische belemmeringen. Het bestemmingsplan mag dan ook uitvoerbaar worden geacht voor wat betreft dit aspect.

3.5 Ecologische waarden

In het kader van dit bestemmingsplan is een ecologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Deze is als bijlage 1 bij dit bestemmingsplan opgenomen. Het ecologisch onderzoek dateert van april 2008. In de periode tussen 2008 en nu zijn er in het object van het onderzoek niet zodanige veranderingen opgetreden dat nieuw onderzoek noodzakelijk is. Het onderzoek voldoet nog steeds als basis van het bestemmingsplan. Op grond van het bureauonderzoek zijn enkele adviezen ten aanzien van het gemeentelijk ruimtelijk beleid geformuleerd. Uit het rapport Ecologisch onderzoek buitengebied blijkt dat in het bestemmingsplan buitengebied beleid moet worden vastgelegd met het oog op de wettelijk beschermde natuurwaarden en natuurgebieden (soortenbeleid en gebiedenbeleid).

CONCLUSIE

Met de uitkomsten van het ecologisch bureauonderzoek is met het opstellen van dit bestemmingsplan rekening gehouden. Ten aanzien van het aspect ecologische waarden mag het bestemmingsplan Buitengebied dan ook uitvoerbaar worden geacht.

3.6 Archeologische waarden

De gemeente volgt de eigen aangewezen oudheidkundige en cultuurhistorische waarden als uitgangspunt, omdat gebleken is dat de provincie in haar cultuurhistorische waardenkaart (CHW-kaart) over gebrekkige en onjuiste informatie van het plangebied beschikt. De provincie en gemeente zullen hier gezamenlijk een verdiepingsslag in maken. Tot die tijd zijn de gebieden in het plangebied, die uit archeologisch oogpunt beschermd dienen te worden, uit het voorgaande bestemmingsplan Landelijk Gebied overgenomen. Vanwege het conserverende karakter van onderliggend bestemmingsplan worden geen ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk gemaakt. Archeologische waarden zijn niet in het geding. De huidige archeologische beschermingsmaatregelen worden in dit bestemmingsplan voortgezet.

CONCLUSIE

Ten aanzien van het aspect archeologische waarden mag het bestemmingsplan dan ook uitvoerbaar worden geacht.

3.7 Waterhuishouding

De gemeente heeft de uitgangspunten van het bestemmingsplan aan het Wetterskip Fryslân voorgelegd.

CONCLUSIE

Uit het overleg is niet van knelpunten gebleken die de uitvoerbaarheid van dit bestemmingsplan in gevaar zouden kunnen brengen.

3.8 Bodem

Dit bestemmingsplan is een conserverend plan waarin geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt. Geconcludeerd mag worden dat de status quo met betrekking tot bodemverontreiniging acceptabel is en dat er van vervuilde locaties die urgente sanering behoeven geen sprake is. De aanwezigheid van (potentieel) vervuilde locaties vormt geen belemmering voor dit bestemmingsplan.

CONCLUSIE

Voor wat betreft het aspect bodem mag worden geconcludeerd dat het plan uitvoerbaar is.

3.9 Milieuzonering bedrijven

Alhoewel in de huidige situatie niet in alle gevallen zal worden voldaan aan de minimale planologische richtafstanden ten aanzien van milieugevoelige functies, betreft het in alle gevallen functies die naar hun aard en schaal in het landelijke gebied passen. Uit milieuoogpunt kan dan ook worden geconcludeerd dat de bedrijven in de huidige omvang en op grond van de huidige bedrijfsvoering acceptabel zijn. Daarnaast is het onderhavige bestemmingsplan conserverend van aard, waarbij niet direct in nieuwe ontwikkelingen wordt voorzien waarbij milieubelastende activiteiten nabij milieugevoelige hindergevoelige functies worden geplaatst. Indien in een toekomstige situatie een hinderveroorzakende functie wordt gerealiseerd, is dit enkel mogelijk onder de voorwaarde dat milieugevoelige objecten niet worden gehinderd.

CONCLUSIE

Het plan mag uitvoerbaar worden verondersteld voor wat betreft het aspect milieuzonering bedrijven.

3.10 Plan-merplicht

Ten aanzien van de MER-plicht constateerde het voorontwerp bestemmingsplan dat geen activiteiten in het plan mogelijk werden gemaakt die in het besluit MER zijn vermeld en derhalve onder de PlanMER-plicht vielen. Er was namelijk geen sprake van activiteiten die zijn genoemd in het besluit MER, noch was er sprake van een noodzaak tot het uitvoeren van een Passende Beoordeling.

Dit gold ten tijde van het opstellen van het voorontwerp. Thans ligt dat anders en is een PlanMER voor het bestemmingsplan buitengebied vereist. Een voorlopige analyse van het beleid van het bestemmingsplan buitengebied in relatie tot de PlanMER maakt duidelijk dat in ieder geval voor een aantal onderdelen de m.e.r.-beoordeling geldt. Het betreft:

- het oprichten, wijzigen of uitbreiden van veehouderijbedrijven met 200 of meer stuks melk- en kalfkoeien en / of zoogkoeien, ouder dan 2 jaar, met meer dan 140 stuks vrouwelijk jongvee tot 2 jaar;
- het oprichten, wijzigen of uitbreiden van veehouderijbedrijven met 340 of meer stuks vrouwelijk jongvee tot 2 jaar.

Daarnaast moet er aandacht zijn voor de intensieve veehouderij-activiteiten. Het bestemmingsplan is daarin weliswaar terughoudend, maar staat een zeer beperkte uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijbedrijven toe. Daarnaast geeft het bestemmingsplan ruimte voor de intensieve veehouderij als neventak.

In dit verband wordt ook aandacht gevraagd voor de aanwezigheid van een aantal Natura 2000-gebieden, waarvoor een Passende Beoordeling in het kader van de natuurbeschermingswet 1998 moet worden opgesteld. Zo'n Passende Beoordeling moet ook een PlanMER-procedure doorlopen.

De gemeente heeft tijdens de voorbereiding van dit bestemmingsplan opdracht gegeven voor het opstellen van een PlanMER en een Passende Beoordeling. Als voorbereiding daarop is de notitie Reikwijdte en Detailniveau opgesteld. PlanMER en Passende Beoordeling zijn inmiddels gereed en liggen tegelijk met het bestemmingsplan ter inzage. Tevens zijn deze voorgelegd aan de Mer commissie. De m.e.r.-commissie heeft nog geen advies uitgebracht.

DOEL EN PROCEDURE PLANMER

Doel van een planMER is het integreren van milieuoverwegingen tijdens de besluitvorming over een bestemmingsplan. Daarbij dient te worden getoetst of de ontwikkelingsruimte en flexibiliteit die het bestemmingsplan biedt, leiden tot belangrijke negatieve milieueffecten. Waar relevant, dient te worden bekeken op welke wijze negatieve effecten kunnen worden beperkt of voorkomen (of positieve effecten kunnen worden versterkt). De planMER-procedure bestaat uit de volgende stappen:

- raadpleging bestuursorganen en inspraak over Reikwijdte en Detailniveau van het planMER;
- opstellen planMER en ontwerpbestemmingsplan;
- terinzagelegging planMER met ontwerpbestemmingsplan Buitengebied (zienswijzen);
- toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r.;
- vaststelling bestemmingsplan..

NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU

Als eerste stap van de m.e.r.-procedure is een notitie Reikwijdte en Detailniveau opgesteld. In de notitie is beschreven welke ontwikkelingen in het MER zullen worden onderzocht en welke aanpak daarbij wordt toegepast. Naar aanleiding van het bekendmaken van en het raadplegen over deze notitie is door de volgende personen en organisaties gereageerd:

- Provincie Fryslân;
- gemeente Boarnsterhim;
- gemeente Noordenveld;
- Gemeente Leek.

Mede als gevolg van de reacties is een nadere afweging ten aanzien van de notitie Reikwijdte en Detailniveau gemaakt en is besloten een aantal relevante aanvullende aspecten mee te nemen in de planMER (zie ook de inspraakreactie op de notitie Reikwijdte en Detailniveau).

OPZET VAN DE PLANMER

In de planMER zijn per milieuthema de huidige milieusituatie en autonome ontwikkelingen beschreven: samen vormen deze de zogenaamde referentiesituatie. De referentiesituatie bevat een beschrijving van de binnen het plangebied aanwezige waarden (landschap, cultuurhistorie, archeologie, natuur). De referentiesituatie dient als vertrekpunt voor de effectbeschrijvingen.

Per milieuthema is een beschrijving opgenomen van de (potentiële) milieugevolgen als gevolg van de ontwikkelingsruimte en flexibiliteit die het bestemmingsplan biedt. Dit wordt het voornemen genoemd. Bij de beschrijving van effecten wordt rekening gehouden met de maximale realistische benutting van de ontwikkelingsmogelijkheden in het bestemmingsplan. De ontwikkelingsruimte voor de veehouderij vormt de directe aanleiding voor het opstellen van het planMER en neemt daarom een belangrijke plaats in bij de effectbeschrijvingen.

De planMER gaat niet alleen in op de effecten van de veehouderijen, maar ook op de effecten als gevolg van andere ontwikkelingsmogelijkheden. Het gaat daarbij om relatief kleinschalige ontwikkelingen, die incidenteel zullen voorkomen en waaraan bovendien strikte randvoorwaarden zijn gekoppeld in de regels. Het gaat onder andere om de mogelijkheden om kleinschalige recreatieve voorzieningen op te richten. Gezien de aard en omvang van deze ontwikkelingsruimte wordt voor deze mogelijkheden volstaan met een kwalitatieve effectbeschrijving.

EFFECTBESCHRIJVING

In de effectbeschrijving van de planMER worden de (mogelijke) effecten beschreven van voorgenomen activiteiten. Tabel 3 geeft de relevante beoordelingsaspecten en criteria weer.

Hoofdaspect	Criteria
Natuur	
Natura 2000-gebieden	Mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebieden
Ecologische hoofdstructuur (excl. N2000-gebieden)	Mogelijke effect op de bestaande ecologische hoofdstructuur
	Mogelijke effecten door nieuwe ecologische hoofdstructuur
Overige natuurwaarden	Mogelijke effecten op weidevogelgebieden
	Mogelijke effecten op ganzenfoerageergebieden
	Mogelijke effecten op overige natuurwaarden binnen de gemeente Opsterland
Landschap en cultuurhistorie	
Landschappelijke waarden (verdeeld in 4 deelgebieden)	Effecten op geomorfologische en aardkundige waarden
	Effecten op landschappelijke structuren en elementen
	Effecten op ruimtelijke visuele kwaliteit
Cultuurhistorische waarden	Mogelijke effecten op beschermde archeologische waarden
	Mogelijke effecten op archeologische verwachtingswaarden
	Mogelijke effecten op beschermde cultuurhistorische waarden
Leefbaarheid	
	Geur
	Gezondheidseffecten van de intensieve veehouderij
	Verkeersveiligheid

Tabel 3: Relevante aspecten

HOOFDASPECT CRITERIA

De mogelijke effecten op de genoemde criteria zijn afgezet tegen de autonome ontwikkeling in het gebied (referentie) die in de planMER zijn beschreven. Met betrekking tot de ontwikkeling van de landbouw zijn (alleen) de bekende concrete plannen opgenomen in deze referentiesituatie.

De invloed van ammoniakdepositie op de natuur wordt beoordeeld zowel ten opzichte van de huidige situatie als ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Bij de vergelijking en beoordeling zijn de scores uit onderstaande tabel gehanteerd. Voor onderwerpen, waarbij subtiele verschillen ten opzichte van de autonome ontwikkeling optreden, wordt ook de beoordeling 0/- en 0/+ gehanteerd.

Score	Beschrijving
++	beoordeling positief in vergelijking met de referentiesituatie
+	beoordeling enigszins positief in vergelijking met de referentiesituatie
0	beoordeling neutraal in vergelijking met de referentiesituatie
-	beoordeling enigszins negatief in vergelijking met de referentiesituatie
--	beoordeling negatief in vergelijking met de referentiesituatie

Tabel 4: gehanteerde scores

We lichten vanwege het belang de ontwikkeling van de landbouw en de invloed daarvan op de ammoniakemissie er eerst uit. Het bestemmingsplan biedt verruimingsmogelijkheden aan bestaande agrarische bedrijven. De ontwikkelingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven zijn echter ook aan andere elementen van het landschap gebonden, zoals ruimte op de huiskavel (beweiding), ruimte voor mestafzet en productie van ruwvoerders. Daarbij is de hoeveelheid agrarische grond leidend voor de mogelijkheden. Deze hoeveelheid neemt niet toe in het bestemmingsplan ten opzichte van de huidige situatie. Een en ander is uitgebreid beschreven in de planMER. Nieuwvestiging van intensieve (ook niet ter plaatse van bestaande grondgebonden veehouderijen) en grondgebonden veehouderijen is in het bestemmingsplan niet toegestaan. Er wordt in het MER dan ook van uitgegaan dat geen toename van het aantal dieren zal optreden, ondanks de verruiming van de bouw mogelijkheden voor resterende grondgebonden agrarische bedrijven. Doordat het aantal dieren gelijk blijft, wordt geen toename van de uitstoot van ammoniak veroorzaakt en leidt het plan niet tot een toename van de stikstofdepositie (stand-still principe). Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden zijn dan ook niet aan de orde. Aanvullend zullen autonome daling van de stikstofdepositie en het toepassen van zogenaamde PAS-maatregelen de komende periode naar verwachting de stikstofsituatie in de natuurgebieden verbeteren en ontwikkelruimte voor de agrarische sector (en andere economische sectoren) gaan opleveren.

Vanuit de PAS wordt hiermee zowel ruimte voor verbetering van de situatie voor de natuur als ruimte voor economische ontwikkeling gecreëerd. De PAS-analyse voor Wijnjeterperschar (A&W ecologisch onderzoek, 2013) heeft aangetoond dat de ontwikkelruimte, die beschikbaar komt door generieke maatregelen en herstelmaatregelen die vastgelegd worden in het beheerplan, ruim voldoende is voor de ontwikkelbehoefte. Voor deze laatste is rekening gehouden met 2,5% economische groei. Dit betekent dat er bij vaststelling van de PAS en het beheerplan ook (enige) groei mogelijk is.

Voor de overige effecten geeft tabel 5 een overzicht van de conclusie van de planMER.

Voorzover er effecten van activiteiten zijn te verwachten, zijn de regels van het bestemmingsplan aangescherpt. Het is naar het oordeel van de gemeente niet nodig op grond van de uitkomsten van de planMER niet nodig ontwikkelen en activiteiten bij voorbaat uit te sluiten. Wel zijn voor kritische activiteiten de afwegingscriteria aangescherpt en is voor bepaalde werkzaamheden een omgevingsvergunning vereist.

Hoofdaspect	Criterium	Beoordeling effect van het voornemen
Natura 2000	Mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebieden	0
Ecologische Hoofdstructuur (excl. N2000-gebieden)	Mogelijke effect op de bestaande ecologische hoofdstructuur	0
	Mogelijke effecten door nieuwe ecologische hoofdstructuur	+
overige natuurwaarden	Mogelijke effecten op weidevogelgebieden	- -
	Mogelijke effecten op ganzenfoerageergebieden	-
	Mogelijke effecten op overige natuurwaarden binnen de gemeente Opsterland	-
Landschappelijke waarden	Effecten op geomorfologische en aardkundige waarden	0
	Effecten op landschappelijke structuren en elementen	0
	Effecten op ruimtelijke visuele kwaliteit beekdalen	-
	Effecten op ruimtelijke visuele kwaliteit Hoogveenontginningen	0/-
	Effecten op ruimtelijke visuele kwaliteit Veenpolders	0/-
	Effecten op ruimtelijke visuele kwaliteit Jonge veen- en heideontginningen	0
Cultuurhistorische waarden	Effecten op beschermde archeologische waarden	0
	Effecten op archeologische verwachtingswaarden	- -
	Effecten op beschermde cultuurhistorische waarden	0
Leefbaarheid en gezondheid	Geur	0
	Gezondheidseffecten van de intensieve veehouderij	0
	Verkeersveiligheid	- *)
Overige aspecten	Belevingswaarde landelijk gebied bij nacht	-

*) : bij duidelijke toename van transporten in verband met veehouderij

Tabel 5: Conclusies planMER

Op deze wijze is de gemeente in staat negatieve milieugevolgen van ontwikkelingen en activiteiten te voorkomen. Een voorbeeld daarvan is het criterium dat geldt voor uitbreiding van agrarische bedrijven. Daarbij is de voorwaarde dat een uitbreiding, waarbij een toename plaatsvindt van de bestaande stikstofemissie als gevolg van een wijziging van dieraantallen, diersoorten en/of andere stalsystemen, alleen is toegestaan indien:

1. dit niet leidt tot een toename van stikstofdepositie op het (de) maatgevende gevoelige Natura 2000-gebied(en); of
2. toename van stikstofdepositie op het (de) maatgevende gevoelige Natura 2000-gebied(en) niet leidt tot een overschrijding van de kritische depositiewaarde van de habitats; of
3. toename van stikstofdepositie op het (de) maatgevende gevoelige Natura 2000-gebied(en) wordt gesaldeerd door een in ieder geval gelijkwaardige afname van depositie uit andere bronnen.

Daarmee controleert de gemeente de milieueffecten, zonder aan de voorkant ontwikkelingen uit te sluiten.

HOOFDSTUK 4 UITGANGSPUNTEN VOOR HET BESTEMMINGSPLAN

In dit hoofdstuk worden de uitgangspunten weergegeven die gehanteerd zijn bij de opzet van het bestemmingsplan Buitengebied. Daarbij is rekening gehouden met de ontwikkelingen in het plangebied en het beleid dat voor het plangebied wordt gevoerd (waarvan in de bijlage 2 bij deze toelichting verslag is gedaan). Op basis daarvan zijn inhoudelijke keuzes gemaakt die vervolgens zijn vertaald in een bestemmingsplansystematiek. In dit hoofdstuk worden eerst algemene uitgangspunten geformuleerd. Vervolgens worden de keuzes per functie beschreven en wordt ingegaan op de wijze waarop dit vertaald is in een bestemmingsplanregeling. Daarmee vormt dit hoofdstuk tevens de juridische toelichting bij dit bestemmingsplan.

4.1 Algemene uitgangspunten

UITGANGSPUNTEN VOOR HET GEBRUIK

Dit bestemmingsplan is in eerste instantie vormgegeven als een planologische regeling voor de bestaande situatie. Daarnaast is bepaald welke ontwikkelingen binnen de bestaande beleidskaders passen. Daarbij is rekening gehouden met het geldende regelgeving, rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid en de belangen van het waterschap. Vervolgens zijn in het plan keuzes gemaakt ten aanzien van de planologische ruimte die geboden wordt. Sommige ontwikkelingen worden bij recht mogelijk gemaakt en andere zijn gebonden aan een afwijkings- of wijzigingsbevoegdheid.

Alle legale functie en bouwwerken zijn als zodanig bestemd. Het bestemmingsplan geeft de grenzen van de gebruiksmogelijkheden en bebouwingsmogelijkheden aan door middel van de regels in combinatie met in de verbeelding aangegeven vlakken. Bij het bepalen van de planologische regeling voor de aanwezige functies is rekening gehouden met functies en bebouwing zoals die tijdens een veldinventarisatie begin 2007 zijn aangetroffen. Daarnaast is het bestemmingsplan Landelijk Gebied uit 1990 een belangrijk kader voor het toekennen van bestemmingen. Sinds de inventarisatie hebben bovendien nog ontwikkelingen plaatsgevonden waarmee rekening gehouden is.

Voor verschillende beleidsterreinen is door de gemeenteraad beleid vastgesteld. Dit betreft bijvoorbeeld de verschillende vormen van paardenhouderij, recreatie, de ontwikkeling van agrarische bedrijven en beleid voor voormalige agrarische bedrijfsspercelen. Dit beleid is in hoofdstuk 3 uitgebreid beschreven en wordt hier bij de verschillende functies vertaald naar de keuzes die in dit bestemmingsplan zijn gemaakt.

LANDSCHAPPELIJKE EN CULTUURHISTORISCHE WAARDEN

De gemeente vindt het beschermen van de landschappelijke kwaliteit en identiteit van het buitengebied van groot belang. Vandaar dat een Cultuurhistorisch Onderzoek (CHO) is gedaan en een landschapskaart is opgesteld. Om deze documenten de gewenste juridische status te geven, zijn deze als onderdeel van de regels in een bijlage opgenomen en zijn de regels aan deze documenten gekoppeld.

Het CHO beschrijft de landschapstypen van Opsterland, geeft de kenmerken per landschapstype en geeft waarden aan. Kernmerken en waarden fungeren als toetsingskader wanneer voor bouwen,

gebruiksveranderingen of voor vergunningsplichtige werken en werkzaamheden een omgevingsvergunning wordt aangevraagd. De kenmerken en waarden zijn met name richtinggevend bij afwijkings- en wijzigingsprocedures.

De landschapskaart vult het CHO aan en geeft handvatten voor de gewenste landschappelijke inpassing bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.

De ontwikkeling van de verschillende landschappen hebben hun hoogtepunt in verschillende tijdsvakken van de middeleeuwen tot nu beleefd en hebben bijgedragen aan de huidige cultuurlandschappelijke verschijningsvorm. De cultuurhistorische ontwikkelingen zijn leidend voor de gebiedsindeling en de benaming van de cultuurlandschappen van de gemeente en is, zoals beschreven in hoofdstuk 2 van deze toelichting ingedeeld in een aantal typen cultuurlandschap.

De cultuurlandschappen zijn beschreven in het 'Cultuurhistorisch onderzoek buitengebied gemeente Opsterland', waarvan de beknopte versie deel uitmaakt van de regels (in de vorm van een bijlage). Op deze manier wordt als aanvulling op de landschapskaart een toetsingskader gegeven voor de in het buitengebied toekomstige ontwikkelingen.

De bescherming van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden vindt voornamelijk plaats door middel van een regeling om zonder omgevingsvergunning bepaalde werken en werkzaamheden uit te voeren. Het al dan niet verlenen van een omgevingsvergunning wordt zoals gezegd beoordeeld aan de hand van het type (cultuur)landschap dat van toepassing is.

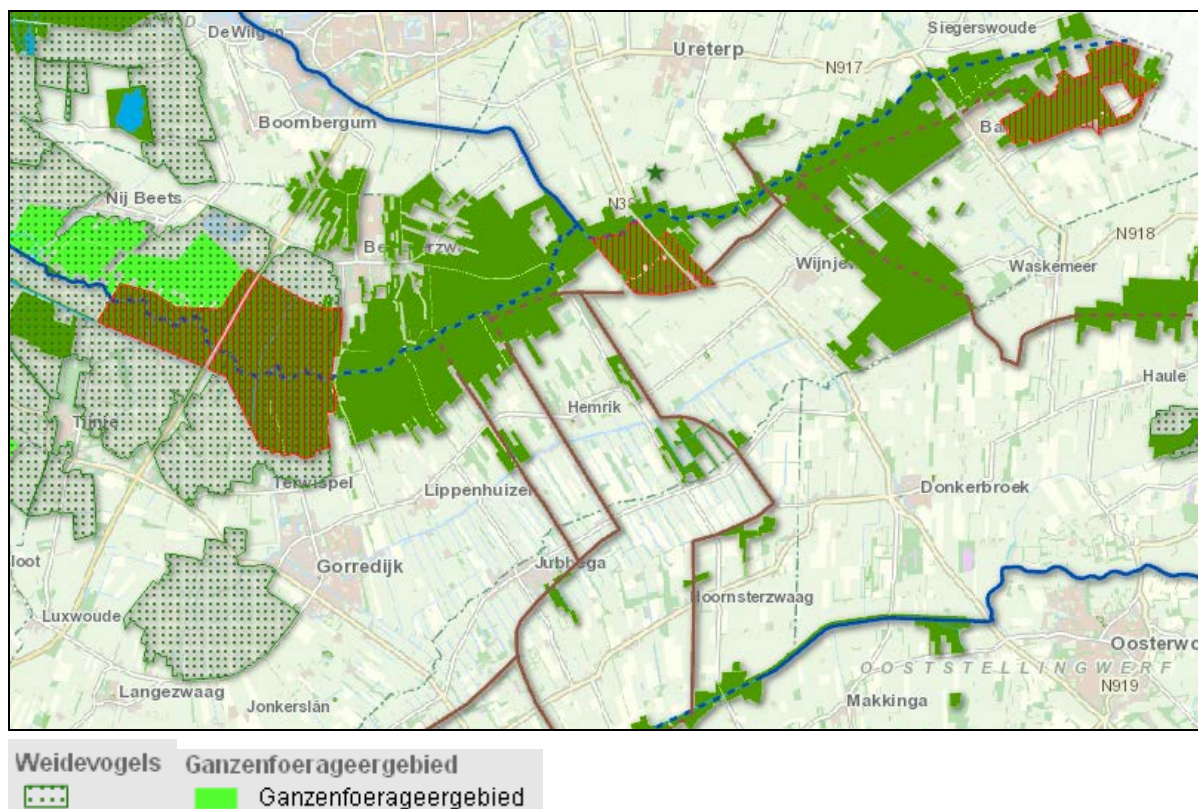
Voor wat betreft de algemene cultuurlandschappelijke waarden is vooral de aardkundige reliëfstructuur van belang (zie paragraaf 2.1, figuur 4). Het reliëf is een belangrijke ruimtelijke structuur die, omdat er binnen Fryslân de verschillen in het reliëf vaak zeer beperkt en subtiel zijn, zeer kwetsbaar is, en bescherming nodig heeft. Om deze reden is ten behoeve van de bescherming van dit reliëf een specifieke bestemming 'Waarde - Cultuurhistorie' opgenomen.

WEIDEVOGEL- EN GANZENFOERAGEERGEBIEDEN

Binnen de gemeente Opsterland (westelijke deel) ligt een groot areaal van de door de provincie geselecteerde ganzenfourageergebieden en weidevolgelgebieden.

Het bestemmingsplan kan geen invloed uitoefenen op de sleutelfactoren voor een goed weidevogel- en/of ganzenfoerageergebied (water- en maaibeheer). Hetzelfde geldt voor andere vormen van natuur. Het bestemmingsplan buitengebied speelt wel een rol voor wat betreft de kenmerken van het landschap. Relevante kenmerken zijn openheid en rust. Voldoende afstand van nieuwe bebouwing, wegen of beplanting is daarom wenselijk. Bij de mogelijkheden die in dit bestemmingsplan worden geboden, om met een omgevingsvergunning af te wijken van de bouw- of gebruiksregels of om het bestemmingsplan te wijzigen, is opgenomen als één van de toetsingscriteria dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de natuurlijke en landschappelijke waarden. Hiermee kan getoetst worden of bij nieuwe ontwikkelingen de kenmerken die van belang zijn voor deze vogelgebieden, niet worden aangetast. Voorzover de gebieden in de agrarische bestemming zijn gelegen worden ter bescherming van de openheid van het gebied bepaalde agrarische bedrijfstypen, zoals onder meer houtteelt en bosbouw uitgesloten en via afwijking alleen toegestaan in gebieden met een gesloten landschap.

Figuur 18: Weidevogel- en ganzenfourageergebieden (bron: www.fryslan.nl)

UITGANGSPUNTEN VOOR HET BOUWEN

In algemene zin geldt voor de bebouwingsregelingen in de verschillende bestemmingen dat de regeling qua vormgeving gericht is op traditionele woningen en bedrijfsgebouwen (gebouwen met een kap en een overwegend lage gootlijn. Met dit bestemmingsplan Buitengebied wil het gemeentebestuur namelijk de bestaande relatie (het landelijk beeld) tussen de bebouwing en het landschap behouden en waar mogelijk versterken. Wel staat het bestemmingsplan uitzonderingen toe waar het gaat om bebouwing die niet aan het traditionele beeld voldoet maar wel kwaliteit toevoegt aan het gebied.

Bij de beschrijving van de verschillende functies wordt waar nodig verder ingegaan op de bouwmogelijkheden die worden geboden.

REGELING OORSPRONKELIJKE BOERDERIJEN

In het landelijk gebied komen veel functies voor die in oorspronkelijke boerderijpanden of in aanverwante panden zijn gevestigd. Het gaat in de eerste plaats om de nog in functie zijnde agrarische bedrijven, maar veel bedrijven hebben hun oorspronkelijke functie verloren en hebben een andere functie gekregen (o.a. maatschappelijk, bedrijf, wonen). Vanwege hun beeldbepalende uitstraling en omvang is het van belang dat deze boerderijen en bijbehorende percelen, ongeacht op welke wijze ze thans bestemd zijn, extra gebruiksmogelijkheden krijgen teneinde het behoud van deze boerderijpanden zoveel mogelijk te stimuleren. Bij deze oorspronkelijke boerderijpanden worden, naast de huidige bestemming c.q. hoofdfunctie, de volgende nevenfuncties mogelijk gemaakt:

- lichte vormen van niet-agrarische bedrijvigheid;
- lichte vormen van horeca;
- verblijfsrecreatie in de vorm van bed en brochje of een enigszins grootschaligere vorm van logiesverstrekking, (in pandige) recreatieappartementen of kleinschalige kampeerterreinen;
- maatschappelijke en (dag)recreatieve voorzieningen (zorgboerderij);

Bij agrarische bedrijven zijn nog de volgende nevenfuncties mogelijk:

- paardenhouderij;
- boerderijwinkel ten behoeve van verkoop streekproducten e.d.

Voor het toestaan van deze nevenactiviteiten geldt dat:

- de nevenactiviteiten ondergeschikt moeten zijn aan de hoofdfunctie. Dit houdt in dat de hoofdfunctie als hoofdactiviteit wordt gehandhaafd;
- de activiteiten (met uitzondering van het kamperen bij boerderij of woning) in de regel binnen de bestaande gebouwen plaatsvinden. Als bestaand wordt de situatie aangemerkt zoals die bestond ten tijde van de inwerkingtreding van het bestemmingsplan;
- geen buitenopslag van voorraad, gereed product, materieel etc. plaatsvindt.

Verder wordt de mogelijkheid geboden om de huidige functie om te zetten naar een woonfunctie of een maatschappelijke functie of in een aantal uitzonderingsgevallen in een manege. Laatstgenoemde omzetting is in principe alleen bedoeld voor vrijkomende agrarische bedrijven, maar is ook mogelijk bij een woonbestemming (in een oorspronkelijk boerderijpand) als een locatieafweging heeft plaatsgevonden waaruit blijkt dat er geen gebruik kan worden gemaakt van een bestaand (agrarisch) bedrijfsp perceel.

Omzetting naar een niet-agrarisch (horeca)bedrijf is, gelet op het provinciaal uitgangspunt dat nieuwvestiging van bedrijven in het buitengebied niet gewenst is, niet mogelijk. Bij beëindiging van agrarische bedrijven gelden overigens nog aanvullende mogelijkheden (zie paragraaf 4.2 onder 'Vrijkomende agrarische bedrijven'.

PAARDRIJBAKKEN

In het buitengebied worden (hobbymatig) paarden gehouden. Het gebruik van gebouwen en gronden voor deze activiteit sluit min of meer aan bij het traditionele gebruik van het buitengebied. In de praktijk is gebleken dat met name paardenbakken gevolgen kunnen hebben voor functies in de directe omgeving.

Paardenbakken zijn in het buitengebied in beginsel bij alle bestemmingen waarbinnen wordt gewoond, toegestaan via een afwijking. Hieraan is een aantal voorwaarden gekoppeld om de invloed op de directe omgeving te beperken, waaronder inpasbaarheid in het landschap, verlichting en de invloed op de omgeving. Tot slot moet de paardenbak direct achter de bestaande bebouwing op het eigen perceel van de aanvrager gerealiseerd worden.

4.2 Agrarische bedrijven

Alle gronden die in agrarisch gebruik zijn, hebben een agrarische bestemming gekregen. Met deze bestemming worden de bestaande agrarische cultuurgronden en agrarische bedrijfsp percelen geregeld. De agrarische sector is een belangrijke beheerder van het landschap.

Daarnaast mogen ontwikkelingen niet ten koste gaan van landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarden. Daarom is het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de cultuurhistorische en landschappelijke, alsmede de natuurlijke waarden opgenomen in de bestemmingsomschrijving.

Op de cultuurhistorische en landschappelijke waarden wordt verderop in dit hoofdstuk nader ingegaan. In deze paragraaf wordt alleen ingegaan op aspecten die relevant zijn voor de agrarische bedrijfsvoering.

AGRARISCHE BEDRIJVEN IN RELATIE TOT DE NATUURBESCHERMINGSWET

Het plan laat geen nieuwe agrarische bedrijven toe, maar geeft de bestaande bedrijven wel uitbreidingsmogelijkheden. Gelet op de aanwezigheid van Natura 2000-gebieden mag in planologische zin geen verslechtering van de milieusituatie van Natura 2000-gebieden plaatsvinden ten aanzien van ammoniakdepositie. Dit betekent geen lastenverzwaring voor de landbouw. De landbouw moet immers bij de vergunningverlening al een Natuurbeschermingswetvergunning aanvragen en aantonen dat er geen toename van of onaanvaardbare depositie op de Natura 2000-gebieden plaatsvindt. Teneinde dit te regelen is de algemene regels een specifieke gebruiksregel opgenomen die dit voorkomt.

GROND- EN PLAATSGEBONDEN EN NIET-GRONDGEBONDEN AGRARISCHE BEDRIJFVIGHEID

Het onderscheid tussen grond- en plaatsgebonden agrarische bedrijven en intensieve agrarische (niet-grondgebonden) bedrijven heeft ruimtelijke redenen. In de eerste plaats kenmerken volwaardige intensieve bedrijven zich in het algemeen door een grootschalige intensieve bebouwing, zonder een directe relatie met het omliggende agrarische gebied. De bouwpercelen hebben in de meeste gevallen een bijna industrieel karakter. De grondgebonden bedrijven hebben daarentegen een directe relatie met de omliggende gronden voor ruwvoerproductie, mestafzet en eventueel beweiding. Het is wenselijk dat melkveehouderijen grond- en plaatsgebonden blijven, dat wil zeggen dat bedrijven aan een bepaalde plek in het landelijk gebied gebonden zijn vanwege hun functionele afhankelijkheid van de grond in de omgeving (ruwvoer en mest). Hierdoor kan een redelijke verhouding blijven bestaan tussen de omvang van de 'pleats' en de schaal van het landschap. Dit komt de inpassing van bedrijven ten goede. Hiermee ontstaat ook een 'natuurlijke' bovengrens aan de bedrijfsomvang van een melkveehouderij.

Rondom alle agrarische bedrijven is een bouwvlak ingetekend. De wijze waarop dit heeft plaatsgevonden en de gekozen omvang van ieder bouwvlak, is in overeenstemming met het gemeentelijk beleid. De keuzes die zijn gemaakt kunnen als volgt worden samengevat.

BOUWVLAKKEN BIJ RECHT

De omvang van een toe te kennen bouwvlak hangt samen met de omvang van een agrarisch bedrijf. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen agrarische bedrijven met een omvang kleiner dan 70 NGE en bedrijven die groter zijn dan die norm.

1. Wanneer sprake is van grond- en plaatsgebonden agrarische bedrijven met een omvang kleiner dan 70 NGE worden voor de toekomst in het algemeen geen grootschalige ontwikkelingen verwacht. Er is voor gekozen aan deze bedrijven een bouwvlak toe te kennen dat aansluit bij de omvang zoals in het voorgaande bestemmingsplan Landelijk Gebied is toegekend. Over het algemeen betreft dit bouwvlakken gelijk aan of kleiner dan 1 hectare;

2. Grond- en plaatsgebonden agrarische bedrijven met een omvang groter dan 70 NGE wordt bij recht de nodige ontwikkelingsruimte geboden door een bouwvlak van 1,5 hectare toe te kennen. De precieze indeling en situering van deze bouwvlakken is maatwerk en zoveel mogelijk afgestemd op de wensen en behoeften van de ondernemer. Uiteraard is bij het bepalen van de en grootte van het bouwvlak rekening gehouden met planologische belemmeringen, zoals milieuafstanden, afstanden tot natuurgebieden en dergelijke.
3. De niet-grondgebonden, intensieve agrarische bedrijven hebben een bouwperceel gekregen overeenkomstig de bestaande situatie.
4. Uitgangspunt is dat ieder agrarisch bouwvlak voor grond- en plaatsgebonden bedrijvigheid mag worden gebruikt, inclusief een tak van intensieve veehouderij. De omvang van deze tak is ten hoogste 250 m² dan wel de bestaande oppervlakte indien de omvang van de aanwezige tak inmiddels groter is.

BOUWEN BESTAANDE BEDRIJVEN

Alle bedrijfsbebouwing dient binnen het bouwvlak te worden gerealiseerd. Het bouwvlak is vooral bedoeld om rechtszekerheid te bieden aan betrokkenen en belanghebbenden, zodat duidelijk is waar zonder nadere planologische procedure bouwvergunning kan worden verleend voor het realiseren van bebouwing. Uiteraard moet dergelijke bebouwing voldoen aan de regels die daarvoor in het bestemmingsplan zijn opgenomen.

Uitgangspunt voor het stellen van regels is dat gebouwen voldoende ruimte bieden, zodat de gebruikelijke activiteiten kunnen plaatsvinden en bedrijfsgebouwen toegankelijk zijn voor modern vrachtverkeer. De nokhoogte van (bedrijfs)gebouwen dient aan te sluiten bij het huidige beeld, waarbij 13 meter over het algemeen de uiterste grens is.

UITBREIDING BOUWVLAKKEN

Voor de onderscheiden categorieën van agrarische bedrijven bestaan ook verschillende uitbreidingsmogelijkheden.

1. Voor de bedrijven kleiner dan 70 NGE geldt dat uitbreiding alleen mogelijk is door gebruik te maken van de in de regels opgenomen binnenplanse wijzigingsbevoegdheid. Daarmee kan een bouwvlak worden uitgebreid tot maximaal 2 hectare. Aan wijziging wordt alleen meegewerkt op basis van een vooraf ingediend inrichtingsplan waaruit blijkt dat de uitbreiding niet leidt tot aantasting van het ruimtelijk beeld en geen afbreuk doet aan de natuurlijke waarden.
2. Voor bedrijven die al groter zijn dan 70 NGE gelden vanwege de verwachte ontwikkelingsbehoefte bij deze bedrijven aanzienlijk ruimere uitbreidingsmogelijkheden. Deze percelen zijn in het bestemmingsplan nader aangeduid met "specifieke bouwaanduiding - ontwikkeling mogelijk". Voor percelen met die nadere aanduiding geldt dat deze bij afwijking kunnen worden uitgebreid naar 2 hectare. Met gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid die in de regels is opgenomen, kan worden uitgebreid naar maximaal 3 hectare. Ook voor de uitbreiding van deze bouwpercelen geldt dat vooraf een inrichtingsplan wordt ingediend waaruit moet blijken dat de uitbreiding niet leidt tot een onaanvaardbare aantasting van het ruimtelijke beeld en de natuurlijke waarden.

3. Vanwege de milieunormen zijn de uitbreidingsmogelijkheden voor intensieve veehouderijbedrijven beperkt. Er mag gebruik worden gemaakt van het bij recht toegekende bouwvlak en er wordt bij afwijking een mogelijkheid geboden om maximaal 500 m² buiten het bouwvlak te bouwen door afwijken van de bouwregels van de omgevingsvergunning.

Daarnaast zijn in de bouwregels diverse mogelijkheden opgenomen voor het verruimen van de maten van bebouwing, zoals een hogere goothoogte, het bouwen voor de voorgevel van de bedrijfswoning. Ook de bouw van voer- en mestopslagvoorzieningen buiten een bouwvlak is bij afwijking mogelijk, zij het wel direct aansluitend op een bouwvlak.

AFWIJKENDE BOUWVORMEN

Steeds meer worden agrarische bedrijfsgebouwen gebouwd, die afwijken van het traditionele beeld. Boog- en serrestallen zijn stallen met een ronde kapvorm, die van invloed zijn op het traditionele, herkenbare beeld van agrarische bedrijfsbebouwing in het landschap. Vanuit met name de dierenwelzijnseisen worden deze staltypen steeds vaker toegepast. De bouw van deze stallen is niet bij recht toegestaan, maar uitsluitend via afwijking. Hiervoor is gekozen vanwege de vrij grote invloed van die nieuwe vorm van bebouwing op het omliggende landschap, terwijl het ook niet wenselijk deze nieuwe ontwikkeling op voorhand uit te sluiten. Om een zorgvuldige inpassing te verzekeren worden dergelijke stallen uitsluitend bij afwijking mogelijk gemaakt.

MESTVERGISTING EN -RAFFINAGE

In een vergistingsinstallatie wordt onder andere biogas (methaan) geproduceerd uit organisch materiaal. Het hoofdbestanddeel bestaat uit mest met daarnaast een toevoeging van organisch materiaal, bijvoorbeeld maïs. De opgewekte energie wordt gebruikt op het eigen bedrijf of wordt geleverd aan het energiebedrijf. Ook andere toepassingen zijn mogelijk, bijvoorbeeld wijkverwarming. Het restproduct van de vergisting (het digestaat) wordt als meststof gebruikt op het (agrarisch) bedrijf of wordt eventueel verkocht. Op een agrarisch bedrijf is volledig bedrijfseigen mestbewerking/-verwerking in de vorm van minivergisters toegestaan. Mestvergisting is één van de vormen van verbreding van de landbouw. Verbreding geeft de mogelijkheid aan de agrariër een verbreding van zijn inkomen te realiseren en daarmee de rentabiliteit van een agrarisch bedrijf te verhogen. De gemeente staat daarom positief tegenover mestvergisting, maar wenst dit wel te beperken tot een ondergeschikte tak bij het agrarische bedrijf. Van een grote industriële mestvergister mag geen sprake zijn. Doordat de verwachting is dat de vraag niet enorm zal toenemen door de ontwikkeling van mestraffinage is een algemene regeling voor grote mestvergisters ook geen noodzaak. Mestraffinage in de vorm van kleine vergisters is toegestaan bij een agrarisch bedrijf.

Met deze bebouwingsregeling en de bijbehorende flexibiliteitsregels kan goed invulling worden gegeven aan het beleid met betrekking tot agrarische bedrijvigheid in de gemeente Opsterland. Wanneer zich situaties voordoen die niet passen binnen de kaders van de bestemmingsplanregeling kan er voor worden gekozen om medewerking te verlenen door het opstellen van een postzegelbestemmingsplan. Dit geldt bijvoorbeeld voor het eventueel medewerking verlenen aan de vestiging van een nieuw agrarisch bedrijf op een nieuw bouwperceel als gebleken is dat er geen vrijgekomen agrarisch bedrijf beschikbaar is.

VRIJKOMENDE AGRARISCHE BEDRIJVEN

Het aantal agrarische bedrijven loopt verder terug. Verwacht wordt dat deze afname de komende jaren doorzet. De behoefte aan verdere schaalvergroting is hiervan de voornaamste oorzaak. Dit bestemmingsplan anticipeert niet alleen op die ontwikkeling door uitbreiding van agrarische bouwvlakken mogelijk te maken, maar ook door al dan niet bij recht verschillende nevenactiviteiten toe te staan, dan wel door wijziging naar een andere bestemming mogelijk te maken. Met name met dit laatste wordt zorgvuldig omgegaan. Zo komen in beginsel alleen oorspronkelijke boerderijen in aanmerking voor een functiewijziging.

Zoals aangegeven is er niet alleen behoefte aan de mogelijkheid om nevenactiviteiten uit te oefenen, maar komen er door de schaalvergroting in de agrarische sector ook agrarische bedrijfspercelen vrij voor een andere invulling. Afhankelijk van de aard van de bedrijfsbebouwing is dat wenselijk of onwenselijk. In beginsel is wijziging voor andere (bedrijfsmatige) functies alleen mogelijk wanneer het een “oorspronkelijke boerderij” betreft.

Wanneer een agrarisch bedrijf stopt, biedt het plan de mogelijkheid om de functie te wijzigen in:

- kwekerij;
- wonen;
- zorg(boerderij);
- niet-agrarische bedrijvigheid (lichte categorieën);
- horeca (lichte categorieën);
- paardenhouderij.

SLOOP BEELDVERSTORENDE BEBOUWING (RUIMTE VOOR RUIMTE)

Sloop van beeldverstorende bebouwing kan op verschillende manieren worden bevorderd:

- sloop van de beeldverstorende bebouwing op een perceel kan in veel gevallen plaatsvinden bij hergebruik door passende functies, zeker bij ruimere mogelijkheden voor vervangend gebruik;
- vervolgens kan op het erf vervangende nieuwbouw voor een nieuw passende niet-woonfunctie worden toegestaan, waarbij een aanzienlijk grotere omvang van gebouwen wordt gesloopt;
- voor de grotere knelpunten is er de mogelijkheid om sloop van beeldverstorende bebouwing te financieren via compenserende woningbouw.

Compenserende woningbouw dient bij voorkeur plaats te vinden in bestaande bebouwingslinten en -clusters in het landelijk gebied. Hiermee wordt een uitgesproken landelijk woonmilieu geboden, terwijl wordt voorkomen dat op veel plekken solitaire woonbebouwing in het landelijk gebied ontstaat. Compensatie op een solitair bestaand bouwperceel in het landelijk gebied kan bij uitzondering aanvaardbaar zijn. Dit zal nadrukkelijk gemotiveerd moeten zijn vanuit een aanzienlijke verbetering van de ruimtelijke kwaliteit ter plaatse, waarbij woningbouw goed aansluit bij het ruimtelijke bebouwingspatroon op het perceel. In de “ruimte voor ruimte”-regeling wordt uitgegaan van de verhouding van één extra bouwtitel voor een (vrijstaande) woning per sloop van in totaal minimaal 1.500 m² aan (agrarische) bebouwing of 5.000 m² aan kassen. De te slopen oppervlakte van meerdere bouwpercelen kan worden samengevoegd, met een minimum van 250 m² te slopen bebouwing per perceel.

4.3 Niet-agrarische bedrijven

TOEGELATEN GEBRUIK

Ieder niet-agrarisch bedrijf wordt aangemerkt als een bedrijf. De bestaande activiteit is, mits zij legaal plaatsvindt uiteraard, zonder meer toegelaten.

Het beleid is erop gericht om niet ieder bedrijf te beperken tot de bestaande activiteit. Ook andere activiteiten kunnen worden toegelaten. Activiteiten die beperkt milieuhinderlijk zijn, en derhalve in een gewone woonbuurt kunnen worden toegelaten, kunnen ook in het buitengebied toelaatbaar worden geacht.

MILIEUZONERING

In de publicatie 'Bedrijven en milieuzonering' (2009) van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) zijn alle bedrijven in een milieucategorie ingedeeld. Er bestaan een zestal verschillende milieucategorieën. Toelaatbaar zijn de bedrijven die ook in een woonomgeving toelaatbaar worden geacht en waarvan de verkeersaantrekkende werking beperkt is. Het betreft dan een selectie van de bedrijven in de milieucategorieën 1 en 2. Bij de regels van het bestemmingsplan is een zogenoemde bedrijvenlijst gevoegd waarin de selectie van deze bedrijven is vastgelegd.

De (niet-agrarische) bedrijven uit de milieucategorieën 1 en 2 hebben geen nadere aanduiding gekregen. Van de bestaande bedrijven, waarvan de activiteiten niet vallen binnen milieucategorie 1 of 2, is de bestaande bedrijfsactiviteit wel aangegeven, waardoor ook die bestaande activiteit bestemd is. Op deze wijze zijn dus twee typen bestemmingen ontstaan:

1. bestemmingen zonder nadere aanduiding; hier zijn uitsluitend bedrijfsactiviteiten toegestaan die vallen in de milieucategorie 1 of 2;
2. bestemmingen met een nadere aanduiding; hier is naast de bedrijfsactiviteiten die vallen in de milieucategorie 1 of 2, tevens de activiteit toegestaan die door middel van een aanduiding concreet wordt aangewezen. Het betreft hier voornamelijk bestaande bedrijven.

BOUWREGELS

De bouw mogelijkheden zijn beperkt voor (niet-agrarische) bedrijven. De oppervlakte aan gebouwen mag niet meer dan 60% van de oppervlakte van het bestemmingsvlak bedragen tot een maximum van 600 m². Laatstgenoemde beperking geldt niet voor loonbedrijven, maneges en gebruiksgerichte paardenhouderijen, gelet op het feit dat dit soort bedrijven meer bebouwingsruimte nodig heeft.

Wanneer in de bestaande situatie van bedrijven sprake is van een groter oppervlak wordt meer ruimte geboden. Dan geldt de bestaande oppervlakte te vermeerderen met ten hoogste 10% de maximale maat voor gebouwen. Vergroting van het bebouwingspercentage tot ten hoogste 80% is onder voorwaarden mogelijk na ontheffing. De bestaande bedrijfswoning(en) met de daarbijbehorende erfbebouwingsregeling is in de bestemming begrepen.

4.4 Wonen

4.4.1 De gewone woning

Alle percelen die voor wonen zijn bestemd, zijn voorzien van een bestemmingsvlak. De grenzen van de bestemming sluiten aan bij de topografische situatie. In sommige gevallen betekent dit dat een betrekkelijk groot perceel de woonbestemming toegewezen heeft gekregen. Om ervoor te zorgen dat op een dergelijk perceel 'compact' gebouwd wordt is de situering van het hoofdgebouw vastgelegd en dient de erfbouw in principe binnen een straal van 25 meter van het hoofdgebouw te worden gebouwd.

HOOFDGEBOUW

Voor woningen gelden de volgende uitgangspunten:

- bij vervanging van een woning geldt als uitgangspunt dat de minimale afstand van de te vervangen woning tot aan de openbare weg dient te worden gehandhaafd, waarvan via afwijking kan worden afgeweken indien de voorkeursgrenswaarde van 48 dB daarbij niet in het geding komt;
- de oppervlakte van woningen mag niet meer dan 150 m² bedragen;
- de bouwmaten zijn afgestemd op het type woning dat algemeen voorkomt in het plangebied: één bouwlaag met kap.

BIJZONDERE BOUWVORMEN

Hoewel het plan in z'n algemeenheid is gericht op het traditionele bebouwingsbeeld kunnen ook bijzondere bouwvormen worden toegestaan. Hierbij zal in ieder geval wel het volgende in acht moeten worden genomen:

- het qua schaal passend zijn van het woonpand in de kavel- en bebouwingsstructuur;
- de landschappelijke en stedenbouwkundige karakteristieken van de naaste omgeving;
- het eventueel verminderen van bouwmogelijkheden voor aan- en bijgebouwen; een eventuele extra inhoud voor het hoofdgebouw kan in mindering worden gebracht op de toegestane oppervlakte aan aan- en bijgebouwen.

BIJGEBOUWEN

Voor aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen (erfbouw) gelden de volgende uitgangspunten:

- de situering van de erfbouw dient in principe ten minste 1 m achter de voorgevellijn van het hoofdgebouw te geschieden (met voorgevel wordt bedoeld: de naar de weg gekeerde gevels; in het geval van een hoeksituatie gaat het om twee gevels);
- erfbouw dient in principe nabij het hoofdgebouw te worden geplaatst. Dit is in de regels vertaald door de bepaling dat de vrijstaande bijgebouwen binnen een afstand van 25 meter van een hoofdgebouw geplaatst dient te worden. Hiervan kan onder voorwaarden worden afgeweken;
- de bouwmaten zijn gericht op een lage goot en een lage nok;

- de oppervlakte van bijgebouwen bedraagt in principe niet meer dan 100 m² dan wel ten hoogste 150 m² indien het perceel tenminste 1.000 m² bedraagt. Hiervan kan onder voorwaarden worden afgeweken;
- voor bestaande erfbebouwing waarvan de gezamenlijke oppervlakte meer is dan de in de regels opgenomen maatvoering geldt een zogenaamde saneringsregel. Na sloop van de verouderde gebouwen mag tot maximaal 70% van de oorspronkelijke oppervlakte worden teruggebouwd. Teneinde sanering en herbouw te bevorderen mogen nieuwe (vrijstaande) bijgebouwen worden gebruikt voor lichte bedrijfsactiviteiten en opslag of stalling.

NEVENACTIVITEITEN

Binnen de woonbestemming zijn naast de woonfunctie aan-huis-verbonden beroepen / kleinschalige bedrijfsmatige activiteiten toegestaan. Dit omdat er de laatste jaren in toenemende mate vraag bestaat naar het mogen uitoefenen van kleinschalige bedrijfsactiviteiten binnen een woonbestemming. Het gaat daarbij meestal om vormen van bedrijvigheid met een dermate beperkte omvang, dat de woonfunctie van het perceel qua ruimtelijke uitstraling de hoofdfunctie blijft. Het zijn veelal beroepen die vergelijkbaar zijn met de bij recht toegestane traditionele aan-huis-verbonden beroepen. Dit betreffen beroepen als huisarts, notaris of advocaat. Deze benadering sluit niet meer aan bij de hedendaagse maatschappelijke ontwikkelingen, aangezien er vele andere beroepen zijn die aan huis gebonden kunnen zijn en een gelijksoortige invloed hebben op de omgeving als de voornoemde aan-huis-verbonden beroepen. Middels een adequate regeling moeten dergelijke problemen voorkomen worden. Enerzijds zal deze regeling een sterke ruimtelijke afbakening bevatten, zodat grootschalige activiteiten bij deze vorm van bedrijvigheid eerder een halt kunnen worden toegeroepen. Anderzijds leidt de regeling tot een ver-ruiming van de mogelijkheden om een aan-huis-verbonden beroep uit te oefenen. Aan de hand van deze criteria is een lijst opgesteld van toelaatbare beroepen aan huis en bedrijven binnen de woonbestemming (bijlage bij de planregels). Daarvoor geldt in eerste instantie een aantal ruimtelijke criteria en daarnaast criteria die een goede inpassing in de woonomgeving moeten waarborgen. Voor de uitbreiding van aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen ten behoeve van een aan-huis-verbonden beroep of een kleinschalige bedrijfsmatige activiteit geldt als beperking dat maximaal 30% van de totale oppervlakte aan gebouwen op een bouwperceel hiervoor gebruikt mag worden. Tevens geldt een maximale bedrijfsvloeroppervlakte van 50 m².

UITBREIDING VAN EEN ERF

Indien het erf te klein is, kan uitbreiding van het erf worden toegestaan. Daarvoor moet het plan wel worden gewijzigd. Voorwaarde voor uitbreiding van het erf is dat het nieuwe deel fysiek bij het oude erf wordt getrokken door:

- bijvoorbeeld een sloot rondom het nieuwe deel aan te leggen en de oude sloot te dempen;
- en/of het nieuwe deel van het erf te voorzien van een erfbeplanting.

Eén en ander dient in een door de initiatiefnemer op te stellen inrichtingsplan vastgelegd te worden. Bij vergroting van een erf mag de perceelsoppervlakte maximaal 2.500 m² bedragen.

PLASSE 16-18 LANGEZWAAG

Ter vervanging van de bestaande woning aan de Plasse 16-18 te Langezwaag is vervangende nieuwbouw gepleegd. De oude woning is daarentegen niet van het perceel verwijderd. Uitgangspunt is dat deze woning alsnog gesloopt zal worden. Derhalve is deze woning onder het overgangsrecht geplaatst.

4.4.2 De woonboerderij

Iedere voormalige boerderij die geen bedrijfsbestemming kent en die in het veld wordt herkend als boerderij (stelp, kop-hals-romp), is specifiek als bestemd als woonboerderij. Dit onderscheid kan worden gemaakt op basis van het kenmerk 'oorspronkelijk', zoals dat in de veldinventarisatie is vastgesteld.

De bouw- en gebruiksmogelijkheden van het hoofdgebouw wijken af van een gewone woning. Ten gevolge van de bijdrage aan het landschap kennen woonboerderijen andere bouw- en gebruiksmogelijkheden. De erfbouwingsregeling daarentegen is eenzelfde als die bij de gewone woning.

BOUWREGELS

Voor woonboerderijen is het uitgangspunt om de bestaande oorspronkelijke bebouwing te handhaven, waarbij de bestaande bouwmaten van de boerderijen uitgangspunt zijn. Dit is in de regel één tot anderhalve bouwlaag (4,50 m) met een forse kap (nokhoogte tot 13 meter). De oppervlakte varieert en is afhankelijk van het type boerderij. Omdat de oorspronkelijke bouwvorm in principe in stand dient te blijven, zoals ook in de bestemmingsomschrijving is bepaald, is het niet noodzakelijke geacht een maximale oppervlaktemaat te stellen aan de woonboerderij. Bij herbouw dient eenzelfde type woning terug te worden gebouwd. Indien de woonboerderij wordt gesloopt en er een gewone woning voor terug wordt gebouwd, is er sprake van strijd met de bestemming en zal een wijzigingsbevoegdheid worden toegepast om de bestemming te veranderen in 'Wonen'. In dat geval is de maximale oppervlaktemaat gesteld op 150 m².

Voor ondergeschikte gebouwen gelden dezelfde maatvoeringseisen als voor dergelijke gebouwen bij 'gewone' woningen.

NEVENACTIVITEITEN

Naast de aan-huis-verbonden beroepen en kleinschalige bedrijfsmatige activiteiten mogen ook andere nevenfuncties naast het wonen worden uitgeoefend. In paragraaf 4.1 is dit uiteengezet onder het kopje 'Regeling oorspronkelijke boerderijen'.

WONINGSPLITSING

De woonboerderijen hebben vaak een zodanige omvang dat splitsing mogelijk is in meerdere woningen. Hiervoor is een afwijkingsregeling opgenomen waaraan een aantal voorwaarden zijn verbonden. Er mogen maximaal 4 woningen gerealiseerd worden waarbij de minimale inhoud per woning ten minste 500 m³ moet zijn en de woningen mogen alleen in het oorspronkelijke boerderijpand

gerealiseerd worden. Verder dienen de woningen te passen binnen het volkshuisvestingsbeleid van de gemeente.

UITBREIDING VAN HET ERF

Indien het erf van een woonboerderij te klein is, kan uitbreiding van het erf worden toegestaan. Daarvoor moet het bestemmingsplan wel worden gewijzigd. Voorwaarde voor uitbreiding van het erf is dat het nieuwe deel fysiek bij het oude erf wordt getrokken door bijvoorbeeld een afscheiding te maken tussen agrarisch gebied en het erf door middel van een aan te leggen sloot of erfbeplanting rond het nieuwe erf. Eén en ander dient in een door de initiatiefnemer op te stellen inrichtingsplan vastgelegd te worden.

Bij vergroting van een erf mag de toename van de perceelsoppervlakte maximaal 50% van het bestaande erf tot een totale oppervlakte van 5.000 m² bedragen.

4.4.3 Overige woonvormen

MOLEN

Voor de bewoonde molen(romp) aan de Ulesprong te Tijnje is vanwege de afwijkende bouw- en gebruiksmogelijkheden een specifieke bestemming opgenomen.

De maatvoering is afgestemd op de huidige bebouwing, er is geen erfbouw toegestaan.

De gebruiksmogelijkheden zijn afgestemd op de gewenste ontwikkelingen (beperkte openstelling met educatief en museaal karakter).

Om de waarde en werking van de molen te beschermen, is er rond de molen de aanduiding 'vrijwaringszone – molenbiotoop' opgenomen. In de regels zijn voorwaarden gekoppeld waar de gebouwen en andere bouwwerken binnen de aanduiding aan moeten voldoen. Ook is er een regeling opgenomen om hoog opgaande beplanting tegen te gaan. Door een regeling voor de bouwhoogte van de bebouwing in de molenbiotoop op te nemen, wordt de bescherming van de windvang van de molen gewaarborgd.

WOONWAGENSTANDPLAATS

De woonwagendstandplaats 't Honk' nabij Hemrik is specifiek geregeld en afgestemd op de huidige situatie. Er mogen 7 woonwagens worden geplaatst met elk ruimte voor 15 m² aan bijgebouwen.

4.5 Sport, horeca en recreatieve voorzieningen

Recreatie is in de gemeente Opsterland een belangrijke economische activiteit die in diverse vormen voorkomt. Ook in het buitengebied bevinden zich diverse recreatieve voorzieningen. Dit betreft vooral verblijfsvoorzieningen en in mindere mate dagrecreatieve functies.

VERBLIJFSRECREATIEVE VOORZIENINGEN

Op basis van het gemeentelijk beleid zijn de verblijfsrecreatieve functies onderverdeeld in een aantal vormen. Er worden drie soorten campings onderscheiden: volwaardige campings, natuurcampings en kleinschalige campings, waarbij de locatie en de omvang het meest bepalend zijn voor het toekennen van een bestemming. Deze bepalen ook de gebruiks- en bebouwingsmogelijkheden.

Volwaardige en natuurcampings zijn behoren binnen de recreatieve bestemming geregeld, kleinschalige kampeerterreinen (tot en met 15 kampeermiddelen) komen veelal voor als nevenactiviteit bij agrarische bedrijven, het wonen of andere functies.

Verder zijn in de gemeente ook nog diverse kampeerboerderijen c.q. groepsaccommodaties die ondergebracht worden.

In het plangebied bevindt zich voorts een aantal recreatiewoningen. Specifiek voor de woningen aan de Stripe te Wijnjewoude geldt dat deze ondanks hun recreatieve functie door de huidige gebruikers permanent mogen worden bewoond. Het bestemmingsplan voorziet op dit punt in een regeling. Ruimte voor het ontwikkelen van nieuwe individuele recreatiewoningen wordt daarentegen niet geboden.

Voor nieuw op te richten toeristisch-recreatieve voorzieningen wordt het beleidskader gehanteerd dat neergelegd is in de notitie Kansen Benutten. Binnen de daarin gegeven uitgangspunten biedt de gemeente kansen voor uitbreiding en vestiging van verblijfsrecreatieve functies.

DAGRECREATIEVE VOORZIENINGEN

De in het buitengebied aanwezige dagrecreatieve functies zijn divers van aard en variëren van een honderdressuurterrein tot speelplekken in het bos. Binnen deze bestemming is ter ondersteuning van de dagrecreatieve functie horeca mogelijk. De bouw- en gebruiksmogelijkheden zijn afgestemd op de huidige situatie in combinatie met de regeling uit het vorige bestemmingsplan voor het buitengebied.

HORECA

Daarnaast worden in het plangebied enkele horecagelegenheden aangetroffen, waarvan landgoed Lauswolt het meest tot de verbeelding spreekt. De horeca is in het bestemmingsplan onderverdeeld in een viertal categorieën, waartoe aanduidingen in het bestemmingsplan worden gehanteerd. De lichtste categorie leidt ertoe dat horeca vooral als nevenactiviteit wordt toegestaan bij diverse andere functies (zowel bij verblijfsrecreatieve functies, maar ook bij agrarische bedrijven of recreatieve vormen van paardenhouderij).

Heel specifiek is de aanduiding 'horeca van categorie 4' voor het bestaande conferentiecentrum bij Bakkeveen geïntroduceerd.

SPORT

Sportvoorzieningen zijn als zodanig bestemd, waarbij aanduidingen worden gebruikt die weergegeven welke specifieke sportactiviteit ter plekke plaatsvindt. Het kan daarbij gaan om een zwembad, ijsbaan of een golfbaan.

4.6 Maatschappelijke functies

De functies die als maatschappelijke dienstverlening zijn beoordeeld, hebben een maatschappelijke bestemming toegewezen gekregen. Van de bestaande maatschappelijke functies in het buitengebied is de activiteit nader aangeduid. Hierbij gaat het onder meer om een begraafplaats, dierenasiel en een vogelopvang.

Ook de oorspronkelijke boerderijpanden waar zorg wordt geboden die niet rechtstreeks agrarisch is georiënteerd, valt onder de maatschappelijke bestemming.

Hierbij kan gedacht worden aan een (woon)boerderij in combinatie met een belangrijke zorgcomponent in de vorm van zorgappartementen.

BOUWMOGELIJKHEDEN

In navolging van de bestemming voor (niet-agrarische) bedrijven zijn de bouwmogelijkheden voor maatschappelijke functies in het buitengebied beperkt. Voor wat betreft de oppervlakte van de gebouwen is uitgegaan van maximaal 60% van de oppervlakte van het bestemmingsvlak of de bestaande oppervlakte indien die meer bedraagt. Er wordt niet voorzien in mogelijkheden tot uitbreiding, behalve een uitbreiding van de bestaande oppervlakte met 10% voor de begraafplaats en vogelopvang. Door middel van een afwijking kan een grotere bebouwingsoppervlakte worden gerealiseerd tot 80% van het geheel. Deze afwijking wordt uitsluitend toegepast indien de realisering noodzakelijk is voor een doelmatige bedrijfsvoering, geen onaanvaardbare visuele hinder oplevert voor de omgeving en de bebouwing landschappelijk wordt ingepast volgens een vooraf in te dienen inrichting-/beeld-kwaliteitsplan.

4.7 Landschap, water en bodem

DOEL

Landschappelijke en cultuurhistorische waarden zijn in belangrijke mate bepalend voor het karakter van het landelijk gebied. Behoud hiervan is in vele opzichten belangrijk, niet het minst in verband met de toeristisch-recreatieve ambities van Opsterland. Onzorgvuldig gebruik en eenzijdige inrichting leiden tot aantasting van de identiteit.

Landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten binnen de agrarische bestemming zijn daarom via de bestemmingsomschrijving beschermd. Stimulering van landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten leidt uiteindelijk tot een verdere verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en een betere herkenbaarheid van het gebied. Dit komt de beleefbaarheid van het gebied voor de burgers en de bezoekers ten goede.

UITGANGSPUNT

Het structuurplan van de gemeente en met name het cultuurhistorisch onderzoek (CHO) en het landschapsbeleidsplan (LBP) vormen de basis voor het bepalen van de landschappelijke kenmerken en uitgangspunten voor het bestemmingsplan Buitengebied. In het CHO en het LBP is een specifieke uitwerking voor de verschillende landschapstypen in de gemeente opgenomen. De karakteristieken geven de landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken van elk landschapstype weer. De mate van gaafheid, de waarde en de kwetsbaarheid van de verschillende landschappen komen hierin naar voren. Het CHO is richtinggevend voor de bescherming die het bestemmingsplan landschappelijk en cultuurhistorisch geeft.

Het CHO kent een 4-tal landschapstypen die hun grondslag hebben in het tijdvak waarin ze zijn ontstaan. In hoofdstuk 2 worden de landschapstypen uitvoerig beschreven. Het betreft:

- beekdal- en zandrugcultuurlandschap;
- hoogveenontginning;
- de veenpolders;
- jonge veen- en heideontginningen.

Het bestemmingsplan volgt insteek. De landschappelijke kenmerken zijn uiteraard een resultante van de ontwikkelingsgeschiedenis van een gebied, maar juist de visuele kenmerken van en verschillen tussen de landschappen kunnen worden vastgelegd en beschermd via het bestemmingsplan.

Elk landschapstype heeft zijn eigen kenmerken in het CHO. Door die kenmerken vast te leggen en te beschermen en mogelijk zelfs verder te ontwikkelen wordt de karakteristiek van het landschap gewaarborgd.

De landschapskaart is een aanvulling op het CHO. In het schema dat hieraan is ontleend wordt een aantal landschapskenmerken gegeven en wordt de beschermingsstrategie vermeld.

LANDSCHAPSKAART

De landschapskaart en de bijbehorende tabel 6 vormen samen een deel van het toetsingskader voor inpassing van nieuwe bebouwing in het landschap en het verlenen van medewerking aan planologische procedures die daarop betrekking hebben.

Landschapskenmerken	Wijze van vastlegging
Coulissengebied	
Houtwallen en –singels	Beschermingsmaatregelen via omgevingsvergunning (verwijderen van bomen en/of houtgewas)
Boscomplexen	Bestemd als “Bos” wanneer het geen bestemming “Natuur” betreft
Heidegebieden	Bestemd als “Natuur”
Afwisseling open - besloten	Beschermingsmaatregelen via omgevingsvergunning
Landgoederen	Overeenkomstig de functie bestemd
Veenpolders	
Openheid	Indirect beschermd via omgevingsvergunning (aanplanten van bebossing en/of opgaande beplanting)
Boscomplexen (ruilverkaveling)	Bestemd als “Bos”
Vaarten, wijken, dijken, slootjes	Hoofdwijken beschermd via aanduiding ‘water’ op verbeelding.
Jonge ontginningen	
Openheid	Indirect beschermd via omgevingsvergunning (aanplanten van bebossing en/of opgaande beplanting)
Vaarten, wijken en slootjes	Hoofdwijken beschermd via aanduiding ‘water’ op verbeelding
Opstreekende verkaveling	Indirect vastgelegd d.m.v. bescherming hoofdwijken
Elzensingels	Niet vastgelegd. Wordt voldoende via de gemeentelijke kapvergunning beschermd
Transparante bomenrijen langs wegen	Niet vastgelegd. Wordt voldoende via de gemeentelijke kapverordening beschermd
Beekdallandschap	
Beek	Aangeduid als water.
Dichte randen	Indirect vastgelegd d.m.v. karakteristiek van landschapstype 1
Openheid	Indirect beschermd (aanplanten van bebossing en/of opgaande beplanting)

Tabel 6: Wijze van bestemmen en beschermen van de verschillende landschapselementen

De volgende landschapselementen zijn op de landschapskaart opgenomen:

- boscomplexen;
- heidegebieden;
- dobben of pingo's;
- vaarten (hoofdvaarten);
- vaarten, wijken;
- beek;
- houtwallen en -singels.

Naast de toetsing van de landschappelijke waarden op basis van de vier landschapstypen, kan worden getoetst aan de in hoofdstuk 2 beschreven cultuurlandschappen, welke zijn beschreven in het 'Cultuurhistorisch onderzoek buitengebied gemeente Opsterland', waarvan de beknopte versie deel uitmaakt van de regels (in de vorm van een bijlage).

HOUTWALLEN, HOUTSINGELS EN LAAN-BEPLANTINGEN

Houtwallen, houtsingels en laanbeplantingen zijn niet in het bestemmingsplan opgenomen. Deze beplantingselementen zijn wel op de landschapskaart weergegeven, zodat zij kunnen worden betrokken bij planologische afwegingen. De opgaande beplanting is beschermd in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) door middel van een vergunningsvereiste. Daarmee wordt voorkomen dat voor deze elementen zowel een vergunning in het kader van het bestemmingsplan als ook een vergunning in het kader van de APV vereist is. In het bestemmingsplan is wel een "vangnet" opgenomen. Wanneer de APV voor van belang zijnde houtwallen, houtsingels en laanbeplanting onvoldoende bescherming biedt, wordt die bescherming overgenomen door het bestemmingsplan. Verkavelingstypen zijn niet op de kaart aangeduid; er wordt geen specifiek beleid gevoerd gericht op de instandhouding ervan.

AARDKUNDIGE RELIËFSTRUCTUUR

Het reliëf is een belangrijke ruimtelijke structuur die, omdat er binnen Fryslân de verschillen in het reliëf vaak zeer beperkt en subtiel zijn, zeer kwetsbaar is, en bescherming nodig heeft. Een deel van het aangegeven gebied, zoals de Lippenhuisterheide, de Hemrikkerscharren, de Wijnjeterper Schar, de Duurswouderheide, de Bakkeveense duinen worden al beschermd vanuit natuur, maar verdienen ook bescherming vanuit het belang dat reliëf in dit gebied vertegenwoordigt.

Het gebied De Mersken langs de Boorne/Alddijp en het gebied rond Ureterp aan de vaart en Frieschepalen, het voormalige dal van de Drait hebben duidelijk zichtbare hoogteverschillen. Hier geldt het aanwezige reliëf respecteren en als uitgangspunt hanteren bij nieuwe ontwikkelingen.

De betreffende gebieden zijn mede bestemd als 'Waarde - Cultuurhistorie'. Binnen deze bestemming kunnen uitsluitend met een omgevingsvergunning ingrepen worden gepleegd in de bodemstructuur.

Het reliëf in het landbouwgebied van het Mandeveld is dusdanig grootschalig geworden dat dit als onderdeel van de grootschalige agrarische ontwikkeling haar verschijningsvorm houdt en behoeft geen expliciete bescherming. Dit geldt ook voor het gebied rondom de Hemrik en Wijnjewoude.

DOBBEN EN PINGO'S

Het vastleggen van de kenmerken van elk van de landschappen vormt de basis voor de kaart met landschappelijke uitgangspunten. Daarnaast bestaan er elementen in een landschap die van bijzondere historische of natuurlijke waarde zijn en niet nadrukkelijk aan één landschapstype zijn verbonden. Deze onderdelen worden ook op de landschapskaart weergegeven. Het gaat daarbij om dobben en pingo's. Deze kennen de bestemming "Natuur". Pingo's en dobben zijn geïnventariseerd aan de hand van de Bodemkaart van Nederland (1:50.000, Stiboka Wageningen), het voorgaande bestemmingsplan en aan de hand van de veldinventarisatie.

4.8 Natuur- en Bosgebied

Natuur- en bosgebied hebben in overeenstemming met hun functie een eigen bestemming gekregen. Eén en ander in navolging van het voorgaande bestemmingsplan Landelijk Gebied (1990). In het geval van productiebos is de bestemming gericht op het handhaven van het bos, zoals bedoeld in de Boswet, en is de bosbestemming toegekend.

De bestemmingen Bos en Natuur zijn in principe afgestemd op het feitelijke gebruik. De gebieden die als Bos bestemd zijn vertegenwoordigen tevens een natuurlijke waarde, maar hier heeft de dagrecreatieve functie vaak ook nog een grote rol. De bestemming Natuur heeft voornamelijk betrekking op zowel natte natuurgebieden als droge natuurgebieden (heidevelen). Daar waar een bosperceel deel uitmaakt van een natuurgebied is het betreffende perceel ook als natuur bestemd.

De volgende gebieden zijn als natuur aangewezen:

- alle natuurgebieden die in de vigerende bestemmingsplannen zijn voorzien van een natuurbestemming (voor zover dit nog actueel was);
- gebieden die volgens het gebiedsplan zijn aangewezen als natuurgebied én in eigendom zijn van een natuurbeschermingsorganisatie of particulieren. Dit betreft gebieden die in het kader van een duurzaam natuurbeheer zullen worden gebruikt voor de (her)ontwikkeling van natuurwaarden;
- gebieden die als kerngebied zijn aangewezen in de EHS en in eigendom zijn van een natuurbeschermingsorganisatie of particulieren.

NATURA-2000 GEBIED

De Natura 2000-gebieden Bakkeveense Duinen, Wijnjeterper Schar en Van Oordt's Mersken zijn bestemd als natuurgebied. In dit bestemmingsplan is bepaald dat het beleid voor Natura 2000-gebieden gericht is op het handhaven van de instandhoudingsdoelstellingen die voor deze specifieke gebieden gelden. Het beleid behoort er ook op gericht te zijn om de overige natuurwaarden van de Natura 2000-gebieden te beschermen.

ECOLOGISCHE VERBINDINGSZONES

Gebieden die in het Streekplan Fryslân zijn aangewezen als ecologische verbindingzone kennen geen natuurbestemming (tenzij deze in handen zijn van een natuurbeschermingsorganisatie). Dat geldt ook voor inmiddels gerealiseerde zones. Indien deze zones (vanwege de grootte) het karakter van een natuurgebied hebben, hebben zij echter wel een de natuurbestemming. Plas-dras-bermen en dergelijke, die feitelijk deel uitmaken van een watergang, zijn niet bestemd als natuur.

4.9 Water en waterbeheer

Het water in de gemeente heeft over het algemeen genomen een eigen bestemming. Binnen deze bestemming zijn de verschillende functies opgenomen die het water vervult, zoals voor de scheepvaart, waterrecreatie en waterhuishouding.

AANLEGGELEGENHEDEN

Nieuwe aanleggelegenheden zijn enkel mogelijk door middel van een omgevingsvergunning.

OEVERVERDEDIGING

Het beleid met betrekking tot de oeververdediging is erop gericht om mee te werken aan die oeververdediging, waarbij het beeld van de oever zoveel mogelijk overeen dient te komen met dat van een natuurlijke oever. Voor het aanbrengen van walbeschoeiing en het aanleggen van verhardingen dient daarom eveneens een omgevingsvergunning te worden aangevraagd.

WATERGANGEN

De watergangen, in met name de agrarische bestemming, die in verband met de waterhuishouding een belangrijke functie vervullen als hoofdwatgang, zijn specifiek aangeduid. Deze aanduiding heeft uitsluitend betekenis als waarschuwing: bij eventuele werken of werkzaamheden in of nabij deze watergangen dient de regelgeving van het Wetterskip Fryslân (de Keur) te worden betrokken.

BLAUWE DIENSTEN

In de agrarische bestemming is geregeld dat boeren zogenaamde blauwe diensten kunnen leveren. Dit betekent dat gronden aan het Wetterskip Fryslân kunnen worden aangeboden en kunnen worden gebruikt voor onder andere de berging en zuivering van water, peilbeheer en onderhoud. Hetzelfde geldt voor de bestemming natuur.

4.10 Infrastructuur

WEGEN

De in het buitengebied voorkomende wegen zijn bestemd tot “Verkeer”. Binnen deze bestemming zijn de verschillende functies opgenomen die de weginfrastructuur in de gemeente vervult. Binnen de bestemming wordt uitgegaan van het bestaande aantal rijstroken.

Naast de wegen zijn ook de functies die tot de infrastructurele voorzieningen behoren in de verkeersbestemming opgenomen. Het gaat hier bijvoorbeeld om de tankstations die direct aan de (autosnel)weg liggen. Indien er sprake is van verkoop van lpg, is in het kader van het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) een specifieke regeling opgenomen die als doel heeft (beperkt) kwetsbare objecten te beschermen (zie ook paragrafen 3.3 en 4.11).

In het plan is via een wijzigingsbevoegdheid rekening gehouden met gevolgen van de verlegging van de N381 ter hoogte van Wijnjewoude.

FIETS- EN WANDELPADEN

In het buitengebied is een uitgebreid stelsel van fietspaden en recreatieve wandelpaden aanwezig. Deze paden kunnen naast de verkeersbestemming deel uitmaken van diverse bestemmingen (zoals “Agrarisch”, “Natuur” en “Bos”) en zijn niet op de verbeelding aangegeven.

Aanpassing van een tracé van een pad of het aanleggen van een nieuw pad kan worden gerealiseerd door de toepassing van een omgevingsvergunningenprocedure.

4.11 Kabels en leidingen / nutsvoorzieningen

Kabels en leidingen hebben, voor zover planologisch relevant, een op behoud gerichte regeling gekregen. Het gaat hierbij om hoge druk aardgastransportleidingen en hoogspanningsleidingen. De regeling voorziet erin dat de ligging van de leiding planologisch is beschermd.

De risicocontouren van lpg-tankstations (zie paragraaf 3.3) zijn aangeduid als 'veiligheidszone – lpg'. Binnen deze aanduiding mogen er geen (beperkt) kwetsbare objecten aanwezig zijn.

Er komen eveneens luchtvaartverkeerszones, vrijwaringszones ten behoeve van radar en straalpaden in het plangebied voor. Om te zorgen voor het vrijwaren van obstakels voor de luchtvaart, alsmede een goede werking van de radars en de straalpaden mag binnen deze zones tot een beperkte hoogte worden gebouwd. Hier kan van worden afgeweken als uit een beoordeling is gebleken dat door de bouw van het bouwwerk de zone, het radarbeeld of het straalpad niet ontoelaatbaar wordt verstoord.

Verder is het grondwaterbeschermingsgebied ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening geregeld. De waterwinlocatie is als zodanig geregeld binnen de bestemming 'Bedrijf – Nutsvoorziening'.

De geluidzone vanwege het industrieterrein Overtoom te Gorredijk is, voorzover deze binnen het plangebied gelegen is, opgenomen om de bedrijven op dit terrein voldoende geluidsruimte te geven (zie ook paragraaf 3.1.2).

Er wordt voorkomen dat geluidsgevoelige objecten, zoals woningen, worden gebouwd waarvan de geluidsbelasting hoger is dan 50 dB(A). Op grond van de Wet geluidhinder dient deze zone te worden vastgelegd in een bestemmingsplan.

4.12 Archeologie

In samenwerking met de Provinsje Fryslân werkt de gemeente op dit moment aan een verdiepingsslag van de FAMKE (Friese Archeologische Monumentenkaart Extra). Doel van deze verdiepingsslag is om te komen tot een actueler overzicht van de archeologische (verwachtings-)waarden binnen de gemeente. Een actueel bestand stelt de gemeente in staat goede keuzes te maken bij toekomstige ontwikkelingen die het bodemarchief (kunnen) bedreigen, en geeft bovendien gelegenheid om accenten te leggen, hetgeen nodig kan zijn wanneer er (beleids)keuzes gemaakt moeten worden. De verdiepingsslag richt zich op de volgende onderwerpen:

- verstoringsgraad van pleistocene dekzandgebieden;
- dobben: archeobotanie / palynologie;
- archeologie van de beekdalen;
- huisterpen, (voormalige) boerderijplaatsen en oude kerkhoven;
- dorpskernen.

De betreffende verdiepingsslag dient uit te wijzen of er meer gebieden in de gemeente zijn waarvoor een archeologische bescherming moet gelden. Na afronding van het onderzoek kunnen de resultaten zo nodig worden verwerkt door een daarvoor opgenomen regeling in het bestemmingsplan (opnemen van een dubbelbestemming). Tot die tijd worden in dit bestemmingsplan alleen gebieden die archeologisch waardevol zijn en volgens de FAMKE-kaart zijn aangemerkt als 'streven naar behoud' of zijn aangewezen als archeologisch monument voorzien van een specifieke beschermingsregeling in het plan. De regeling is erop gericht om de mogelijk aanwezige archeologische waarden te behouden door onder andere te eisen dat bij het realiseren van bouwwerken met een oppervlakte van meer dan 50 m² een waarderend archeologisch onderzoek wordt verricht. Met een dergelijk onderzoek dient de uitvoerbaarheid van een bouwvoornemen ten aanzien van het archeologische aspect aangetoond te worden. Naar verwachting zal de aangehaalde verdiepingsslag eind 2014 afgerond kunnen worden.

4.13 Windenergie

Binnen de gemeente zijn tot dusver vrijwel geen windturbines aanwezig. Het nieuwe plan neemt deze situatie als uitgangspunt voor het nieuwe beleid: ook in de toekomst is het oprichten van een solitaire windturbine niet mogelijk. De bestaande verouderde molens zijn onder het overgangsrecht gebracht.

Momenteel wordt, verspreid over meerdere gemeenten, waaronder Opsterland, naar locaties gezocht waar een cluster van windturbines kan worden gerealiseerd. Indien een dergelijk cluster geheel of gedeeltelijk in Opsterland zal worden gerealiseerd, zal de eventuele planologische procedure via een afzonderlijk plan moeten worden gevoerd. De gemeente is echter zeer terughoudend ten aanzien van de toelaatbaarheid van windmolens.

HOOFDSTUK 5 JURIDISCH KADER

Bij het opstellen van dit bestemmingsplan zijn de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro), het nieuwe Besluit ruimtelijke ordening (Bro) en de Standaard Vergelijkbare BestemmingsPlannen 2012 (SVBP 2012, geldend vanaf 1 juli 2013) toegepast.

5.1 Functies in het bestemmingsplan

In het bestemmingsplan wordt het landschap met de bijbehorende kernkwaliteiten als overkoepelende functie beschouwd. Als basisfuncties worden aangemerkt: landbouw, natuur en bos. De toegevoegde functies zijn onder andere wonen, bedrijven en (maatschappelijke) dienstverlening, (verblijfs)recreatie en infrastructuur.

De basisfuncties komen, als gevolg van de ontstaansgeschiedenis én door toedoen van de mens, overal in het buitengebied naast elkaar voor. Afhankelijk van de plaats in het buitengebied varieert de betekenis die aan de basisfuncties wordt toegekend. Basisfuncties beslaan het gehele (of gedeeltelijke) plangebied. Ze zijn gebiedsdekkend. Voor hun voortbestaan zijn ze afhankelijk van de kwaliteit van het buitengebied. De andere functies die verspreid over het buitengebied voorkomen zijn niet gebiedsdekkend en veelal niet afhankelijk van een specifieke locatie in het buitengebied. Deze functies benutten de kwaliteit van het buitengebied. Omdat de basisfuncties voor hun functioneren afhankelijk zijn van het buitengebied, zal bij de ontwikkeling van (nieuwe) toegevoegde functies altijd rekening worden gehouden met de belangen van de basisfuncties. De ontwikkeling van de toegevoegde functies zal niet ten koste mogen gaan van de basisfuncties. De indeling in basisfuncties en toegevoegde functies heeft uitsluitend betrekking op de ruimtelijke afweging en heeft geen betekenis vanuit een zekere rangorde van functies.

In hoofdstuk 4 zijn de uitgangspunten voor de verschillende functies weergegeven welke een juridisch kader hebben gekregen in de regels en de verbeelding.

5.2 De verbeelding

Sinds de inwerkingtreding van de digitale verplichting van de Wro geldt dat de digitale verbeelding van een plan leidend is. Daartoe is de verbeelding opgesteld conform de daarvoor geldende eisen in de SVBP 2012. Het digitale bestemmingsplan is via www.ruimtelijkeplannen.nl raadpleegbaar. Hoewel het digitale plan leidend is, moet ook nog altijd een verbeelding op papier beschikbaar zijn. Hoewel met de digitale raadplegingsmogelijkheden de leesbaarheid daarvan minder van belang is, is er voor gekozen ook de papieren versie in een goed leesbaar formaat beschikbaar te stellen.

5.3 De regels

In dit hoofdstuk zijn de verschillende bestemmingen toegelicht. Hierna wordt uitgelegd uit welke onderdelen een bestemming bestaat.

BESTEMMINGSOMSCHRIJVING

Hierin staat beschreven voor welke functie(s) de gronden mogen worden ingericht, gebruikt en hoe de onderlinge rangorde van functies is. Door middel van aanduidingen worden op enkele specifieke locaties extra bestaande functiemogelijkheden geboden.

BOUWREGELS

Hierin is aangegeven welke gebouwen en andere bouwwerken in principe zijn toegestaan en welke maatvoering daarbij moet worden aangehouden.

AFWIJKING VAN DE BOUW- EN GEBRUIKSREGELS

In de toekomst kunnen zich omstandigheden voordoen (thans nog niet voorzien), waaruit blijkt dat de bouw- en gebruiksregels niet voldoende blijken te zijn. In deze gevallen kan door het bevoegd gezag met een omgevingsvergunning worden afgeweken van de bouw- en gebruiksregels. Van geval tot geval zal een afweging worden gemaakt. Er zijn ook gebruiksvormen die beleidsmatig wel mogelijk zijn, maar die vanwege een zorgvuldige afweging onder een afwijking zijn gebracht. Deze wordt afgegeven na een zorgvuldige afweging van waarden en functies in de bestemmingen.

OMGEVINGSVERGUNNING VOOR HET UITVOEREN VAN WERKEN EN WERKZAAMHEDEN

Voor een aantal van de genoemde werken en werkzaamheden geldt een vergunningplicht voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde of van werkzaamheden (dit zijn de vroegere aanlegvergunningen). Het gaat daarbij om werken en werkzaamheden die ingrijpen in de aard van de gegeven bestemming. Dat betekent dat deze pas mogen worden uitgevoerd, nadat een omgevingsvergunning is verkregen. Hierbij vindt een afweging van belangen naar evenredigheid plaats. Als het gaat om activiteiten die behoren tot het normale onderhoud en/of beheer of het normaal agrarisch gebruik, is geen vergunning vereist. Als er voor meerdere werken en/of werkzaamheden een vergunning nodig is dan wordt hier één omgevingsvergunning voor aangevraagd. Er hoeft dus niet voor elke activiteit een aparte omgevingsvergunning te worden aangevraagd. Er wordt dan in één keer voor alle werken en/of werkzaamheden een omgevingsvergunning verleend als de activiteiten passen binnen de randvoorwaarden van het bestemmingsplan (een algemene toestemming).

SPECIFIEKE GEBRUIKSREGELS

In principe moeten gronden en bouwwerken worden gebruikt overeenkomstig de bestemming, dus gebruiksvormen die hier niet binnen passen, zijn aan te merken als strijdig gebruik. Er zijn echter de volgende redenen om nog specifiek een aantal zaken op te nemen in specifieke gebruiksregels (strijdig gebruik):

- ter verduidelijking van wat binnen de bestemming wel en niet is toegelaten;
- het kan nodig zijn om in de gebruiksregels objectief bepaalde grenzen te stellen aan de omvang van bij recht toegelaten gebruik (bijvoorbeeld de omvang van een aan-huis-verbonden beroep);
- om een ondergeschikte functie aan de bestemming toe te voegen, is het nodig dat in de gebruiksregels een verbod wordt opgenomen, zodat van de gebruiksregels kan worden afgeweken om de functie toe te staan.

WIJZIGINGSBEVOEGDHEDEN

Het plan bevat voor een aantal gevallen mogelijkheden om bestemmingen te wijzigen binnen de regels aangegeven grenzen. Voor zo'n wijziging bestaan aparte procedureregels. Voor zover het een wijziging binnen de bestemming zelf betreft, bijvoorbeeld het verwijderen van een aanduiding, staat deze in het betreffende artikel genoemd. Voor zover het een wijziging naar een andere bestemming betreft, kan deze in het betreffende artikel zijn opgenomen of in een algemeen artikel.

OVERGANGSBEPALING

Het overgangsrecht is gericht op bouwwerken die ooit met een vergunning of een melding zijn gebouwd, of een gebruik dat ooit is toegestaan, maar die nu, vanwege een bestemmings- of beleidswijziging onder het overgangsrecht zijn gebracht. Ook tientallen jaren aanwezige bouwwerken, die niet met een vergunning zijn gebouwd, of langdurig aanwezig gebruik worden met het overgangsrecht beschermd. Het overgangsrecht is er op gericht dat deze bouwwerken uiteindelijk zullen verdwijnen of het gebruik ervan wordt beëindigd, zodat de situatie in overeenstemming geraakt met de gegeven bestemming. In beginsel mogen de bouwwerken slechts in ondergeschikte mate gedeeltelijk worden vernieuwd en veranderd. Het is niet mogelijk om hiermee geheel of in stappen tot een nieuw bouwwerk te komen.

BIJLAGEN

Ten slotte zijn bij de planregels bijlagen opgenomen, waarnaar in de planregels wordt verwezen. In die zin maken de bijlagen deel uit van de planregels. Het gaat om het volgende:

1. landschapskaart en cultuurhistorisch onderzoek (zie paragraaf 4.7);
2. bedrijvenlijst (zie paragraaf 4.3);
3. lijst van kleinschalige bedrijfsmatige activiteiten (zie paragraaf 4.4.1);
4. lijst met oorspronkelijke boerderijen (zie paragraaf 4.1);
5. zoekgebied seksinrichting. In het kader van het prostitutiebeleid in de gemeente, heeft het college ter uitvoering van het besluit van de gemeenteraad d.d. 10 juli 2000 op 22 januari 2002 besloten het gebied tussen de kernen Wijnjewoude en Hemrik dat ten westen wordt begrensd door de Poasen, ten zuiden door de Opsterlânse Kompanjonsfeart, ten oosten door de Opperhaudmare en ten noorden door de Nije Heawei besloten maximaal 1 seksinrichting toe te staan binnen de gemeente. Deze wordt mogelijk gemaakt via een wijzigingsprocedure en is alleen toegestaan in het in de bijlage aangegeven gebied.

In gevallen waarin de planregels verwijzen naar de genoemde bijlagen, dient de inhoud van de betreffende bijlage als nadere aanwijzing te worden geïnterpreteerd bij de toepassing van de betreffende regels.

5.4 Bestemmingen

5.4.1 Wijze van bestemmen

De bestemmingen in het bestemmingsplan zijn op basis van de functies begrensd. Dat betekent dat ieder perceel overeenkomstig de huidige functie een bestemming heeft gekregen. De bestemmingen heten dan ook bijvoorbeeld "Agrarisch", "Wonen" etc. Door middel van planregels zijn regels gesteld die betrekking hebben op het gebruik, het bouwen en/of het inrichten van de betreffende bestemming.

Functiegewijs bestemmen betekent niet altijd dat binnen een bestemming slechts één functie is toegestaan. In het plan is de agrarische bestemming en de woonbestemming bijvoorbeeld niet alleen gericht op het bieden van een regeling voor het agrarisch gebruik respectievelijk het wonen, maar ook voor andere vormen van gebruik.

De bescherming van de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden wordt binnen alle beoogd. Hiertoe kunnen binnen alle bestemmingen nadere eisen worden gesteld. Bij ontwikkelingen binnen een bestemming wordt getoetst aan deze waarden.

Binnen de bestemmingen kunnen nadere aanduidingen op de plankaart verschijnen. Aanduidingen zijn bedoeld om een deel van de betreffende bestemming aan te wijzen waarvoor een specifieke regeling geldt.

5.4.2 Planflexibiliteit

In hoofdstuk 4 van deze toelichting zijn per functie de gemaakte keuzes voor wat betreft de regels voor het bouwen en het gebruik toegelicht. Hierop wordt op deze plaats niet opnieuw ingegaan. In het hiernavolgende is concreet ingegaan op de planflexibiliteit van het bestemmingsplan. Planflexibiliteit betekent dat:

- in de praktijk ruimte wordt geboden om van de primaire bestemmingsplanregels af te wijken (door middel van de mogelijkheid tot het afwijken van de bouwregels en gebruiksregels bij omgevingsvergunning en het toepassen van wijzigingsbevoegdheden), of:
- om de ruimte binnen de primaire regel in te perken (door het stellen van nadere eisen).

Hiertoe zijn diverse afwegingscriteria benoemd die ook gehanteerd worden voor wat betreft het verlenen van omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden (voorheen aanlegvergunning). Het doel van de in het bestemmingsplan geboden planflexibiliteit is aan de ene kant om volop ontwikkelingsruimte te geven voor functies in het buitengebied. Aan de andere kant dient ervoor gewaakt te worden dat dit niet leidt tot onaanvaardbare aantasting van de ruimtelijke kwaliteit of tot beperking van de gebruiksmogelijkheden van functies in de buurt.

Het is van belang dat in de praktijk bij de toepassing van de bestemmingsplanregels duidelijk is op welke wijze de afweging aan de hand van de diverse criteria kan plaatsvinden. Het invullen van de ruimte bij een concreet plan vraagt lokaal maatwerk. Om bij het lokale maatwerk voldoende handvatten te hebben voor sturing op basis van de criteria is de betekenis en de werking van de criteria in deze paragraaf beschreven. Het lokale maatwerk kan op basis hiervan in de praktijk worden ingevuld. Er worden in het hiernavolgende aanknopingspunten geboden om met de diverse afwegingscriteria tot een aanvaardbare uitkomst te komen.

De algemeen opgenomen afwegingscriteria in het plan gaan er van uit dat geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

1. het ruimtelijk beeld;
2. de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden;
3. de aanwezige natuurlijke waarden;

4. de milieusituatie;
5. de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;
6. de verkeersveiligheid.

Ad 1 en 2.

In het geval een nieuwe ontwikkeling zich in het buitengebied voordoet, wordt vanuit het oogpunt van landschap en cultuurhistorie naar een aanvaardbaar ruimtelijk beeld gestreefd. Hiertoe zijn de als bijlage bij de regels opgenomen landschapskaart en de uitgewerkte cultuurhistorische waardenkaart leidend. Per (cultuur)landschapstype wordt een indicatie van de manier waarop diverse landschapselementen bestemd en beschermd dienen te worden.

Concrete aanwijzingen en instructies voor een goede ruimtelijk-landschappelijke inpassing van bijvoorbeeld agrarische bedrijven kunnen worden ontleend aan het provinciale project “De Nije Pleats yn Fryslân”. De aanwijzingen en instructies zijn eveneens toepasbaar op diverse andere functies in het buitengebied.

Ad 3.

Voor wat betreft het behoud, het herstel, de ontwikkeling van natuurlijke waarden en bescherming van natuurwaarden zijn de provinciale Beheerplannen (voor Natura 2000-gebieden) leidend. In de beheerplannen wordt precies geformuleerd welke natuurwaarden waar bescherming moeten krijgen en hoe dat dient plaats te vinden. Voor gebieden waar ontwikkelingen zijn voorzien die niet zijn opgenomen in de provinciale Beheerplannen dient een ecologische inventarisatie of onderzoek de basis te vormen voor de uitvoerbaarheid van een plan.

Voor het behoud, het herstel en/of de ontwikkeling van al dan niet aanwezige of bestaande landschappelijke en cultuurhistorische waarden wordt verwezen naar de onder ad. 1 opgenomen toelichting.

Ad 4 en 5.

Als gevolg van een nieuw plan dienen onredelijke beperkingen van de gebruiksmogelijkheden van gronden in de omgeving van een plangebied te worden voorkomen. In het buitengebied kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het vermijden van een verslechtering van de milieuhygiënische woon- en leefkwaliteit. Een uitbreiding van een hinderveroorzakende functie mag niet leiden tot onevenredige nadelige gevolgen voor gevoelige functies in de directe omgeving van een plan. Zo mag bijvoorbeeld een agrarisch bedrijf met een minimaal aan te houden geurcirkel van 50 m geen uitbreidingen plegen die nadelig is voor een nabijgelegen hindergevoelige functie als wonen. Andersom geldt ook dat nieuwe of te wijzigen woonbestemmingen niet mogen leiden tot een verslechtering van de bestaande bedrijfsvoering van een agrarisch bedrijf.

Ad 6.

Bij het criterium verkeersveiligheid staat een aanvaardbare toename van de hoeveelheid en zwaarte van het verkeer op omringende wegen in combinatie met de weginrichting centraal. Indien met een plan een toenemend aantal en/of zwaardere verkeersbewegingen plaatsvindt, dienen bestaande

wegen daarop berekend te zijn. Het is dan ook van belang om de omliggende weginfrastructuur te bestuderen op geschiktheid vanwege een planvoornemen. Hierbij dient de ontsluiting van een erf op de aangrenzende weg eveneens betrokken te worden, waarbij gekeken wordt naar de inrichting van de weg (is de weg verkeersveilig genoeg) en de kwaliteit van het wegfundament (kan de weg de grotere belasting wel aan). Voor wat betreft agrarische bedrijven is in het kader van een efficiënte bedrijfsvoering en veiligheid veelal een tweede ontsluiting van het erf gewenst.

Hiermee worden diverse verkeersstromen gescheiden. Ingeval het uitbreiden van een (agrarisch) bedrijf bijvoorbeeld aan de orde is, dient ook gekeken te worden naar de logistiek op het erf zelf. Indien een plan tot een verkeersaantrekkende werking leidt, is het in bepaalde gevallen tevens verstandig om te bestuderen of er een gunstige ligging ten opzichte van bebouwingsconcentraties bestaat. Voor wat betreft (agrarische) bedrijvigheid is het uit oogpunt van verkeersveiligheid bijvoorbeeld niet wenselijk om met zwaar materieel in toenemende mate bebouwd gebied te doorkruisen.

Daarnaast zijn incidenteel bij diverse (dubbel)bestemmingen specifieke afwegingscriteria benoemd, zoals het verlichtingsniveau van bedrijven tijdens avond- en nachturen (bestemmingen “Agrarisch”, “Agrarisch-Kwekerij” en “Bedrijf”) en het doelmatig functioneren van leidingen binnen de bestemmingen waarin gasleidingen en hoogspanningverbindingen zijn geregeld.

Donkerte hoort samen met onder andere rust en ruimte tot een van de kernkwaliteiten van het buitengebied. Het beleid is er op gericht om verstoring op lichtgevoelige functies (zoals natuur en wonen) terug te dringen. Het criterium verlichtingsniveau tijdens avond- en nachturen gaat er van uit dat in de afweging rekening wordt gehouden met lichthinder die kan worden veroorzaakt door (agrarische) bedrijvigheid. Voor wat betreft lichthinder zijn geen strikte normen met afstandsbepalingen bekend. Thans bekende regel- en wetgeving is uitsluitend gericht op lichtbronnen. Gesteld mag worden dat het verlichtingsniveau tijdens avond- en nachturen van een aanvaardbaar niveau is indien voldaan wordt aan de algemene richtlijnen zoals die door de Nederlandse Stichting Voor Verlichtingskunde (NSVV) worden voorgeschreven. Dit is in een uitspraak van de Raad van State van 21 juli 2007 geconsolideerd.

In geval gas- en/of hoogspanningsleidingen in de directe omgeving bij het planvoornemen zijn betrokken, dient in dergelijke gevallen aan de beherende instantie om advies gevraagd te worden. Gasleidingen zijn veelal in beheer bij N.V. de Nederlandse Gasunie. Hoogspanningsleidingen worden beheerd door Tennet. De beherende instantie kan aangeven in hoeverre een planvoornemen aanvaardbaar is ten opzichte van de gas- en/of hoogspanningsleiding in kwestie.

Flexibiliteit voor onder meer de functies nutsvoorzieningen, groen, verkeer en water is in het bestemmingsplan verkregen door deze functies eveneens in andere bestemmingen op te nemen, indien deze als ondergeschikt aan de hoofdfunctie in een gebied voorkomen.

Overigens dient er voor de goede orde op te worden gewezen dat naast de bovengenoemde afwegingscriteria ook wettelijke verplichtingen bestaan waaraan getoetst dient te worden ingeval wordt afgeweken van onderliggend bestemmingsplan (sectorale wetgeving). Onderzocht dient te worden hoe een ontwikkeling zich bijvoorbeeld verhoudt in relatie tot mogelijke ecologische waarden

(o.a. Flora- en faunawet), het waterschapsbelang (o.a. Keur) en milieuhygiënische aspecten (o.a. Wet milieubeheer, Activiteitenbesluit, Besluit Luchtkwaliteit, Besluit externe veiligheid inrichtingen).

5.3 Bestemmingsplanprocedure

De bestemmingsplanprocedure is geregeld in de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). In de procedure zijn verschillende fasen te onderscheiden:

Voorbereidingsprocedure

Voor het opstellen van een voorontwerp-bestemmingsplan verricht de gemeente onderzoek naar de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen, naar de bestaande toestand en naar mogelijke en wenselijke ontwikkelingen binnen een gemeente. Het voorontwerp-bestemmingsplan is voor overleg gezonden aan de in artikel 3.1.1 van het Bro genoemde instanties. Bovendien is het voorontwerp ter inzage gelegd voor inspraak op de wijze zoals die in de gemeentelijke inspraakverordening is vastgelegd. De resultaten van de inspraak en het overleg zijn opgenomen in respectievelijk de bijlagen 6 en 7 en daar waar dat is aangegeven in de bijlagen, verwerkt in het bestemmingsplan.

Terinzageleggingsprocedure

Na aankondiging in de Staatscourant en in één of meer plaatselijke dag-, nieuws-, of huis-aan-huisbladen wordt het ontwerp-bestemmingsplan gedurende zes weken ter inzage gelegd. In deze periode kan een ieder zienswijzen omtrent het ontwerp naar voren brengen.

Vaststellingsprocedure

Na afloop van de termijn van de terinzagelegging stelt de gemeenteraad het bestemmingsplan al dan niet gewijzigd uiterlijk 12 weken na de termijn van terinzagelegging vast.

Beroepsprocedure

Na de vaststelling van het bestemmingsplan maakt de gemeenteraad het vaststellingsbesluit bekend en legt het vastgestelde bestemmingsplan ter inzage. Indien Gedeputeerde Staten of de VROM inspectie een zienswijze hebben ingediend die door de gemeenteraad niet volledig is overgenomen of indien de gemeenteraad het bestemmingsplan gewijzigd heeft vastgesteld, geschiedt bekendmaking en terinzagelegging uiterlijk 6 weken na vaststelling. Uiterlijk 6 weken na bekendmaking van het vaststellingsbesluit kan er beroep worden ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Indien het bestemmingsplan ongewijzigd is vastgesteld en er gehoor is gegeven aan zienswijzen van Gedeputeerde Staten en/of de VROM inspectie wordt het vaststellingsbesluit door de gemeenteraad uiterlijk 2 weken na vaststelling bekend gemaakt. Tevens wordt uiterlijk twee weken na vaststelling het bestemmingsplan ter inzage gelegd.

HOOFDSTUK 6 UITVOERBAARHEID

6.1 Inleiding

In het kader van een bestemmingsplan is het van belang om de uitvoerbaarheid na te gaan. In dat verband wordt een onderscheid gemaakt tussen de economische en de maatschappelijke uitvoerbaarheid.

6.2 Economische uitvoerbaarheid

Dit bestemmingsplan voorziet niet in ontwikkelingen die investeringen van overheidswege vergen. Voor zover ontwikkelingen plaatsvinden, worden deze gefinancierd door de (particuliere) initiatiefnemers. Er is dan ook geen aanleiding om te twijfelen aan de economische uitvoerbaarheid van het plan. Het plan biedt evenmin aanleiding tot het vaststellen van een exploitatieplan.

6.3 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Over het voorontwerp van het onderhavige plan is via de wettelijke procedure informatie verstrekt aan de omwonenden en andere geïnteresseerden. Daarnaast is het plan in het kader van het vooroverleg ex. artikel 3.1.1. Bro aan de verschillende overleginstanties kenbaar gemaakt.

Het voorontwerp van het bestemmingsplan Buitengebied heeft op grond van de gemeentelijke Inspraakverordening (2006) vanaf 10 juni 2011 gedurende elf weken in het gemeentehuis te Beetsterzwaag en de bibliotheken van Gorredijk en Ureterp ter inzage gelegen. De stukken konden ook digitaal via de landelijke voorziening www.ruimtelijkeplannen.nl en/of de gemeentelijke website ingezien dan wel gedownload worden.

In het huis-aan-huisblad de "De Woudklank" van 9 juni 2011 heeft hierover een uitgebreide publicatie gestaan. Een en ander gevolgd door een herhalingsbericht van de terinzageligging in de "De Woudklank" van 23 juni 2011. Daarnaast zijn er voor individuele inwoners en (agrarische) ondernemers twee inloopbijeenkomsten georganiseerd. Op maandag 27 juni 2011 in Mfc De Wier te Ureterp voor het gebied ten oosten van de denkbeeldige lijn Beetsterzwaag/Jubbega en op dinsdag 28 juni 2011 in De Skâns te Gorredijk voor de andere helft van de gemeente. Gedurende de genoemde termijn kon een ieder zowel schriftelijk (analoog en digitaal) als mondeling zijn of haar inspraakreactie naar voren brengen. Om een en ander te vergemakkelijken werd er een reactieformulier beschikbaar gesteld.

Begin juli 2011 is eveneens een aantal instanties, in navolging van de gesprekken die in 2008 zijn gevoerd over de "Inventarisatie- en uitgangspuntennota Bestemmingsplan Buitengebied 2008", geïnformeerd over de wijze waarop de inhoud van die nota e.d. is vertaald in het voorontwerp van het bestemmingsplan.

De inspraak- en overlegperiode heeft in een 106-tal inspraakreacties en een 13-tal overlegreacties geresulteerd. Er is voor alle inspraakreacties een Eindverslag inspraak "Voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied 2011" opgesteld waarin ze allen van een gemeentelijke reactie zijn voorzien. Voor de overlegreacties is er een Reactienota overleg "Voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied 2011" opgesteld. De beide documenten zijn opgenomen in de bijlagen 6 en 7 bij de toelichting. De uitkomsten van de inspraak en het wettelijk overleg zijn, waar noodzakelijk, in het ontwerpbestemmingsplan verwerkt. Ten aanzien van het ontwerpplan kunnen gedurende de wettelijke terinzagelgging zienswijzen bij de gemeenteraad worden ingebracht. Na deze terinzagelgging wordt het plan gereed gemaakt voor vaststelling door de gemeenteraad. Na de vaststelling volgt een beroepsmogelijkheid bij Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

===